

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**ÇOCUK DERGİLERİNDE OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANE ALGISI:
GÜNCEL DERGİLER ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SELMA GÖKSU TEZCAN

KASIM 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**ÇOCUK DERGİLERİNDE OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANE ALGISI:
GÜNCEL DERGİLER ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SELMA GÖKSU TEZCAN

DANIŞMAN
DOÇ. DR. MEHLİKA KARAGÖZOĞLU ASLIYÜKSEK

KASIM 2024

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖN SÖZ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT.....	VI
KISALTMALAR.....	VII
TABLolar	VIII
ŞEKİLLER.....	X
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1. OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANE ALGISI	3
1.1. OKUMA KÜLTÜRÜ	3
1.1.1. Kavram Olarak Okuma Kültürü	3
1.1.2. Okuma Kültürünün Unsurları.....	6
1.1.2.1. Görsel Okuma/Görsel Okuryazarlık.....	6
1.1.2.2. Okuma Yazma Becerisi Kazanma	8
1.1.2.3. Okuma Alışkanlığı/ Okuryazarlık.....	9
1.1.2.4. Eleştirel Okuryazarlık	10
1.1.3. Okuma Kültürü Kazandırma Araçları.....	10
1.1.3.1. Okuma Kültürü Kazandırma Aracı Olarak Çocuk Dergileri.....	13
1.2. KÜTÜPHANE ALGISI.....	17
1.2.1. Kavram Olarak Kütüphane Algısı.....	17
1.2.2. Bilimsel Çalışmalarda Kütüphane Algısı.....	18
1.2.3. Okuma Kültürünü Geliştirmek İçin Doğru Kütüphane Algısı.....	19
1.2.4. Doğru Kütüphane Algısı Kazandırma Aracı Olarak Çocuk Dergileri...21	
İKİNCİ BÖLÜM.....	23
2. DÜNYADA VE ÜLKEMİZDE ÇOCUK DERGİLERİ	23
2.1. DÜNYADA ÇOCUK DERGİLERİ	23

2.2. ÜLKEMİZDE ÇOCUK DERGİLERİ.....	25
2.2.1. Türkiye’de Yayımlanan Güncel Çocuk Dergileri.....	32
2.2.1.1. <i>Bilim Çocuk Dergisi</i>	32
2.2.1.2. <i>Meraklı Minik Dergisi</i>	35
2.2.1.3. <i>MinikaGo Dergisi</i>	36
2.2.1.4. <i>Minika Çocuk Dergisi</i>	39
2.2.1.5. <i>Mavi Fidan Dergisi</i>	41
2.2.1.6. <i>Şeker Ağacı Dergisi</i>	44
2.2.1.7. <i>Mavi Kırangıç Yeşilay Çocuk Dergisi</i>	46
2.2.1.8. <i>Yavru Kırangıç Yeşilay Çocuk Dergisi</i>	48
2.2.1.9. <i>Araştırmacı Çocuk Dergisi</i>	49
2.2.1.10. <i>Diyanet Çocuk Dergisi</i>	52
2.2.1.11. <i>Diyanet Cim Dergisi</i>	55
2.2.1.12. <i>Bilge Çocuk</i>	56
2.2.1.13. <i>Bilge Minik</i>	59
2.2.1.14. <i>TRT Çocuk Dergisi</i>	60
2.2.1.15. <i>Altın Çocuk Dergisi</i>	63
2.2.1.16. <i>Türkiye Çocuk Dergisi</i>	66
2.2.1.17. <i>Yeni Nesil Dergi</i>	69
2.2.1.18. <i>Kardelen Çocuk</i>	71
2.2.1.19. <i>Çamlıca Çocuk</i>	72
2.2.1.20. <i>Rüzgargülü Dergisi</i>	75
2.2.1.21. <i>PTT Çocuk</i>	76
2.2.1.22. <i>Gökkuşığı Dergisi</i>	79
2.2.1.23. <i>Salıncak Çocuk Dergisi</i>	81
2.2.1.24. <i>Şeker Çocuk Dergisi</i>	82
2.2.1.25. <i>Sincap Orman Dergisi</i>	83
2.2.1.26. <i>Parimpar</i>	85
2.2.1.27. <i>Tez-Koop-İş Çocuk Dergisi</i>	86
2.2.1.28. <i>Özel Eğitim Dergisi</i>	88
2.2.1.29. <i>Kıpırtı Çocuk</i>	89
2.2.1.30. <i>Aile Çocuk</i>	92
2.2.1.31. <i>Vefa Çocuk Dergisi</i>	93
2.2.1.32. <i>Yuvamız İstanbul Dergisi</i>	96

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	98
3. ÇOCUK DERGİLERİNDE OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANE ALGISI	98
3.1. DERGİLERİN BÖLÜMLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRME	99
3.2. ELE ALINAN TEMALARA GÖRE DEĞERLENDİRME	121
3.3. KULLANILAN GÖRSELLERE GÖRE DEĞERLENDİRME.....	130
SONUÇ	134
KAYNAKÇA.....	141
EKLER.....	153

ÖN SÖZ

Her çalışma iş birliğini gerektirir, başarı da ekip işidir. Bu tez çalışması sürecinde iş birliğinde bulunduğum birçok değerli insana teşekkürlerimi sunmak isterim.

Öncelikle benimle paylaştıkları bilgiler için Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü ISSN Türkiye Merkezi'ne, dergi sayılarının temininde yardımlarını esirgemeyen sayın H. Salih Zengin'e, E. Rana Demir'e, İsmail Gürbüz'e, Hatice Kübra Baylan'a, Derya Günhan'a, Semerkand Kitap'a, Çekirgeler Eğitim'e, Araştırmacı Çocuk Merkezi'ne çok teşekkür ederim.

Lisans eğitimimden bu yana fikirleriyle beni aydınlatan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Tuba Çavdar Karatepe'ye sonsuz şükranlarımı sunarım.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde birlikte görev yaptığım tüm çalışma arkadaşlarıma her türlü desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Beni ben yapan, hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen canım annem Hacile Göksu ve canım babam Salih Göksu'ya, desteklerini yok sayamayacağım ikinci annem ve babam Aysel Tezcan ve Mehmet Tezcan'a, kardeşlerim ve değerli eşlerine, biricik yeğenlerime ve dostlarıma minnettarım. Her zaman olduğu gibi bu süreçte de sabrı, sevgisi, bilgisi ve anlayışıyla bana en büyük desteği veren sevgili eşim H. Murat Tezcan'a, bu çalışmada bana ilham kaynağı olan, bu süreçteki ihmallerime rağmen anlayışı ve şefkatiyle beni sarıp sarmalayan canım kızım Talya'ya sonsuz teşekkürler.

Bu tez çalışmasında sonsuz sabrıyla bana yol gösteren, ufkumu açan, her tökezlediğimde bana destek olan, manevi desteğini ve hoşgörüsünü hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli danışmanım Doç. Dr. Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek'e en içten duygularıyla teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Selma Göksu Tezcan

ÖZET

Okuma kültürü birçok becerinin bir arada edinilmesini gerektiren bir süreçtir. Erken dönemlerde bu sürecin temelleri atılır. Bu becerinin kazanılmasında çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisi oldukça önemlidir. Bu çalışma kapsamında çocuk edebiyatının ürünlerinden biri olan çocuk dergileri ele alınmıştır. Çocuk dergileri her bir sayıda farklı içeriklere yer vererek bir sonraki sayıda merak uyandırmasıyla çocuk okurların dikkatini çekmektedir. Bu içeriklerde okuma kültürü ve kütüphane öğelerinin yer alması oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı okuma kültürünün kazandırılmasında ve olumlu kütüphane algısının yerleştirilmesinde bir araç olarak çocuk dergilerinin yerini belirlemektir.

Bu amaç çerçevesinde çalışma kapsamı 2022 yılında Türkiye’de yayımlanmış olan 32 güncel çocuk dergisi ile sınırlandırılmıştır. Belirlenen örneklem doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Ayrıca bu çalışma ile Bilgi ve Belge Yönetimi alanında süreli yayınlar çalışmalarına katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Birinci bölümde okuma kültürü ve kütüphane algısı kavramları ele alınmış ve çocuk dergileri ile ilişkisi irdelenmiştir. İkinci bölümde dünyada ve Türkiye’de çocuk dergilerinin tarihçesi ve durumu ortaya konulmuş, çalışma kapsamında incelenen çocuk dergileri hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde çalışma kapsamındaki dergiler bölümlerine, ele alınan temalara ve kullanılan görsellere göre okuma kültürü ve kütüphane algısı kazandırması bakımından değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okuma Kültürü, Süreli Yayınlar, Çocuk Dergileri, Çocuk Edebiyatı

ABSTRACT

Reading culture is a process that requires the acquisition of many skills together. The foundations of this process are laid in the early stages. The effect of children's literature products on the acquisition of this skill is very important. Within the scope of this study, children's magazines, which are one of the products of children's literature, were discussed. Children's magazines attract the attention of child readers by including different content in each issue and arousing curiosity in the next issue. It is very important to include reading culture and library elements in these contents.

The aim of this study is to determine the quality of children's magazines as a tool in gaining reading culture and establishing the perception of the library. For this purpose, the scope of the study was limited to 32 current children's magazines published in Turkey in 2022. The determined sample was examined using the document analysis method. In addition, this study aims to contribute to periodical publications in the field of Information and Records Management.

In the first chapter, the concept of reading culture and library perception is discussed and its relationship with children's magazines is examined. In the second chapter, the history and situation of children's magazines in the world and in Turkey are revealed and information is given about the children's magazines examined within the scope of the study. In the third section, the magazines within the scope of the study were evaluated in terms of reading culture and library perception elements according to their sections, themes and visuals used.

Key Words: Reading Culture, Periodicals, Children's Magazines, Children's Literature

KISALTMALAR

%: Yüzde

a.g.e.: Adı Geçen Eser

Çev.: Çeviren

Dnş.: Danışman

Drl.: Derleyen

Ed.: Editör

Haz.: Hazırlayan

IFLA: International Federation of Library Associations and Institutions

ISSN: Uluslararası Standart Süreli Yayın Numarası

İSAM: İslam Araştırmaları Merkezi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

OGM: Orman Genel Müdürlüğü

Psk.: Psikolojik

PTT: Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü

T.A.Ş: Türk Anonim Şirketi

TDED: Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği

TDK: Türk Dil Kurumu

Tez-Koop-İş: Türkiye Ticaret Kooperatif, Eğitim, Büro ve Güzel Sanatlar İşçileri

TKD: Türk Kütüphaneciler Derneği

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TYB: Türkiye Yazarlar Birliği

vb.: Ve bu gibi

Yay. Haz.: Yayına Hazırlayan

yy.: Yüzyıl

TABLÖLAR

Tablo 2. 1. Cumhuriyet öncesi Türk çocuk dergileri	27
Tablo 2. 2. Cumhuriyet dönemi Türk çocuk dergileri	29
Tablo 2. 3. Bilim çocuk dergisi temalar	34
Tablo 2. 4. Meraklı minik dergisi temalar	36
Tablo 2. 5. Minika go dergisi temalar	38
Tablo 2. 6. Minika çocuk dergisi temalar	40
Tablo 2. 7. Mavi fidan dergisi temalar.....	43
Tablo 2. 8. Şeker ağacı dergisi temalar.....	45
Tablo 2. 9. Mavi kırlangıç çocuk dergisi temalar	47
Tablo 2. 10. Yavru kırlangıç çocuk dergisi temalar	49
Tablo 2. 11. Araştırmacı çocuk dergisi temalar	51
Tablo 2. 12. Diyanet çocuk dergisi temalar	54
Tablo 2. 13. Diyanet cim dergisi temalar	55
Tablo 2. 14. Bilge çocuk dergisi temalar	58
Tablo 2. 15. Bilge minik dergisi temalar	59
Tablo 2. 16. TRT çocuk dergisi temalar	63
Tablo 2. 17. Altın çocuk dergisi temalar	65
Tablo 2. 18. Türkiye çocuk dergisi temalar	67
Tablo 2. 19. Yeni nesil dergi temalar	70
Tablo 2. 20. Kardelen çocuk dergisi temalar	72
Tablo 2. 21. Çamlıca çocuk dergisi temalar	74
Tablo 2. 22. Rüzgargülü dergisi temalar	76
Tablo 2. 23. PTT çocuk dergisi temalar.....	78
Tablo 2. 24. Gökkuşığı dergisi temalar	80
Tablo 2. 25. Salıncak çocuk dergisi temalar	82

Tablo 2. 26. Şeker çocuk dergisi temalar.....	83
Tablo 2. 27. Sincap orman dergisi temalar.....	84
Tablo 2. 28. Parimpar dergisi temalar.....	86
Tablo 2. 29. Tez-Koop-İş çocuk dergisi temalar.....	87
Tablo 2. 30. Özel eğitim dergisi temalar	89
Tablo 2. 31. Aile çocuk dergisi temalar	93
Tablo 2. 32. Vefa çocuk dergisi temalar	95
Tablo 2. 33. Yuvamız İstanbul dergisi temalar	97
Tablo 3. 1. İlkokul dönemi ve sonrası dergileri (Aylık Yayınlananlar).....	100
Tablo 3. 2. İlkokul dönemi ve sonrası dergileri (Aylık Yayınlananlar).....	100
Tablo 3. 3. İlkokul dönemi ve sonrası dergileri (2 Ayda 1 Yayınlananlar)	102
Tablo 3. 4. İlkokul dönemi ve sonrası dergileri (2 Ayda 1 Yayınlananlar)	105
Tablo 3. 5. İlkokul dönemi ve sonrası dergileri (3 Ayda 1 ve daha az sıklıkla yayınlananlar)	107
Tablo 3. 6. İlkokul dönemi ve sonrası dergileri (3 Ayda 1 ve daha az sıklıkla yayınlananlar)	108
Tablo 3. 7. Okul Öncesi Dergileri	111
Tablo 3. 8. Okul Öncesi Dergileri	111
Tablo 3. 9. Reklam ve tanıtım sayfaları içeren dergiler	120
Tablo 3. 10. Okuma kültürü ve kütüphane temaları	128
Tablo 3. 11. Temalarına göre dergiler	122

ŞEKİLLER

Şekil 1.1. Dergilerin en ağırlıklı içerik türüne göre dağılımı (%), 2022	15
Şekil 3. 1. Dergi kapak sayfaları	131
Şekil 3. 2. Dergi örnek görseller	132
Şekil 3. 3. Dergi örnek görseller	132
Şekil 3. 4. Dergi örnek görseller	133
Şekil 3. 5. Dergi örnek görseller	133

GİRİŞ

İnsanın okuma alışkanlığı edinmesi ve hayatı boyunca okuma yapması, yaşadığı hayattan, bulunduğu ortamdan, dış dünyaya çıkabilmesinin en kolay yoludur. Bu önceleri düşsel zeminde olur ancak bu zemin üzerine gerçek hayat inşa edilir. Okuma kültürü, insanlar arası iletişimin temel bileşenlerinden olan dinleme becerisi ile başlayan ve evrensel okuryazarlık becerisi kazanmakla son bulan bir süreçtir. Çocuk dış dünyadan dinledikleriyle öğrenir. Öğrenim kazanımları, okul döneminde okuma-yazma becerisi ile pekiştirilir. Bu becerinin bir alışkanlığa dönüşüp eleştirel bir anlam kazanmasıyla yeni bir yaşam biçimi, yani *okuma kültürü* oluşur.

Okul öncesi dönemden başlayan bir etkileşimle gelişen ve devam eden bu dönem içerisinde, bu sürece tanıklık eden kaynaklar önem arz etmeye başlar. Çocukluk çağından başlayan bu süreç içerisinde çocuklar ve ebeveynleri birçok materyale başvururlar. İşte bu noktada çocuk edebiyatı kavramı anlam kazanır. Çocuğa göre olan, çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak, edebi ve sanatsal niteliği olan ve tüm bu işlevsellikleri içinde barındırmayı ilke edinmiş kaynaklar çocuk edebiyatı ürünlerini oluştururlar.

Okuma alışkanlığının kazanılmasında katkı sağlayan materyallerin başında çocuk dergileri bulunmaktadır. Çocuk dergileri, görselleri ve tasarımları konusunda çocuklar açısından merak uyandırıcı yazınsal yayınlardır. Bu içeriğin çocuk edebiyatı açısından estetik ve sanat bilgisi geliştirmede etkili olması önemlidir. Bu nedenle çocuk dergilerinin işlevselliği ve çocuğu olumlu yönde etkilemesi önemlidir. Çocuk dergilerinin işlevselliğinin ve okuma kültürüne katkılarının incelenmesinin hem çocuk edebiyatı hem de Bilgi Belge Yönetimi Bölümü süreli yayınlar araştırmaları yönünden önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu amaçla yola çıkılan bu tez çalışması, üç bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde, *okuma kültürü* ve *kütüphane algısı* kavramlarının mevcut tanımları ele alınmıştır. Okuma kültürü unsurları ve okuma kültürü kazandırma araçlarının genel çerçevesi belirlenmiş, çocuk dergileriyle ilişkisi irdelenmiştir. Doğru kütüphane algısı ve okuma kültürü kavramının çocuk dergileriyle ilişkisinin incelendiği bu bölümde literatür taraması yapılmış ve tarihsel yöntemden yararlanılmıştır.

İkinci bölümde, dünyada ve Türkiye'deki çocuk dergilerinin tarihi gelişimi ve günümüzdeki durumu ortaya konulmuştur. Ayrıca bu bölümde belirlenen dergiler hakkında bilgiler sunulmuştur.

Üçüncü bölümde, belirlenen çocuk dergileri taranmış, bölümlerine göre, ele alınan temalara göre ve içerdiği görseller açısından doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu incelemede çocuk dergilerinin okuma kültürü ve doğru kütüphane algısı kazandırmada bir araç olarak işlevlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırma evrenini belirlemek amacıyla Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerini tespit etmek üzere Uluslararası Standart Süreli Yayın Numarası (ISSN) Türkiye Merkezi ile iletişime geçilmiştir. 2023 yılına kadar ISSN numarası alan 300 kadar çocuk dergisinin listesine ulaşılmıştır. Bu liste incelenmiş, burada adı geçen dergilerin ISSN Merkezi kurulmasından itibaren numara alan tüm çocuk dergileri olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple listedeki tüm dergiler teker teker araştırılarak birtakım elemeler yapılmıştır. Bu kapsamda, dergiler içinde anne-çocuk ve çocuk gelişimi dergileri ile reklam amacı güden etiket ve boyama kitapları elenmiştir. Ayrıca geçmişte yayın hayatını sonlandıran ve güncel sayılarıyla fiilen piyasada bulunmayan dergiler de kapsam dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak tezimizin çalışma kapsamı ve amacı da göz önünde bulundurularak Türkiye’de yayımlanan toplam 32 adet çocuk dergisi çalışmanın örneklemi olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın hipotezi, “çocuk dergileri, çocuklara okuma kültürü kazandırma ve doğru kütüphane algısı oluşturmaya katkı sağlayacak bir araç olarak değerlendirilebilir” olarak belirlenmiştir.

Tez kapsamında, *Türkiye Bibliyografyası*, *Türkiye Makaleler Bibliyografyası*, Milli Kütüphane, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Marmara Üniversitesi, İSAM katalogları, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, *Türk Kütüphaneciliği*, *Bilgi Dünyası*, *Bilgi ve Belge Araştırmaları*, *Arşiv Dünyası*, *Lamre Journal*, *Journal of Balkan Libraries Union* ve dergileri ile YÖK Dokümantasyon Merkezi Tezler Kataloğu taranmıştır. *Emerald Publishing/Premier Journals/ e-books*, *EBSCO*, *Eric*, *İdeal Online Süreli Yayınlar*, *Ekual e-book Turcademy*, *Science Direct*, *TR Dizin* veri tabanları taranmış ek olarak Google, Google Scholar ve TÜİK veri portalından yararlanılmıştır. Elde edilen kaynaklardan yalnızca tez kapsamında kullanılıp dipnot verilenler kaynakçada listelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANE ALGISI

Çalışmanın bu bölümünde okuma kültürü kavramı üzerinde durulmuştur. Okuma kültürünün unsurları tanımlanmış, okuma kültürü kazandırma araçları ve çocuk dergilerinin bir araç olarak kullanılmasının önemi ortaya koyulmuştur.

1.1. OKUMA KÜLTÜRÜ

1.1.1. Kavram Olarak Okuma Kültürü

Çocukların eğitim hayatında kazandığı en temel beceriler okuma ve yazmadır. Okuma alışkanlığının temellerinin ise bebeklik döneminde atıldığı görülmektedir. Oral dönem olarak adlandırılan ilk bebeklik döneminde ağızlarına rahatça götürebildikleri bez kitaplar bu bağın kurulmasına adım atmaktadır. Daha sonraki dönemlerde bol resimli kitaplar bu süreci pekiştirmektedir. Okumayı öğrenme, bunun alışkanlık haline gelmesi ve hayat boyu uygulanması okuma kültürünü meydana getirmektedir. Türkiye’de okuma kültürü kavramını ilk kez kullanan Sedat Sever, okuma kültürünü şöyle tanımlamaktadır: “Okuma kültürü bireylerin okuma eylemi ile ilgili olarak edindikleri becerilerin toplumda bir yaşam biçimine dönüşmesidir.”¹

Bülent Yılmaz’a göre ise okuma kültürü, “Bir bireyin, bir toplumsal grubun ya da bir toplumun okuma eylemi ile ilişkilerinin düzeyi ve niteliği anlamına gelir. Bir başka deyişle, okuma kültürü, sözü edilen birey, grup ya da topluma ait yaşam biçiminin ‘okuma’ alanına yansıyan bölümüdür. Kısaca, okuma kültürü, okuma eylemine ilişkin bireysel ve toplumsal yaşama biçimidir.”²

Nyam okuma kültürünü, okumayı düzenli aktivitelerle keyifli ve sürekli bir etkinlik haline getirerek okumaya karşı olumlu bir tutum geliştirme becerilerine sahip olan okuyucu davranışı olarak tanımlamaktadır.³ Sanders ise okuma kültürünü, yazılı kelime aracılığıyla bilgi, haber veya eğlence aramanın öğrenilmiş bir uygulaması olarak tanımlamakta; bu uygulamanın kitap, dergi, magazin ve gazete vb. okuyarak edinilebileceğini söylemektedir. Olaofe ise “okuma alışkanlıkları ve ilgileri aşılama

¹ Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem Yayınları, İzmir 2013, s.9.

² Bülent Yılmaz, “Çocuklarda Okuma Kültürünü Geliştirmede Ebeveyn ve Öğretmenin Rolü”, *Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu*, Eğitim Sen Yayınları, Ankara 2009, s.134.

³ S. S. Nyam, “The School Library and Promotion of Reading Culture”, *Delta Library Journal*, IX/1/2, (2015), s. 5.

sanatı” olarak okuma kültürü kavramını tanımlamaktadır.⁴ Tanımların geneline bakıldığında, okuma kültürünün özü bireyleri günlük yaşamın bir parçası olarak okumaya teşvik etmek ve kitap okumayı kişinin hayatı boyunca her zaman ihtiyaç duyacağı ve zevk alacağı bir alışkanlık haline getirmektir.

“Okuma alışkanlığı istenerek yapılan düşünsel eylemler bütünüdür. Yeni düşüncelerle karşılaşmaktan zevk almak okuma kültüründe var olan bir duygudur.”⁵ Okuma alışkanlığı edinen birey, her deneyimde bir sonrakini düşünür. Merak ve keşfetme duygularıyla yeni öğrenmeler edinir. Bu süreç birbirini ardına meydana gelir, gelişir ve olgunlaşır. “Okuma alışkanlıklarının bir yaşam biçimine dönüşmesinin kavramsal karşılığı olan okuma kültürü, toplumun olumlu yönde gelişim ve değişiminin sağlanması için mutlaka kazanılması ve kazandırılması gereken bir kültürdür.”⁶

“Toplumda okuma kültürünün yaygınlaşabilmesi için kişilerin, temel okuma-yazma becerilerini, okuma alışkanlığı ve eleştirel okuma becerisine dönüştürebilmeleri; bu becerilerin birikimiyle de bilişim teknolojilerinden amaca uygun olarak yararlanabilmeleri gerekir.”⁷ Bu bireyler toplumda ne kadar artarsa, okuma kültürü de toplumsal düzeyde karşılığını bulur. Sanders’a göre ülkenin geleceği garanti altına alınacaksa, vatandaşlar için bir okuma kültürüne sahip olmak bir zorunluluktur.⁸ Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi ne kadar yüksek ise okuma kültürü bilinci ve uygulamaları da gelişmiştir.

Alex-Nmecha vd. göre, okuma kültürünün bireysel ve ulusal düzeyde faydaları bulunmaktadır. Bireylerde hafızada artış, disiplin sağlama, kelime dağarcığını artırma, yaratıcılık ve becerileri geliştirme ve bilgiye ulaşmada fayda sağlamaktadır. Ulusal düzeyde ise şu faydaları bulunmaktadır;

- ❖ Ülkenin eğitimsel büyümesini ve gelişimini artırır.
- ❖ Zihinsel uyarım sağlar.
- ❖ Stres giderme aracı olarak, okuryazarlık dünyasına dikkat dağıtmak, günlük yaşamın stresinden uzaklaşmanızı sağlar, zihninizi ve bedeninizi rahatlatır.

⁴ Ibrahim Mohammed, "Reading Culture: A Panacea For Educational Development To Students In Tertiary Institutions: A Case Study Of Isa Kaita College Of Education Dutsinma, Katsina State" *International Journal of Innovative Language, Literature & Art Studies*, XII/2, April-June, (2024), s.56,57.

⁵ Meral Kaya, “Okuma Kültürü ve Çocuk Edebiyatı” *Türk Dili Dergisi*, (756), 2014, 608-622.

⁶ Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, “Giriş”. *Okuma kültürü ve kütüphaneler*, Edt.Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, Hiperyayın, İstanbul 2021, s.15.

⁷ Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem Yayınları, İzmir 2013, s.10.

⁸ Ibrahim Mohammed, "Reading Culture: A Panacea For Educational Development To Students In Tertiary Institutions: A Case Study Of Isa Kaita College Of Education Dutsinma, Katsina State" *International Journal of Innovative Language, Literature & Art Studies*, XII/2, April-June, (2024), s.56,57.

- ❖ Okuma yapmak sizi uyanık tutan her neyse onu zihninizden atmanıza yardımcı olarak daha fazla uyku uyumanıza yardımcı olur.
- ❖ Eğitim: Farklı yollardan edinilecek eğitimler için ödeme yapmak gerekebilir. Ancak, kütüphaneden kitap okumak ücretsizdir!
- ❖ Daha iyi hafıza: Okuma yapmak hafıza kasınızı kullanmanızı gerektirir ve bu da kasın uzun vadede çalışmasına yardımcı olur.
- ❖ Empatiyi artırır: Okuma yapma kurgulardaki karakterin duygularına sempati duymamızı gerektirir. Bir kitap tarafından duygusal olarak taşınmanın empatiyi artırdığı gösterilmiştir.
- ❖ Konsantrasyonu artırır: Okurken tek bir şeye konsantre olmak, vücudun dikkatini dağıtıcı şeylerden uzak durmasını sağlamaktadır. Bu yeteneğin gelişmesi, konsantrasyon gerektiren diğer görevleri yaparken yardımcı olabilir.
- ❖ Eğlence: Okuma, sinemaya gitmekten veya diğer birçok eğlence biçiminden çok daha ucuzdur. Aslında, kütüphanede okumak ücretsizdir!
- ❖ Kelime dağarcığının genişlemesi: Ne kadar çok okursanız, o kadar çok kelimeye maruz kalırsınız.
- ❖ Okuma bulaşıcıdır: Arkadaşlarınızı okuma alışkanlıklarınıza maruz bırakmak, onları kitap almaya teşvik etmenin harika bir yolu olabilir. İlkokul çağında çocuklarınız varsa, kendi başlarına okuyabilseler bile onlara yüksek sesle okumak faydalıdır.⁹

Ülkemizde okuma kültürünün edinilmesi ve ülkemizde durumu saptayabilmek adına bazı çalışmalar yapılmıştır. “Okuma Kültürü ve Okullarda Uygulama Sorunları Toplantısı” Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü tarafından 2004 yılında, “Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu” 2008 yılında Eğitim-Sen Ankara Şubeleri ile Türkiye Yazarlar Sendikası Ankara Temsilciği tarafından düzenlenmiştir. “Herkes İçin Kütüphane Projesi” Hacettepe Üniversitesi Teknokent-Teknoloji Transfer Merkezi ev sahipliğinde 2016 yılında yapılmış olup birçok paydaşı bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 2019 yılında yaptığı “Türkiye Okuma Kültürü Haritası Projesi” kapsamında 26 ilde çalışma yapılmış ve raporu ayrıntılarıyla sunulmuştur.

⁹ Juliet C. Alex-Nmecha, Millie N. Horsfall. "Reading Culture, Benefits, and the Role of libraries in the 21st century." *Library Philosophy and Practice*, NA-NA, (2019), s.1-11.

1.1.2. Okuma Kültürünün Unsurları

Sever'e göre okuma kültürü; "birbiriyle ilişkili ve birbirini bütünleyen birçok beceriyi içeren bir süreçtir."¹⁰ Bu becerilerin her biri diğerini destekler ve geliştirir. Okuma kültürünü kavramını anlayabilmek için önce bu unsurları bilmek ve tanımlamak gerekmektedir.

1.1.2.1. Görsel Okuma/Görsel Okuryazarlık

"Görsel okuma; dinleme, konuşma, okuma, yazma ve görsel sunu gibi dilin öğrenme alanlarından biridir."¹¹ Görme yoluyla öğrenilen bilgilerin daha kalıcı olduğu araştırmalarla ortaya koyulmuştur. Ted Cobun'a göre duyu organlarının öğrenme sürecindeki etkisi; görme %83, işitme %11, koklama %3,5, dokunma %1,5 ve tat alma %1 şeklinde belirtilmektedir.¹² Bu da görsel okumanın ve görsel öğelerin öğrenmede ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. "Görsel okuma kavramından ilk kez söz eden John Debes; görsel okuryazarlığı, insanın görerek ve diğer algılama deneyimleriyle bütünleştirerek geliştirebileceği bir grup görme yetisi, olarak tanımlar."¹³

Gelişim psikolojisine göre insan yaşamında kritik dönemler bulunmaktadır. Bireyin belirli davranışları kazanması daha yatkın olduğu bu dönemlere kritik dönem adı verilir. Birey belli başlı davranışları ilgili kritik dönemde kazanamazsa ileriki dönemlerde kazanması zor olmaktadır ya da davranış kazanılamamaktadır. Okul öncesi dönem de görsel algı becerisinin kazanıldığı kritik bir gelişim dönemidir. Bu dönemde sembolik bilgi gelişir, görseller anlamlandırılır, taklit edilir, duygu ve düşünceler görsellerle ifade edilir.¹⁴

"Görsel algılama; görsel uyaranlara cevapların oluşturulduğu, bireyin dış dünyada olup biteni anladığı, kendi bedeni ve dış dünya arasındaki bağlantıyı kurduğu, dinamik ve bireyin tüm duyularını birleştiren bir süreçtir."¹⁵ Okul öncesi dönemde çocukların duyuşsal algılarını uyarmanın en etkili yolu, çocuklara seviyelerine göre görsel okuma etkinlikleri sunmaktır. Görsel okuma, çocukların gelişim seviyelerine göre hazırlanmış resimli kitaplar, dergiler gibi yayınlar aracılığıyla yapılır. Bu yüzden yaşamın ilk

¹⁰ Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem Yayınları, İzmir 2013, s.10.

¹¹ Firdevs Güneş, "Görsel Okuma Eğitimi", *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, II/1 (2013), s.2.

¹² Akif Ergin, *Öğretim Teknolojisi İletişim*, Anı Yayıncılık, Ankara 1998, s.66.

¹³ Sait Tüzel, "Görsel Okuryazarlık", *TÜBAR*, 27 (2010), s.693.

¹⁴ Nagihan Alpay ve Muhammed Recep Okur, "Okul öncesi dönemdeki 5-6 yaş çocuklarının görsel okuryazarlık durumlarının ve dijital öğrenme içeriklerinin incelenmesi", *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, VII/3 (2021), s.4.

¹⁵ a.g.e., s.6.

yıllarından itibaren çocuklara, görsel öğeleriyle zengin, çocukların öğrenme anlama sürecine katkı sağlayacak yayınlardan faydalanılmalıdır.¹⁶

Görsel okuryazarlığı, “iletişim sürecinde, görsel mesajlardan anlam üretebilme ve bilinçli görsel mesajlar oluşturabilme becerisi” olarak tanımlamak mümkündür.¹⁷ Bu anlam üretebilme sürecinde dil ve düşünce becerisi de gelişmektedir. Çevresinden duyup gördükleriyle nesneleri öğrenen, oyunlar sırasında birbiriyle etkileşimlerden kuralları anlayan, yeni öğrendiği bir kavramı hikâye resimleriyle bağdaştıran 0-6 yaş çocukları, “görseller- nesne, olay, kelime, kavramlar” arasında bağlantı kurarlar. Böylelikle dil gelişimlerini sürdürürler.¹⁸

Görsel algı ve dil gelişimi süreçleri birbirlerini etkilemektedir. Çocuk, kitaplardan dergilerden görsel okuma yaparken, ebeveynlerinin de sesli okuma yapması görsel ve dil algısını geliştirecektir. Hikâyeleri okurken heyecan ve merak uyandırılması, kitaplardaki tekerlemelerin çocukla birlikte söylenmeye çalışılması, bu kitapların çocuğun gündelik yaşamına dahil edilmesi ve temel gereksinimi olarak görülmesi ile okuma kültürünün temeli oluşturulur.¹⁹

Görsel ve dilsel algının oluşturulmasından sonraki süreç, bu uyaranlarla iletişim kurma alışkanlığının edinilmesiyle devam etmektedir. Okuma-yazma edinmenin de temelini oluşturan bu iletişim süreci için Sever ailelere önerilerde bulunmaktadır;

- Çocuklara kitap sevgisi ve onlarla arkadaşlık kurma alışkanlığı kazandırılmalıdır.
- Hikâye, masal ve anlatılarla düşünceleri sağlanmalı, anlatılanlar resim etkinlikleriyle desteklenmeli ya da sözlü olarak çocukların da anlatmaları ve dil sürecini geliştirmeleri desteklenmelidir.
- Seçilen eserlerde, insan doğasına uygun, insanın duygularının anlatıldığı metinler yer almalı, doğruyu göstermek yerine düşündüren bulduran bilgiler bulunmalıdır.

¹⁶ Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem Yayınları, İzmir 2013, s.13.

¹⁷ Sait Tüzel, “Görsel Okuryazarlık”, *TÜBAR*, 27 (2010), s.693.

¹⁸ Nagihan Alpay ve Muhammed Recep Okur, “Okul öncesi dönemdeki 5-6 yaş çocuklarının görsel okuryazarlık durumlarının ve dijital öğrenme içeriklerinin incelenmesi”, *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, VII/3 (2021), s.5.

¹⁹ Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem Yayınları, İzmir 2013, s.16.

- Kitap okuma etkinlikleri yapılmalı, ebeveynler etkinliklere önceden hazırlanmalı, sorular sorarak etkileşim sağlanmalıdır.
- Tekerleme, bilmece gibi Türkçe'nin dil zenginliklerinden yararlanılmalıdır.
- Çocuklar, kısa, yalın ve anlaşılabilir şiirlerle tanıştırılmalıdır.
- Ebeveynler çocuklara örnek olmalı; kitap, gazete, dergileri gündelik hayatlarında kullanmalıdırlar.
- Kitap fuarları, kitapçılar, yazar etkinlikleri gibi ortamlarda vakit geçirilmelidir.²⁰

1.1.2.2. Okuma Yazma Becerisi Kazanma

Okuma yazma becerisi kazanabilmek için görsel dilsel iletişim alışkanlığını edinebilmek gereklidir. Çünkü okuma ve yazma, dinleme ve konuşma gibi bir dil becerisidir. “Okuma sembollerle ifade edileni anlama, yazma ise anlatılmak isteneni sembollerle ifade etme yani üretme”²¹ olarak ifade edilebilir. Görsel dilsel algı becerileri gelişmiş, sembolleri, kodları kavrayabilecek yetiyi kazanma sonrası dönem, okuma yazma edinme sürecidir. Bizim ülkemizde bu süreç örgün olarak okullarda, 6 yaş ve sonrasında yapılmaktadır. *Okuma* kelimesinin anlamına baktığımızda Türk Dil Kurumu Güncel Sözlüğü'ne göre; “okumak işi, kıraat”²² olarak geçmektedir.

Göğüş'e göre, “okuma, bir yazının harflerini, sözcüklerini, imlerini tanımak ve bunların anlamlarını kavramaktır”²³. Diğer bir tanıma göre, “yazının anlamlı ses haline dönüşmesidir.”²⁴ Okuma kelimesinin dilimizde birçok karşılığı bulunmaktadır. Bu bölümde bahsettiğimiz anlamı temel okuma yazma becerisidir. Beceriler de deneyimlerle kazanılmaktadır. İyi okuma becerisi için, iyi dil gelişimi ve çeşitli okuma çalışmaları gereklidir. Okuma işlemi, “belleğin gelişmesine en büyük katkıyı sağlayan yüksek düzeyli zihinsel işlemler”²⁵ olarak tanımlanmaktadır.

²⁰ Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem Yayınları, İzmir 2013, s.16.

²¹ Wendy C. Kasten ve Kasım Yıldırım, *Okuma ve Yazma Eğitimi: Tek Başıma Öğrenemem ki*, Pegem Akademi, Ankara 2013, s.3.

²² Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim tarihi: 05.07.2024]

²³ Beşir Göğüş, *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazım Eğitimi*, Gül Yayınevi, Ankara 1978, s.60.

²⁴ Özcan Demirel, *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2002, s.77.

²⁵ Firdevs Güneş, “Okuma–Yazma Öğretiminde Cümlelerin Önemi”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 13 (2003), s.39.

Sever’e göre okuma etkinliği, birbirini etkileyen görme, anımsama, seslendirme ve değerlendirme gibi eylemlerden meydana gelmektedir. Sever, okuma etkinliğinin genel niteliklerini de şöyle sıralamıştır;

- Okuma bir iletişim sürecidir.
- Okuma bir algılama sürecidir.
- Okuma bir öğrenme sürecidir.
- Okuma bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlu bir gelişim sürecidir.²⁶

Okuma yazma becerisini edinmek ancak sürekli kullanıldığında ve geliştirildiğinde bir anlam ifade etmektedir. İlk okuma öğrenme sürecinde amaç olarak edindiğimiz okuma, ilerde öğrenmek için araç konumuna gelmektedir.

1.1.2.3. Okuma Alışkanlığı/ Okuryazarlık

Türk Dil Kurumu’nun Güncel Sözlüğünde okuryazar, “okuma yazması olan, öğrenim görmüş kimse”, okuryazarlık ise “okuryazar olma durumu” anlamına gelmektedir.²⁷ Ancak gerçek anlamda okuryazarlık kavramını sadece okuma yazma bilmekle açıklamak doğru olmayacaktır. Yılmaz’a göre okuryazarlık, “yaşam boyu süren, dinamik, okumanın yanı sıra kazanılan ve beceriyi yaşama etkin olarak geçirmeyi de içeren bir kavramdır.”²⁸ Okuryazarlık aktif bir süreci işaret eder. Birey hayatında bu beceriyi kullanır ve yaşamını buna göre yönlendirir.

Okuma alışkanlığı da okuryazarlık kavramıyla örtüşmektedir. “Bireyin okumayı bir zevk ve gereksinim kaynağı olarak algılaması sonucu, bu eylemi yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde ve eleştirel bir nitelikte gerçekleştirmesi”²⁹ olarak tanımlanan okuma alışkanlığı iyi bir okuryazar olmayı da beraberinde getirmektedir. Okumayı alışkanlık haline getirip yaşamına uyarlayan kişi okuma alışkanlığı becerisi kazanır. Aksi halde Mark Twain’in dediği gibi “Kitap okumayan bir insanın kitap okuyamayan bir insan karşısında hiçbir üstünlüğü yoktur.”³⁰

²⁶ Sedat Sever, *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Anı Yayıncılık, Ankara 2004, s.13.

²⁷ Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim tarihi: 15.07.2024]

²⁸ Bülent Yılmaz, “Okuryazarlık ve Okuma Alışkanlığı Üzerine”, *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, III/1 (1989), s.48.

²⁹ Bülent Yılmaz, *Okuma alışkanlığında halk kütüphanelerinin rolü*, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, Ankara 1993, s.30.

³⁰ Eyyüp Coşkun, “Okumanın Hayatımızdaki Yeri Ve Okuma Sürecinin Oluşumu”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 11 (2002), s.233.

Okuma alışkanlığı yoksunluğu, kökeninde ekonomik-toplumsal, kültürel, sosyolojik sorunları barındırmaktadır. Bu yönüyle de karmaşık ve çok boyutlu süreçtir.³¹ Yapılan araştırmalarda okuma becerisi ile okuma alışkanlığı arasında ilişkiler bulunmuştur. Daha iyi okuma becerisine sahip bireylerin, daha çok okumayı sevdiği, okumayı alışkanlık haline getirdiğini söylenebilir.³² İyi okuma becerisi, yaşamın ilk yıllarında atılan temellere, iyi bir dil öğrenimine ve nitelikli çocuk yayınlarına bağlıdır.

1.1.2.4. Eleştirel Okuryazarlık

Eleştirel okuryazarlık kavramı eleştirel düşünme, eleştirel okuma ve eleştirel yazma kavramlarıyla ilişkilidir. Eleştirel düşünme “Sorgulayan bir yaklaşımla olayları ve durumları ele alma, irdeleyici bir bakış açısıyla yorum yapma ve karar verme becerilerini içerme”³³ olarak tanımlanmaktadır. Okurun okuduklarını sorgulaması, kendi aklını kullanarak bir yargıya varması”³⁴ şeklinde ifade edilen eleştirel okuma, okuma alışkanlığına eleştirel bir yaklaşım getirir. Eleştirel yazma süreci ise eleştirel düşünme ve eleştirel okumayı gerektirir.

Eleştirel okuryazarlığın temelinde yazılı ya da sözlü metinlerin bireylerin eleştiri süzgecinden geçirilerek kabul edilmesi ya da reddedilmesi durumu söz konusudur.³⁵ Eleştirel okuryazarlık rehberine göre “eleştirel okuryazarlık bir duruş, zihinsel bir konumlanma ya da okuyucuların, dinleyicilerin ve izleyicilerin yazılı, sözel ve görsel metin ile etkileşime geçtikleri zaman akılda bulundurdıkları duygusal ve entelektüel bir tutumdur.”³⁶ Eleştirel okuryazar bakış açısına sahip olan kişiler, sosyal ve kültürel boyutların ötesinde, kendi bireysel deneyimleriyle metni yorumlama becerisini edinirler.

1.1.3. Okuma Kültürü Kazandırma Araçları

Bir toplumun gelişmişlik düzeyi okuma kültürünün yaygınlaşmasına bağlıdır. Toplumda okuma kültürünü artırabilmek için, yaşamın her alanında okuma kültürünü edindiren araçlara ihtiyaç vardır. “Okuma kültürünün geliştirilmesi için toplumda kültür

³¹ Bülent Yılmaz, “Okuryazarlık ve Okuma Alışkanlığı Üzerine”, *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, III/1 (1989), s.51,52.

³² Üstün Dökmen, *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*, MEB Yayınları, İstanbul 1994, s.35.

³³ Kürşad Yılmaz, *Eleştirel Ve Analitik Düşünme*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2020, s.25.

³⁴ Emin Özdemir, *Eleştirel Okuma*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2013, s.18.

³⁵ Kadir Korkutan ve Kadir Kaplan, “Eleştirel düşünme ve eleştirel okuryazarlık bağlamında Paulo Freire: Ezilenlerin Pedagojisi” *Turkish Studies - Education*, XVII/1 (2022), s. 145.

³⁶ Alıntıl原因 Sibel Dal, İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Eleştirel Okuryazarlık Uygulamaları: Bir Eylem Araştırması, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir 2012, s.16.

aktarımını sağlayan soyut ve somut öğelerden oluşan tiyatro, sinema, müzik vb. tüm araçlar etkin şekilde kullanılmalıdır.”³⁷

Okuma kültürünü çocukluk çağından itibaren kazandırabilecek en önemli araç ise edebiyattır. Çocuğa göre olan, çocuk gerçekliğini yansıtan bu ürünler, çocuk edebiyatını oluşturur. Sever’e göre çocuk edebiyatı yapıtları, birer edebiyat yapıtıdır. Onları diğerlerinden farklı kılan, çocukların anlama becerilerine uygun olarak kurgulanmış olmalarıdır.³⁸ Şirin ise çocuk edebiyatını; “sınırları uçsuz bucaksız çocuk ve çocukluk olan, çocuklara yönelik edebiyat değeri taşıyan bir geçiş dönemi edebiyatı” şeklinde tanımlamaktadır.³⁹

Çocuk edebiyatının temel amacı, çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığını kazandırmaktır. Bunun içinde nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerine ihtiyaç vardır. Çocuklar için olan -olduğunu varsayan- her ürün çocuk edebiyatı yapıtı olmayabilir. Sever’e göre çocuk edebiyatı, “çocukların anlam evrenlerine ve dil gelişim düzeylerine uygun olarak onların duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştirme, beğeni düzeylerini yükseltme sorumluluğu taşımalıdır.”⁴⁰ Dilidüzgün ise çağdaş çocuk yazınının çocuğa uygun olması ancak çocukça olmaması gerektiğini; çocuğun kültürel gelişimine, düş gücü gelişimine ve okuma alışkanlığı kazanmasına katkıda bulunacak nitelikleri içermesi gerektiğini belirtmiştir.⁴¹

Okuma kültürü bir süreçtir. Bu süreç bebeklik yıllarında başlamaktadır. Görsel ve dilsel algının gelişimi de bu dönemde oluşmaktadır. Çocuk edebiyatı, çocukta dil gelişimini sağlayan en önemli unsurlardan biridir.⁴² Nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri dil gelişimini destekler, okuma süreci ve alışkanlığı için ilk farkındalıkları oluşturur. “Temel okuryazarlık, okuma alışkanlığı, okuyan örnek modeller, nitelikli kitaplar ve kütüphaneler gibi farklı süreç ve öğelerin bir araya gelmesi ile meydana gelen okuma kültürü, çocuklara yönelik eserlerde bir tema olarak bulunduğu ölçüde okuma kültürü de yaygınlaşacaktır.”⁴³ Konu ve içerik olarak okuma kültürü öğeleriyle desteklenmiş çocuk

³⁷ Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, “Okuma Kültürü Kazandırmada Bir Araç Olarak Edebiyat: Annie Silvestro’nun Kütüphane Tavşanı Örneği” *Arşiv Dünyası*, IX, (2022), s.2.

³⁸ Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem Yayınları, İzmir 2013, s.98.

³⁹ Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Ders Notları*, Marmara Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü, İstanbul 2012, s.32.

⁴⁰ Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem Yayınları, İzmir 2013, s.33.

⁴¹ Selahattin Dilidüzgün, *Çağdaş Çocuk Yazını Yazın Eğitimi Atılan İlk Adım*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2003, s.18.

⁴² Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002, s.17.

⁴³ Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, “Çocuk Edebiyatında Okuma Kültürü: Resimli Kitaplar Üzerinden Tematik Bir Değerlendirme” *TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, XXXIV/34 (2022), s.42.

edebiyatı eserleri, çocuğun okumaya yönelik olumlu duygular beslemesine ve okuma eylemini benimsemesine yardımcı olmaktadır. “Özellikle çocuklara yönelik resimli edebiyat eserlerinde, kazandırılmak istenen unsurlar hem sözün hem de resmin gücüyle daha çabuk benimsetilebilmektedir.”⁴⁴

Medya araçlarının gelişimi ve yaygınlaşması ile yazılı kültür yanında görsel-ışitsel kaynaklar da okuma kültürünün bir parçası haline gelmiştir. “Çocukların okuma davranışını en çok etkileyen medya ise, televizyondur.”⁴⁵ Karagözoğlu Aslıyüksek yaptığı çalışmada televizyon yayını ürünlerinden olan bir çizgi dizi örneğini değerlendirmiştir. İncelemeleri sonucunda kütüphane kültürü ve okuma kültürü geliştirme konusunda değerlendirilebilecek çok miktarda veri bulunduğunu, kütüphane kültürünü geliştirmede bir araç olarak çizgi dizilerin kullanılabileceği sonucunu ortaya koymuştur.⁴⁶

Fotoğrafın ve sinemanın gelişimi, televizyonun ve bilgisayarların yaygınlaşması, mobil iletişim teknolojilerindeki ilerleme, görsel okuryazarlığa ek olarak medya okuryazarlığı ve dijital okuryazarlık kavramlarını ortaya çıkarmıştır.⁴⁷ Bireylerin birçok kazanımı edinmesi gereken okuma kültürü sürecinde, çoklu okuryazarlık ilişkisi temel okuryazarlık, görsel okuryazarlık, dijital okuryazarlık, teknoloji okuryazarlığı, medya okuryazarlığı gibi okuryazarlık türleri arasındaki ilişkiyi kavramaları gerekmektedir.⁴⁸

Okuma alışkanlığı, bebeklik döneminde öğrenilen, çocukluk döneminde yerleşen ve ilerleyen dönemlerde de pekiştirilen bir alışkanlıktır.⁴⁹ Bu yönüyle okuma kültürü ilk olarak ailede başlamaktadır. Bireylerin yaşamlarının ilk yıllarında görsel ağırlıklı çocuk edebiyatı ürünleri ile tanıştırılması, henüz okuma yazma edinmemiş çocuğa aile rehberliğinde okuma etkinliklerinin yapılması, ilerleyen süreçte çocuğun geçmişteki deneyimlerini kendi okuma yazma sürecine dahil etmesiyle devam etmektedir. Çocuklar seviyesine uygun, merak duygusu uyandıran ve okuma isteği oluşturan eserlerle

⁴⁴ Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, “Okuma Kültürü Kazandırmada Bir Araç Olarak Edebiyat: Annie Silvestro’nun Kütüphane Tavşanı Örneği” *Arşiv Dünyası*, IX, (2022), s.2.

⁴⁵ Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış: Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir*, Uçan At Yayınları, İstanbul 2019, s.110.

⁴⁶ Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, “Kütüphane Kültürünün Geliştirilmesinde Bir Araç Olarak Çizgi Diziler: Molly Of Denali Örneği”, *Arşiv Dünyası*, X/2 (2023), s.65.

⁴⁷ İbrahim Şamil Köroğlu, *Yeni Medya Çağında Okuma Kültürünün Dönüşümü: Türkiye’deki Kitap Yayıncılığı Profesyonellerinin Güncel Yaklaşımları Ve Yeni Eğilimleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, İstanbul 2021, s.100.

⁴⁸ Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış: Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir*, Uçan At Yayınları, İstanbul 2019, s.112.

⁴⁹ Bülent Yılmaz, “Çocuklarda Okuma Kültürünü Geliştirmede Ebeveyn Ve Öğretmenin Rolü”, *Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu (24-25 Mayıs 2008)*, Eğitim Sen Yayınları, Ankara 2009, s.136.

tanıştırılır ise ailede okuma kültürünün temelleri atılmış olur. Yılmaz, bu sürecin oluşturulması için ailede okuma kültürüne yönelik bazı bilinç, tutum ve davranışların gerekliliğine ihtiyaç duyulduğunu ifade etmektedir:

- Okuma kültürünün çocuk için önemini bilmiş/kavramış olma,
- Çocukta okuma kültürünü nasıl oluşturup denetleyerek geliştireceği bilgisine/bilincine sahip olma,
- Okuyan birer örnek olarak çocuklarına rol model olma.⁵⁰

Ailede başlayan okuma kültürü süreci çocuğun örgün eğitim hayatına başlamasıyla devam eder. Çocuk edebiyatıyla okuma kültürü kazandırmak ve edebiyat okuru yetiştirmenin örgün eğitim sistemiyle birebir ilişkisi vardır.⁵¹ İlkokul sürecinde Türkçe eğitimiyle başlayan bu süreç edebiyat öğretimiyle devam etmektedir. Türkçe eğitimiyle amaç “okuma kültürü edinmiş, düşünen-duyarlı bireyler yetiştirmek olan ana dili öğretiminde tek kaynaklı uygulamalar yerine, çok uyaranlı eğitim ortamları yaratılmalıdır.”⁵² Bunun için hem işlevsel eğitim programlarına hem de öğretmenlerin ilgi ve çabasına ihtiyaç vardır. Öğretmen çocuğun okuma kültürü edinme sürecinde neye ihtiyacı olduğunu bilmeli, her bir öğrencinin ilgi alanı ve seviyesine uygun etkinliklerle bu süreci aktif tutmalıdır.

1.1.3.1. Okuma Kültürü Kazandırma Aracı Olarak Çocuk Dergileri

1870 yılında Mümeyyiz gazetesinin çocuklar için hazırladığı bir ekle başlayan Türk çocuk dergiciliği, Cumhuriyet döneminde bir sıçrama yaşamış ve 1970’li yıllardan sonra gelişme göstermiştir. Mustafa Ruhi Şirin, bu sıçramayı “Cumhuriyet Dönemi çocuk edebiyatının boy attığı en önemli yayın türü çocuk dergileridir. 1929’dan 1945’e kadar 23 çocuk dergisi yayımlanır” sözleri ile ifade etmiştir.

Dergiler içerik olarak gözden geçirildiğinde ise 1869-1928 döneminde yayımlanan çocuk dergilerinin genel olarak eğitici ve öğretici bir nitelik taşıdığı ve bu durumun 1950’lere kadar devam ettiği görülmektedir. 1950’lerde çocuk dergileri daha eğlendirici içeriklere sahip olmaya başlarken, içeriği zayıf dergilerin sayısı biraz daha artmıştır.

⁵⁰ Bülent Yılmaz, “Çocuklarda Okuma Kültürünü Geliştirmede Ebeveyn Ve Öğretmenin Rolü”, *Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu (24-25 Mayıs 2008)*, Eğitim Sen Yayınları, Ankara 2009, s.136.

⁵¹ Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış: Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir*, Uçan At Yayınları, İstanbul 2019, s.66.

⁵² Sedat Sever, “Türkçe Öğretiminin Çözilemeyen Sorunları”, *Varlık*, 1189 (2006), s.8.

1970’lerde ise çağdaş eğitim niteliklerini benimseyen yazın dergileri çıkmaya başlamıştır.⁵³

Çocuklara okuma sevgisi, alışkanlığı ve kültürünü kazandırabilmek için nitelikli çocuk dergilerine ihtiyaç vardır. Bu da çocuk edebiyatı ürünlerini içeren çocuk dergileri ile mümkün olmaktadır. Bu durum çocuk edebiyatının gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Ancak “Türkiye’de çocuk dergiciliğinin en zayıf alanı çocuklar için çocuk edebiyatı dergiciliği geleneğidir.”⁵⁴

Türkiye’de çocuk edebiyatı odaklı çocuk dergilerinin yayımına 1980 sonrasında başlanmıştır. Çocuklar için ilk edebiyat dergisi Fatih Erdoğan’ın yönetiminde yayımlanan Kırmızıfare (1990-2007) dergisidir. Mavi Kuş (1996-1998), Ebe Sobe (2001) ve Beyazbulut (2013-2017) dergileri de çocuk edebiyatı dergiciliğinin güzel örneklerindendir. 2000’li yıllara kadar ilköğretim programlarıyla uyumlu giden çocuk dergileri, 2000’li yıllardan sonra sanal ve görsel kültür ağırlıklı bir işlev için belli markaların sponsorluğunda yayımlanmaya başlamıştır.⁵⁵

Aytaş ve Yalçın’a göre çocuk dergileri, çocuğun eğitiminde, gelişmesinde ve topluma katılmasında etkili araçlardır.⁵⁶ Çocuk dergileri, özellikle küçük yaşlarda dil gelişimini destekleyen yayınlardır. Küçük yaşlardan itibaren çocukların ilgisini çeken çocuk dergileri, okuma sevgisinin oluşmasının yanında çok yönlü kişilik gelişimini de sağlamaktadır. İçerdiği yazılı ve görsel metinlerin yanında, bilmece, bulmaca, boyama ve tamamlama etkinlikleri bu gelişimi desteklemektedir.⁵⁷ Diğer çocuk edebiyatı türlerine göre görsel açıdan zengin olan çocuk dergileri, çocukların eğlenirken bilgilenebilmesine yardımcı olmaktadır. Çocuklara göre dergilerin çoğu, kitaplardan daha ilgi çekici gelmektedir. Kitaplara göre okuması daha kolay olan, bolca resimli metinler içeren dergilerin takibi çocuklarda heyecan uyandırmaktadır. Her ay düzenli çıkan çocuk dergilerinin takibi ile her sayıda farklı bilgiler öğrenmektedir. Zaman içinde bu süreklilik ilgi alanlarını keşfetmesine ve özellikle okuma alışkanlığının geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır.

⁵³Meral Alpay, “Türk Çocuk Edebiyatı”, *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları*, 8-9 (1980), s.173.

⁵⁴Derya Yıldız, “Türkiye’de Çocuk Dergiciliğinin 100 Yılı”, *Türkiye Çocuk Yıllığı 2023: 100 yılın Çocukluk Tarihi*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul 2024, s.2011.

⁵⁵Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış: Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir*, Uçan At Yayınları, İstanbul 2019, s.105.

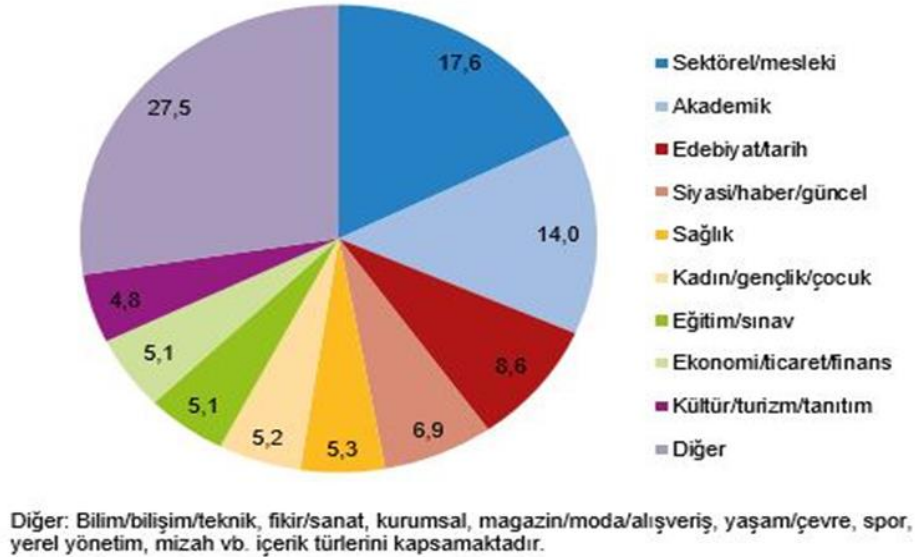
⁵⁶Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s.233.

⁵⁷Derya Yıldız, “Türkiye’de Çocuk Dergiciliğinin 100 Yılı”, *Türkiye Çocuk Yıllığı 2023: 100 yılın Çocukluk Tarihi*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul 2024, s.2004.

Çocukların edebiyatın farklı türleriyle tanıştırılması adına çocuk dergilerinin önemli işlevleri bulunmaktadır. Çocuk dergileri işlevsel olarak farklı bir eğitim aracı, içerik zenginliği olarak farklı türleri barındıran bir okuma kültürü aracıdır. Ciravoğlu'na göre çocuk dergilerinin çocuk eğitimi açısından işlevleri şunlardır;

- Derslerde işlenen konularla, güncel olaylar arasındaki bağın kurulması,
- Çocuklarda araştırma ve bilgilenme fonksiyonlarının geliştirilmesi,
- Çeşitli olayları izleme, değerlendirme, kavramlaştırma çabasının oluşturulması,
- Çocuklarda, anlatma, yansıma, özetleme, resimlerle bütünleştirme ve bilgileri sıraya sokma becerisinin kazandırılması,
- Sosyal hayat ile okul hayatı arasında gerçekçi köprülerin kurulması,
- Sosyal hayatın, sanat olaylarının, bilimsel çabaların sürekli gelişip değiştiğinin saptanması,
- Çocukların ruhsal olarak yarına hazırlanmasıdır.⁵⁸

Günümüzde hem basılı hem elektronik dergi yayıncılığı devam etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu 2022 verilerine göre dergilerin içerik türüne göre dağılımı grafikteki gibidir.⁵⁹

Şekil 1.1. Dergilerin en ağırlıklı içerik türüne göre dağılımı (%), 2022

⁵⁸ Öner Ciravoğlu, *Okul öncesi çocuk edebiyatı*, 2000, İstanbul s.181-182.

⁵⁹ Türkiye İstatistik Kurumu, <https://data.tuik.gov.tr/> [Erişim tarihi: 10.07.2024]

Grafikte görüldüğü gibi, çocuk dergileri ayrı bir kategoride yer almamaktadır. Anne bebek dergileri, çocuk gelişimi dergileri vb. dergilerde çocuk dergisi olarak sınıflandırılmıştır. Kadın/gençlik/çocuk başlığı kategorisi %5,2'lik bir paya sahiptir.

Bu çalışma kapsamında güncel çocuk dergilerine ulaşabilmek amacıyla ISSN merkezinden alınan veriler incelenmiştir. 1994-2022 yıl sonu itibariyle ISSN numarası almış 300 adet dergi taranmıştır. Çocuk dergileri literatürdeki anlamıyla “çocukların gelişimlerini desteklemek amacıyla yaşları ve gelişimleri doğrultusunda ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik bilgilerin, eğlenmelerini amaçlayan bulmacaların, edebi zevklerini geliştirecek metinlerin yer aldığı süreli yayınlardır.”⁶⁰ Ancak bu tanıma uymayan, ebeveynlere yönelik çocuk gelişim dergileri, yalnızca reklam amaçlı medya ürünleri ve ‘çocuğa göreliğe’ uymayan dergilere ulaşılmıştır. Bunun bir sebebi de aynı TÜİK istatistiklerinde olduğu gibi, ISSN merkezi verilerinde de çocuk dergilerinin müstakil bir başlığının olmadığı görülmektedir. Bunların dışında piyasada çocuk dergisi altında, çocukla alakası olmayan, edebi bir nitelik taşımayan yalnızca ticari amaçlarla yayınlanan dergilerde bulunmaktadır. Bütün bu kıstaslar göz önünde bulundurularak 2022 de yayımlanan 32 çocuk dergisi, bu çalışmada günümüzde yayımlanan güncel dergiler olarak nitelendirilmiştir.

⁶⁰ Derya Yıldız and Şura Karaca "An Investigation On Children's Magazines/Çocuk Dergileri Üzerine Bir İnceleme" *Journal of Language Education and Research*, 6/2, (2020), s.457.

1.2. KÜTÜPHANE ALGISI

1.2.1. Kavram Olarak Kütüphane Algısı

Arapça *kütüb* (kitaplar) ve Farsça *hane* (ev) kelimelerinin birleşiminden oluşan kütüphane kavramı; “Kuruluş amaç ve görevine uygun kitap, film, plak vb. her türlü kayıtlı bilgi kaynağını toplayan, düzenleyen ve bilgi gereksinimi olan kullanıcının etkin biçimde hizmetine sunan kuruluş; kitaplık, bibliyotek”⁶¹ olarak tanımlanmaktadır. Bibliyotek kelimesi ise, eski Yunanca kökenli olup, kitapların konulduğu, muhafaza edildiği yer anlamına gelir.⁶²

Yazının icadından günümüze kadar, insanlar bilgi ve belgelerini saklama, koruma amacı gütmüşlerdir. Bu da kütüphanelerin oluşmasına neden olmuştur. Geçmişten bu yana kütüphanelerin en önemli görevleri, bilgi kaynaklarını toplamak, saklamak ve araştırmalar için organize etmek ve toplum yararına hizmete sunmaktır.⁶³

“Kütüphaneler; her yaştan kullanıcının okuma alışkanlığını güçlendirmenin yanında doğru ve güvenilir bilgiye erişilen bir öğrenme merkezi, yerel belleğin saklanıp korunduğu bir kültür merkezi, dahası; insanlar için bir toplanma ve kaynaşma merkezi olarak hizmet vermektedir.”⁶⁴ Gelişmiş ülkelere bakıldığında, gelişmiş kütüphaneler ve kütüphane hizmetleri görülmektedir. Bireylerin okuma alışkanlığının toplumsal düzeyde bir davranış biçimine dönüşmesiyle edinilen okuma kültürü için kütüphanelere ve kütüphane kültürüne sahip bireylere ihtiyaç vardır. Karagözoğlu Aslıyüksek, kütüphane kültürünü, “kütüphane kurumunun varlığı ve bileşenleri hakkında bilgi sahibi olan, kütüphaneyi kullanırken kurallarına uygun davranan, kütüphanenin çeşitli hizmetlerinin en az birinden aktif olarak faydalanan bilinçli bireyin sahip olduğu kültür”⁶⁵ olarak tanımlamıştır.

Kütüphane kullanımı, bireylerin bilgilenme, eğitimsel, kültürel ve boş zamanlarını değerlendirme amaçlarıyla kütüphaneden yararlanmaları olarak tanımlanabilir.⁶⁶ İyi bir kütüphane kullanıcısı, kütüphane okuryazarı olmakla mümkündür. Kütüphane okuryazarı kavramı, kütüphaneleri kullanabilme yetkinliğine sahip, bilgiye ve ilgili kaynaklara

⁶¹ Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim tarihi: 10.07.2024]

⁶² Adnan Ötügen, *Bibliyotekçinin Elkitabı*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1947, s.1.

⁶³ Halis Alar, “Kütüphaneciliğin Tarihçesi ve İlk Kütüphaneler”, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 16 (2001), s.297.

⁶⁴ Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, “Kütüphane Kültürünün Geliştirilmesinde Bir Araç Olarak Çizgi Diziler: Molly Of Denali Örneği”, *Arşiv Dünyası*, X/2 (2023), s.55.

⁶⁵ a.g.e, s.55.

⁶⁶ Bülent Yılmaz, “Çok Kültürlü Topumlarda Etnik Azınlık Çocuklarının Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları”, *Türk Kütüphaneciliği*, XIV/4 (2000), s.458.

ulaşmada sistematik yol izleyen kişi olarak tanımlanmaktadır.⁶⁷ Kütüphane okuryazarı ve kütüphane kültürü kavramları birbiriyle örtüşmektedir. İki kavramda da kütüphaneleri tanıyan, bilen, bilgiye ulaşmada ve okuma kültürü kazanmada araç olarak kütüphaneleri benimseyen kişileri ifade etmektedir.

1.2.2. Bilimsel Çalışmalarda Kütüphane Algısı

Kütüphaneler üçüncü mekân olarak insanoğlunun hayatında var olmaktadır. Ancak okuma sevgisi, kütüphane kullanma alışkanlığı olmayan insanlar için sadece kitapların bulunduğu koleksiyonlar, ders çalışma alanları, sessiz sakin yerler olarak kalmaktadır. Hem yerli hem yabancı literatürde kütüphaneler ile ilgili birçok çalışma ve araştırma yapılmıştır.

Sevmez'in Türkçe öğretmen adaylarının okuma alışkanlığı ve kütüphane kullanımı üzerine yaptığı çalışmasında; öğrencilerin kütüphane kullanım sıklığının düşük olduğunu, genelde ders çalışmak ve kitap ödünç almak için gittiklerini, kütüphane kullanımını konusunda bilgilerinin yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.⁶⁸

Kıravi'nin 2020 yılında yaptığı toplumda kütüphane ve kütüphaneci algısı üzerine yaptığı çalışmasında; kütüphane, kütüphaneci, bilgi merkezi gibi kavramların tam anlamıyla ifade edilemediğini, toplumun önemli bir bölümünün kütüphaneleri sadece ders çalışılabilecek ve kitap okunabilecek yerler şeklinde gördüğü sonuçlarına ulaşmıştır.⁶⁹

Bayis'in 4. 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanım alışkanlıklarına yönelik yaptığı çalışmasında, öğrenciler daha çok okul kütüphanelerinden yararlandığını, çocuk kütüphanesine hiç gitmediklerini, derslerin yoğunluğunun kitap okumaya engel olduğunu söylemişlerdir.⁷⁰

Büyükçolpan ve Yılmaz'ın çeşitli değişkenlerin öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri üzerine etkisini araştırdıkları çalışmalarında, üniversite

⁶⁷ Duygu Kızılaslan, "Bilgi Okuryazarlığı ve Üniversite Kütüphaneleri: Bilgi Okuryazarlığı Planı Hazırlama Unsurları", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007, s.15.

⁶⁸ Hasan Sevmez, Türkçe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlığı ve Kütüphane Kullanımı Üzerine Bir İnceleme (Sü Eğitim Fakültesi Örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2009, s.110,112.

⁶⁹ Zühal Kıravi, Toplumda Kütüphane ve Kütüphaneci Algısı: Erzurum İli Örneği, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı 2020, s.91.

⁷⁰ Sibel Bayis, 4. 5. 6. ve 7. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin Okuma ve Kütüphane Kullanım Alışkanlıklarının İncelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2010, s.147, 148.

öğrencilerinin kütüphane kullanımının ayda birkaç kere olduğu, kütüphane eğitim ve etkinliklerinden haberdar olmadıklarını, genelde ders çalışmak ve ödev yapmak için kullandıkları sonuçlarına varmışlardır.⁷¹

Türkben'in 2019 yılında yaptığı çocuk kütüphanelerinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkilerinin öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda incelenmesi çalışmasına göre; gerçekleştirilecek sosyal etkinlikler, çocuklara göre tasarlanmış ve düzenlenmiş kütüphane ortamı çocuklar üzerinde olumlu bir etki bırakacağı, görevlilerin olumlu yaklaşımları ve onları yönlendirmeleri, kütüphanenin araştırma-inceleme imkânı sunması ve kitap satın alma imkânı olmayan çocuğun ödünç alarak kitap okuması gibi hizmetler, okuma alışkanlığına katkı sunacağı sonuçlarına ulaşmıştır.⁷²

Ögel'in 2011 yılında yaptığı kütüphane kaygısına yönelik çalışmasında, Bilkent Üniversitesi lisans öğrencilerinin, kütüphane kullanımında kısmen de olsa kütüphane kaygısı yaşadıkları bunun genelde kütüphane kullanımı hakkında fikri olmadıkları sebebiyle ortaya çıktığı, ilk sınıflarda bunun yoğun boyutta olduğu, daha üst sınıflarda nadiren karşılaşıldığı ifade edilmiştir.⁷³

1.2.3. Okuma Kültürünü Geliştirmek İçin Doğru Kütüphane Algısı

Yılmaz'a göre, kütüphanelerin bireylere okuma alışkanlığı kazandırılması ve geliştirilmesinde başlıca rolleri bulunmaktadır;

- Kütüphaneler, okuma alışkanlığı kazandırma sürecinin en önemli parçası olan uygun okuma materyallerini sağlama rolüne sahiptirler. Bu çerçevede, onlar, her düzeyde bireye, uygun fiziksel ve içerik özelliklerine sahip okuma materyali sunarlar. Kullanıcılar bu kaynakları hem kütüphanede kullanabilir hem de ödünç alabilirler.
- Kütüphaneler, bazen tek başlarına bazen de diğer kurumlarla iş birliği içinde okuma alışkanlığı ile doğrudan ilgili projeler, kampanyalar geliştirirler ve uygularlar.
- Kütüphaneler, özellikle alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki bireylere uygun okuma ortamı sağlarlar. Isı, ışık, ses gibi iç donanım ve bina özellikleri standartlara uygun olan kütüphaneler okuma alışkanlığı için çekici atmosfer anlamına gelmektedir.

⁷¹ Tubanur Büyükçolpan ve Bülent Yılmaz, “Çeşitli Değişkenlerin Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Düzeyleri Üzerine Etkisi”, *Bilgi Yönetimi Dergisi*, VI/1 (2023), s.174.

⁷² Tuncay Türkben, “Çocuk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığı Üzerindeki Etkilerinin Öğretmen Adaylarının Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi”, *Ekev Akademi Dergisi*, 77 (2019), s.372.

⁷³ Ülkü Ögel, *Kütüphane Kaygısı: Bilkent Üniversitesi Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011, s.219.

- Kütüphanelerde çalışan kütüphaneciler, bireylerin okuma alışkanlığı süreçlerine kitap seçmelerine rehberlik etme, onları yönlendirme, okudukları hakkında onlarla konuşma gibi katkılarla yardımcı olur.
- Kütüphanelerde doğrudan okuma alışkanlığına yönelik olarak düzenlenen okuma-tartışma grupları oluşturma, yazarlarla söyleşi, masam okuma saatleri, popüler kitap listeleri hazırlama, kitap sergileri düzenleme vb. gibi etkinlikler de okuma alışkanlığı yaratma süreci açısından önemlidir.
- Kütüphaneler, öğretmenler, okullar, aileler ile bağlantı kurarak, çocukların okuma alışkanlığı süreçlerini denetlerler.⁷⁴

“Bilimsel olarak varlığı, mekân, bütçe, koleksiyon, personel ve kullanıcı olmak üzere beş temel unsura bağlı olan kütüphane kurumu, bu beş temel unsurun her biri olması gereken standartlara uygun olarak yapılandırıldığında çocuklara okuma kültürü kazandırma konusunda oldukça etkilidir.”⁷⁵ Arif Yılmaz’ın 2008’de Monroe İlçe Halk Kütüphanesi’nde yaptığı araştırma sonuçları da bu görüşü desteklemektedir. Adı geçen kütüphane, IFLA rehberinde bulunan amaçların da ilerisine geçerek, Amerika Birleşik Devletleri’nde en iyi çocuk bölümüne sahip kütüphanelerden birisi seçilmiştir. Bütçe açısından oldukça iyi durumda olan kütüphane, güncel ve doğru bilgi içeren kaynaklar bulundurmaktadır. Büyük bir hizmet alanına sahiptir. Kullanıcı kitlesinin 1 yaştan başladığı kütüphanede, bulunduğu çevredeki toplumun %65’i kütüphaneye üyedir. Çevresindeki resmi ve özel kurum kuruluşlarla iş birliği içerisinde. Televizyon yayını ile duyurularını ve reklamlarını kullanıcılara yapabilmektedir. Yeterli ve iyi eğitimli personele sahiptir. Sonuç olarak Monroe İlçe Halk Kütüphanesi verdiği hizmetler ve kurduğu mekanla çocuklara okuma sevgisini ve alışkanlığını yaratmada etkili bir araç konumundadır.⁷⁶

Alex-Nmecha ve arkadaşlarının 2019 yılında yaptığı çalışmada 21. yüzyılda okuma kültürünü teşvik etmede kütüphanelerin rolü üzerine şu başlıklar üzerinde durmuşlardır;

- Kütüphaneler bilgi yerleridir,
- Kütüphane okuryazarlığı teşvik eder,

⁷⁴ Bülent Yılmaz, *Eğitim Politikası ve Kütüphane*, TKD Ankara Şubesi, Ankara 2004, s.73-74.

⁷⁵ Çocuk ve Okuma Kültürü, Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, Çocuklara Okuma Kültürü Kazandırmada Çocuk Kütüphanelerinin Rolü ve Önemi, Akademisyen Kitabevi, Ankara 2021, s.66.

⁷⁶ Arif Yılmaz, “Okulöncesi Çocuklara Yönelik Kütüphane Hizmetlerinin Önemi ve Başarılı Bir Kütüphane Örneği”, *Türk Kütüphaneciliği*, XXII/2 (2008), s.183,184.

-Kütüphaneler bize okumamızı, öğrenmemizi, bağlantı kurmamız ve oynamamızı için derinlik ve genişlikte kaynaklar sunar,

-Kütüphane haftası, insanlara kütüphanenin özü, önemi ve onu kullanarak ne kazanılması gerektiği hakkında bilgi vermek için ayrılmış bir haftadır,

-Kütüphaneler, kapsamlı ve çeşitli bilgiler sunan destekleyici ortam ve materyaller sağlar.⁷⁷

Doğru devlet politikaları, iyi eğitim politikaları, eğitimciler ve ebeveynlerin doğru yönlendirme ve destekleriyle, kütüphanecilerin bilgi ve birikimleri doğrultusunda iyi kütüphaneler topluma kazandırılır. Toplumun kütüphanelere ilgi ve ihtiyacıyla okuma kültürü yönünde önemli temeller oluşturulur.

1.2.4. Doğru Kütüphane Algısı Kazandırma Aracı Olarak Çocuk Dergileri

Okuma alışkanlığının temellerinin erken yaşlarda atıldığı bilinmektedir. Çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmada çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisi büyüktür. Çocukların ilgi ve sevgisini kazanan en önemli çocuk edebiyatı ürünlerinden birisi de çocuk dergileridir. Oğuzkan, çocukların okuma alışkanlığı kazanması ve okuma materyali olarak çocuk dergilerinin önemini şöyle vurgulamıştır; “Yeterli ve dikkatli yayımcıların yönetimi altında hazırlanan, çekici bir biçimde basılan ve uygun bir fiyatla satılan bu gazete ve dergiler, gündelik haberleri ve olayları değerli bir okuma materyali haline getirebilirler.”⁷⁸

Çocuk dergilerinin içeriğinin çocukları sıkmayacak ancak bilgilendirecek özellikte olması, çocukların dergileri büyük bir merak ve heyecanla takip etmesiyle sonuçlanır. Bu yönüyle çocuk dergilerinin içerik boyutu çok önemlidir. Çocuklara erken yaşlarda kazandırılmak istenen, verilmek istenen mesajlar uygun içeriklerle verilmelidir. Bunlardan en önemlileri de kitap sevgisi, okuma alışkanlığı ve kütüphane kültürüdür.

Elbir ve Bağcı yapmış oldukları çalışma kapsamında; “okuma alışkanlığının kazandırılabilmesi için çocukların okul öncesi eğitime gönderilmesi, çocuklara küçük yaşta okuma sevgisi ve kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırılması, evde çocuğa ait

⁷⁷ Juliet C. Alex-Nmecha, Millie N. Horsfall, "Reading Culture, Benefits, and the Role of libraries in the 21st century." *Library Philosophy and Practice*, NA-NA, (2019), s.1-11.

⁷⁸ A. Ferhan Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2000, s.338.

bir kitaplık kurulması, çocuğun süreli bir yayına abone edilmesi, okul ve sınıf kitaplıklarının işlevsel hale getirilmesi gerektiği” bulgusuna ulaşılmıştır.⁷⁹

Çocuk dergilerinde hem görsel öğelerle hem de yazılı metinler aracılığıyla kütüphaneler tanıtılmalı, anlatılmalı ve kütüphanelere yönlendirme yapılmalıdır. Doğru kütüphane algısıyla çocuklara kütüphane sevgisi kazandırabilir, bu doğrultuda doğru bilgi ve içerikler için kütüphanecilerden yararlanılmalıdır.

Kütüphanelerin süreli yayınların takibi açısından da işlevi bulunmaktadır. Çocuklar ilgiyle takip ettikleri dergilere kütüphaneler aracılığı ile ulaşabilirler. Böylece çok yönlü bir etkileşim kurulmuş olur. Çocuk takip ettiği dergilerle hem okuma hem de kütüphane kullanım alışkanlığını kazanır. Kütüphanelerin bu süreci desteklemek için çocuğa göre olan, kullanıcı kitlesinin yaş ve seviyesine uygun, çocuk edebiyatı dergiciliği ilkelerini benimsemiş çocuk dergilerini koleksiyonlarına dahil etmeleri çok önemlidir.

⁷⁹ Bilal Elbir ve Can Bağcı, “Birinci ve İkinci Kademe Okuma Eğitimi Üzerine Yapılan Lisansüstü Çalışmaların Değerlendirilmesi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, (2013), s.240.

İKİNCİ BÖLÜM

2. DÜNYADA VE ÜLKEMİZDE ÇOCUK DERGİLERİ

Çalışmanın bu bölümünde dünya ve ülkemizde çocuk dergilerinin tarihi gelişimleri hakkında bilgiler verilmiştir. Ülkemizde çocuk dergilerinin gelişimi ve çalışmaya konu olan güncel çocuk dergilerinin ayrıntılı bilgileri sunulmuştur.

2.1. DÜNYADA ÇOCUK DERGİLERİ

Sürelî yayınlar belirli aralıklarla yayımlanan kültür ürünleridir. İngilizce *periodicals*, *serials* gibi kelimelerle ifade edilen *sürelî yayın* kavramını açıklamak gerekir. Sürelî yayın karşılığı olarak Amerikan literatüründe *serials*, Britanya literatüründe *periodicals* kavramı kullanılmaktadır.⁸⁰ Terminolojiye bakıldığında *sürelî yayın* tanımı ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. “Sürelî yayınlar (*serials*), amaçlandıkları çıkış aralıkları düşünülerek sürelî (*periodicals*) ve sürelî olmayan yayınlar (*non-periodicals*) biçiminde iki temel kategoriye ayrılırlar.” Sürelî yayınlar, genellikle düzenli aralıklarla yılda en az iki kez çıkan, sürelî olmayan yayınlar ise çıkış aralığı belli olmayan yılda en az bir kez çıkan yayınlardır.⁸¹ Literatürde karşımıza çıkan bir diğer kavram olan *süreğen yayınlar* ise; “bütün sürelî ve sürelî olmayan yayınları kapsamaktadır.”⁸² Meral Alpay da sürelî yayını, “sürelî olarak yayınlanacağı öngörülen, sayı ve zaman bakımından ne kadar süreceği belli olmayan belli belirsiz sürelerle yayınlanan dergi, gazete, yıllık, almanak, tutanak, rapor, takvim vb. yayınların genel adıdır.”⁸³ şeklinde tanımlamıştır.

“Çocukların eğitim, bilim, bilgi ve görgülerini, genel kültürlerini, toplumsal olarak meydana gelen kimi olayları, çevre sorunlarını ele alan, çocuklara bilinç aşılayan sürelî yayınlar olarak tanımlanan çocuk dergileri”⁸⁴, dikkat çeken yayınların başında gelmektedir. Türk Dil Kurumu’na göre *dergi*, “siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi vb. konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan sürelî yayın; bülten, mecmua”⁸⁵ olarak ifade edilmiştir. Batı’da *magazine*, *journal*, *revue* olarak adlandırılan dergilerin tarihi, elyazması kitapçık, el ilanı, balad, halk masalları ve almanaklara dayanmaktadır. Gerçek anlamda dergi olarak nitelendirilebilecek ilk ürünlerin 17. yüzyılda çıktığını görmekteyiz. Bilinen en eski dergi 1663 yılında Hamburg’da yayımlanan ‘*Erbauliche Monaths*

⁸⁰ Hülya Dilek Kayaoğlu, *Sürelî Yayınların Yönetimi*, Selenge, İstanbul 2008, s.2.

⁸¹ A.g.e., s.1.

⁸² Hasan. S. Keseroğlu, *Kataloglama Kuralları 2*, Mep Kitap, İstanbul 2006, s.305.

⁸³ Meral Alpay, *Kütüphanecilik Terimleri*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1973, s.70.

⁸⁴ Başak Gezmen, “Bir Eğitim Aracı Olarak Çocuk Dergileri: Mavi Kırangıç Çocuk Dergisi”, *Erciyes İletişim Dergisi*, VI/1, (2019), s.63.

⁸⁵ Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim tarihi: 26.06.2024]

Unterredungen'dir.⁸⁶ İlk bilimsel dergi örneği olarak kabul edilen *Journal des Savants* 1665 yılında Fransa'da yayımlanmıştır.

Çocuk edebiyatı ürünlerinin gelişmesiyle birlikte çocuklar için gazete ve dergiler de yayımlanmıştır. Çocuk dergiciliğinin başlangıcını ahlâkî haftalık dergiler (Moralische Wochenschrift) oluşturmaktadır. Bilinen en eski çocuk dergisi 1722 yılında Leipzig'de yayınlanan *Leipziger Wochenblatt für Kinder* çocuk dergiciliğinin ilk örneği olarak kabul edilir.⁸⁷ İçeriğini hikâyeler, fabllar, tabiat bilgisi, mektuplar, temsiller oluşturan dergi haftada iki defa yayımlanmıştır. Aynı yıl Benzler tarafından *Leipziger Wochenblatt für Kinder*'e rakip olarak *Niedersächsisches Wochenblatt für Kinder* yayınlanır. Yine Alman yazınında *Patriot* (1724-1726) yüksek tiraja ulaşan çocuk dergilerinden biri olmuştur.⁸⁸

İngiltere'de ilk yayınlanan çocuk dergisi *Juvenile Magazine* (1788) dir. 1824'te çıkan *The Child's Companion* ise yayın hayatını yaklaşık yüz yıl sürdürerek en uzun ömürlü çocuk dergilerinin arasına girmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yayınlanan ilk çocuk dergisi 1826'da yayınlanan *The Jeveile Miscellany* ve 1829'da yayınlanan *The Childers Magazine* adlı dergi de aynı dönem Amerika'da yayınlanan ilk çocuk dergileri arasındadır. 19.yüzyılda Fransa'da ise *Le Musse de Familles* ve *Magazine de' Education et de Rec're'ation* adlı dergiler yayımlanmıştır.⁸⁹

Günümüzde sanal yayıncılığın gelişmesi elektronik dergilerin yayınlanmasına olanak sağlamıştır. Amerika'da Cricketmedia tarafından yayımlanan 9 dergi son zamanlarda ilgi gören çocuk dergilerinden olmuştur. *Babybug*, daha çok renkli görseller içeren 0-3 yaş çocuklara yönelik bir dergidir. *Ladybug*, 3 ila 6 yaş arası çocuklar için kısa makaleler, şiirler, çizgi romanlar, aktiviteler içermektedir. *Click* adlı 3-7 yaş arası çocuklara yönelik olan her sayıda farklı bir tema belirlenen dergide; bilim, sanat ve doğaya dair makaleler, hikâyeler, çizgi romanlar, etkinlikler bulunmaktadır. *Spider*, mizah, tarifler, oyunlar, aktiviteler, bulmacalar içermektedir. *Ask*, 6 ila 9 yaş arası çocuklar için makaleler, çizgi romanlar, aktiviteler, yarışmalar içermektedir. *Muse*, 9 yaş ve üzeri çocuklar için makaleler, çizgi romanlar, yarışmalar içeren, mizah dergisidir. *Cobblestone*, çocuklara yönelik ABD tarihi dergisidir. *Faces*, farklı ülkelerdeki çocukların yaşamını anlatan, o ülkelerdeki çocuklara dair bilgiler veren bir

⁸⁶ *Anabritannica*, VII, (2004), "Dergi", s.168.

⁸⁷ Hüseyin Şimşek, "X. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine", *Milli Eğitim Dergisi*, 151, (2001), s.2.

⁸⁸ Seniha Şahinbaş, Yazılı Alman Basınında Gençlik Basını (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul 1991, s.77.

⁸⁹ A. Ferhan Oğuzkan, "Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri" Çocuk Edebiyatı Yıllığı, İstanbul, 1987, s.25.

dergidir. Dergiler belli alanlarda çocuk dergisi ödüllerine sahip olup Google Play üzerinden elektronik olarak erişilebilir durumdadır.⁹⁰

2.2. ÜLKEMİZDE ÇOCUK DERGİLERİ

Türkiye’de ilk dergi örneklerine matbaanın yaygınlaşması ile 19. yüzyılda rastlamaktayız. Ülkemizde 1849 yılında yayınlanan ilk bilimsel dergi olarak kabul edilen, bir tıp dergisi olan *Vakayi-i Tıbbiye*’dir.⁹¹ 1862 yılında Cemiyet-i İlmiyeyi Osmaniye Derneği’nin yayın organı olan *Mecmua-i Fünun* yayınlanmıştır. Tanzimat dönemi aydınlarının fikirlerine, toplumbilim, tarih, coğrafya, fizik, kimya, felsefe gibi konulara yer veren dergi ve bağlı olduğu dernek 1869 yılında kapatılmıştır.⁹²

Salt metin içerikli dergiciliğin devam ettiği bir dönemde çıkan ilk resimli dergi, Mustafa Refik tarafından 1863 yılında çıkarılan *Mir’at Dergisi*’dir. Dergi, ilgi çekse de sadece üç sayı yayımlanabilmiştir.⁹³ Daha sonraki yıllarda *Ceride-i Askeriye* (1864), *Dyojen* (1870), *Servet-i Fünun* (1891) gibi dönemin dikkat çeken dergileri yayınlanmıştır.

19.yüzyılda Türk edebiyatının ve yayıncılığının gelişmesiyle çocuklara yönelik ürünlere de yer verilmiştir. İlk çalışmalar yabancı eserlerden çeviriler, hikâyeler, fabllar gibi çalışmalar olmuştur. Tanzimat dönemiyle beraber çocuk dergilerinin de ilk örnekleri yayınlanmıştır. Tanzimat dönemindeki süreli çocuk yayınlarının birinci amacı eğitim olmuştur. Dergiler genellikle, çocukların derslerini aksatmaması için okulların tatil olduğu perşembe ya da cuma günleri yayımlanmıştır. Zor şartlar altında yayın hayatlarını sürdüren dergiler abonelik sistemini benimsemişlerdir.⁹⁴

İlk bilinen Osmanlı çocuk dergisi 1869 yılında Sıdkı Efendi’nin çıkartmış olduğu, Mümeyyiz gazetesinin eki olan *Mümeyyiz Dergisi*dir. Günlük gazetenin cuma günleri yayınlanan bir eki olarak çıkan, *Çocuklara Mahsus Mümeyyiz*’de çocuklara göre hikâyeler, öğretici eğitici bilgiler, okullardan bilgiler, eğlenceli bilmece yer almıştır. Dergi çocukların dikkatini çekebilmek için her sayısında farklı bir renkle basılmıştır. ⁹⁵ Aynı dönemde yine bir günlük gazetenin eki olarak çıkan *Sadakat* dergisi 1875 yılında

⁹⁰ Cricketmedia web sitesi, <https://cricketmedia.com/> [Erişim tarihi: 01.07.2024]

⁹¹ Özlem Tarak Bayrak, Süreli Yayınların Bilimsel Araştırmalar İçin Önemi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı, İstanbul 1997. s.10.

⁹² Aslı Gönenç, “Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 29 (2007), s. 64.

⁹³ Kenan Demir, “Osmanlı’da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849-1923)”, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2016), s.78.

⁹⁴ Alıntılayan Suat Ungan ve Fadime Yiğit, “Geçmişten günümüze Türkiye’de süreli çocuk yayınları”, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, II/10 (2014), s.186.

⁹⁵ Şeyma Yaşar, *İlk Çocuk Dergilerinden Mümeyyiz*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İstanbul 2001, s.13-14.

çıkarılmıştır. Altıncı sayıdan sonra isim değiştirerek *Etfal* adını almıştır. İlk zaman çıkarılan dergilerin edebi açıdan kaygısı yoktur, çocuklara ahlaki değerler öğretmek bilgilendirmek amaçlanmaktadır. Okay bu bilincin *Arkadaş* dergisiyle oluştuğunu şöyle ifade etmiştir:” Edebî ürün açısından bakıldığında bu türün ilk iptidaî numunelerini görmek için Mehmet Şemseddin’in *Arkadaş* dergisini beklemek gerekecektir. Mehmed Şemseddin çocuklar için yazmanın farklı bir kavram ve onlara yönelik ürünler vermenin değişik bir alan olduğunun bilincindedir.”⁹⁶

Bu dönemde çocuklara okuma yazmayı, imla kurallarını öğretmek amacıyla çıkan çocuk dergileri de olmuştur. Mehmet Ziya’nın çıkardığı *Çocuklara Kıraat* (1882) ve Mehmed Şemseddin’in yayınladığı üçüncü çocuk dergisi olan *Çocuklara Talim* (1887) bu dergilerdendir.⁹⁷

1896 da Hakkı Tahir tarafından yayımlanan *Çocuklara Mahsus Gazete* adlı dergi dönemin en uzun ömürlü dergilerinden olmuştur. Bol resimli, hikâyeler, şiirler içeren dergi uygun olması şartıyla okuyucu yazılarını da yayımlamıştır.⁹⁸ İkinci en uzun süreli yayımlanan dergi ise Ahmet Mithat tarafından 1897 başlarında yayınlanmaya başlayan *Çocuklara Rehber* dergisidir. Derginin başka bir özelliği de İstanbul dışında Selanik’te yayımlanmış olmasıdır, ayrıca XIX. yüzyılda yayınlanan son çocuk dergisidir.⁹⁹

20. yüzyıl başlarına gelindiğinde, 1904’te Mustafa Necati tarafından çıkarılan *Çocuk Bahçesi*, 1909 ‘da A. Şerif tarafından çıkarılan *Musavver Küçük Osmanlı* dergileri dönemin çocuk dergileri arasındadır. Yine aynı yıl Mehmet Faik tarafından çıkarılan *Arkadaş Dergisi*, baskı teknikleriyle dikkat çekmiştir. Yazarları arasında Cenap Şehabettin, Tevfik Fikret, Fazıl Ahmet gibi *Servet-i Fünun* yazar ve şairlerinin olması bu dönemde çocuk eserlerine verilen önemi göstermektedir. Çocuk dergilerinin en çok yaygınlaştığı ve yayınlandığı dönemler, 1908/1914 yılları arasındır.”¹⁰⁰ *Mümeyyiz* ‘in çıkarıldığı 1869’dan 1908’e kadar geçen 39 yılda yayımlanan çocuk dergisi 19 adet iken Meşrutiyet döneminde (1908-1918) çalışmalara göre çocuklar için 18 dergi yayımlanmıştır. Bu dönemde yayımlanan dergilerden ilki *Mekteplilere Arkadaş* ’tır. 1910 yılında yayımlanan bu dergi edebi içeriği bakımından zengin bir yayın olmuştur. Cenab

⁹⁶ Cüneyd Okay,” Eski Harfli Çocuk Dergileri”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, IX/7 (2006), s.511.

⁹⁷ Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytas, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002, s.212.

⁹⁸ A. Ferhan Oğuzkan, *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örnekler Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2001, s.339.

⁹⁹ Hüseyin Şimşek, “X. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine”, *Milli Eğitim Dergisi*, 151, (2001), s.6.

¹⁰⁰ Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytas, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002, s.213.

Şehabeddin'in kardeşi Osman Fahri'nin şiirleri, Comtesse de Segur adlı Fransız yazarın ünlü çocuk romanı *Bir Eşeğin Hatıratı* gibi yazılar yayımlanmıştır.¹⁰¹

1913 yılında yayımlanan *Türk Yavrusu* adlı dergi, Türk kelimesi geçen ilk çocuk dergisi olma özelliğini taşır.¹⁰² Aynı yıl Türkçülük akımının etkisinin artmasıyla, bu dönemin özelliklerini yansıtan başka bir dergi de *Çocuk Dünyası* olmuştur. Derginin yazar kadrosunda Ziya Gökalp, Akagündüz, Edhem Nejad, Mehmed Emin [Yurdakul], Hüseyin Ragıp [Baydur], Ali Ulvi [Elöve], İsmayıl Hakkı [Baltacıoğlu], Kazım Nami [Duru], Ömer Seyfeddin gibi Türk edebiyatının önde gelen duayen isimleri bulunmaktadır. Bu durum çocuk edebiyatı ürünleri ve çocuk dergileri için çok önemli bir katkı sağlamıştır.¹⁰³ 1914 yılında çıkarılan *Çocuk Dostu* isimli dergi, okul öncesi çocuklara yönelik olup, yazılardan daha çok görsellere yer vermiştir.¹⁰⁴

Cumhuriyet öncesi dergilerin çoğu istikrarlı ve düzenli çıkamamışlardır. Dönemin ekonomik ve siyasi şartları gereği çoğu yirmi sayıya bile ulaşamamışlardır. Dil ve imla açısından ise değişim içinde olunan bir dönem olması sebebiyle yaşanan ikilikler çocuk dergilerine de yansımıştır. Bazıları çocukların dil seviyesinin çok üstünde olup, çocuklara hitap edememişlerdir.

Tablo 2. 1. Cumhuriyet öncesi Türk çocuk dergileri

<i>Dergi Adı</i>	<i>Yayımlandığı Yıllar</i>
<i>Mümeyyiz</i>	1869-1970
<i>Hazine-i Etfal</i>	1873
<i>Sadakat</i>	1875
<i>Etfal</i>	1875
<i>Ayine</i>	1875-1876
<i>Arkadaş</i>	1876-1877
<i>Tercüman-ı Hakikat</i>	1880
<i>Aile</i>	1880
<i>Bahçe</i>	1880-1881

¹⁰¹ Cüneyd Okay, "Eski Harfli Çocuk Dergileri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, IX/7 (2006), s.514.

¹⁰² Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s.240.

¹⁰³ Cüneyd Okay, "Eski Harfli Çocuk Dergileri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, IX/7 (2006), s.514.

¹⁰⁴ Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s.241.

<i>Mecmua-i Nevresidegân</i>	1881
<i>Çocuklara Arkadaş</i>	1881
<i>Çocuklara Kıraat</i>	1881-1882
<i>Vasıta-i Terakki</i>	1882
<i>Etfal</i>	1886
<i>Numune-i Terakki</i>	1887-1888
<i>Debistan-ı Hired</i>	1887
<i>Çocuklara Talim</i>	1887-1888
<i>Çocuklara Mahsus Gazete</i>	1896-1908
<i>Çocuklara Rehber</i>	1897-1901
<i>Çocuk Bahçesi</i>	1905
<i>Musavver Küçük Osmanlı</i>	1909
<i>Mekteblilere Arkadaş</i>	1910
<i>Çocuk Dünyası</i>	1913-1918
<i>Ciddi Karagöz</i>	1913
<i>Çocuk Yurdu</i>	1913
<i>Mektebli</i>	1913
<i>Talebe Defteri</i>	1913-1918
<i>Çocuk Duygusu</i>	1913
<i>Türk Yavrusu</i>	1913
<i>Çocuklar Âlemi</i>	1913
<i>Kırlangıç</i>	1913
<i>Çocuk Bahçesi</i>	1914
<i>Çocuk Kalbi</i>	1914
<i>Çocuk Dostu</i>	1914
<i>Mini Mini</i>	1914
<i>Küçükler Gazetesi</i>	1918
<i>Hür Çocuk</i>	1918
<i>Haftalık Çocuk Gazetesi</i>	1919
<i>Lâne</i>	1919-1920
<i>Hacıyatmaz</i>	1920
<i>Bizim Mecmua</i>	1922-1927

(Kaynak: Cüneyd Okay,” Eski Harfli Çocuk Dergileri”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, IX/7 (2006), s.517-518.)

“Tanzimat Fermanı’nın ilanından Cumhuriyet’e kadar geçen seksen dört yıllık sürede toplam elli adet süreli çocuk yayını yayımlanmasına rağmen 1923’ten 1940’a kadar geçen on yedi yıllık sürede toplam otuz altı süreli çocuk yayınının yayımlandığı anlaşılmaktadır.”¹⁰⁵ Cumhuriyet’in ilanı ve 1928 yılında gerçekleşen Harf Devrimi sonrasında çocuk dergileri sayısında artış gözlenmiştir. “1928-1945 yılları arasında

¹⁰⁵ Suat Urgan ve Fadime Yiğit,” Geçmişten Günümüze Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları”, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, II/10 (2014), s.189.

yayımlanan çocuk dergileri sayısı 23'ü bulmuştur.”¹⁰⁶ Eğitim alanında gerçekleşen yenilikler, okullaşmanın artması bu gelişmeyi de beraberinde getirmiştir. Bu dönemde yayınlanan ilk dergilerde daha çok pozitif bilimler, milli bilinç ve vatan sevgisi gibi konular işlenmiştir.

1923-1940 yılları arasında çocuk gazete ve dergilerinin sahiplerine baktığımızda iki isim dikkat çekmektedir. Bu isimlerden birincisi *Haftalık Resimli Gazetemiz* (1924), *Resimli Mecmua* (1925), *Ateş* (1936), *Yavrutürk* (1936) ve *Binbir Roman* (1939) gibi süreli çocuk yayınlarını yayımlayan Tahsin Demiray’dır.¹⁰⁷ Bolu Merkez Numune Okulu öğretmenleri tarafından 1923 yılında yayımlanan *Yeni Yol* dergisi de, dokuzuncu sayıda İstanbul’a nakledilerek Türkiye Yayınevi sahibi Tahsin Demiray tarafından yayımlanmaya devam etmiştir.¹⁰⁸ Bu dönem içerisinde dikkat çeken isimlerden diğeri ise *Çocuk Sesi* (1928), *Afacan* (1934) ve *Gelincik* (1936) adlı çocuk süreli yayınlarını çıkaran M. Faruk Gürtunca’dır.¹⁰⁹

1926 yılında Muallim Ahmet Halid (Yaşaroğlu) tarafından çıkarılan *Çocuk Dünyası* içeriğinde fazlaca yazı olan, çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmayı amaç edinmiş bir dergidir.¹¹⁰ *Çocuk Sesi* dergisi ise Türkiye Cumhuriyeti’nin Latin harfleriyle çıkan ilk çocuk dergisidir.¹¹¹

Tablo 2. 2. Cumhuriyet dönemi Türk çocuk dergileri

<i>Dergi Adı</i>	<i>Çıkış Tarihi</i>
<i>Yeni Yol</i>	1923
<i>Musavver Çocuk Postası</i>	1923
<i>Çıtı Pıtı</i>	1923
<i>Ağabey</i>	1924
<i>Haftalık Resimli Gazetemiz</i>	1924
<i>Resimli Dünya</i>	1924
<i>Sevimli Mecmua</i>	1925
<i>Mektepliler Alemi</i>	1925
<i>Türk Çocuğu</i>	1926
<i>Çocuk Dünyası</i>	1926
<i>Çocuk Yıldızı</i>	1927

¹⁰⁶ Başak Gezmen, “Bir Eğitim Aracı Olarak Çocuk Dergileri: Mavi Kırangıç Çocuk Dergisi”, *Erciyes İletişim Dergisi*, VI/1 (2019), s.66.

¹⁰⁷ Suat Urgan ve Fadime Yiğit, “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları”, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, II/10 (2014), s.190.

¹⁰⁸ *Bolu Yılığı 1967*, hzr. Vahap Tunçer, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968, s.268.

¹⁰⁹ Suat Urgan ve Fadime Yiğit, “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları”, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, II/10 (2014), s.190.

¹¹⁰ Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s.241.

¹¹¹ Melike Erdil, “Türkiye Cumhuriyeti’nin Latin Harfleriyle Çıkan İlk Çocuk Dergisi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, II/1 (2018), s.11.

<i>Çocuk Sesi</i>	1928
<i>Gençlik</i>	1928
<i>Altun Kalem</i>	-
<i>Şen Çocuk</i>	1932
<i>Afacan</i>	1934
<i>Çalışkan Çocuk</i>	1934
<i>Mektepli Gazetesi</i>	1934
<i>Oklahoma</i>	1934
<i>Olgun Çocuk</i>	1935
<i>Ateş</i>	1936
<i>Çocuk</i>	1936
<i>Gelincik</i>	1936
<i>Öğretmen İleri</i>	1936
<i>Yavrutürk</i>	1936
<i>Yeni Kültür</i>	1936
<i>Cumhuriyet Çocuğu</i>	1938
<i>Çocuk Gazetesi</i>	1938
<i>Asrın Çocuğu</i>	1939
<i>Binbir Roman</i>	1939
<i>Çocuk Romanları</i>	1941
<i>Bilmece</i>	1943
<i>Çocuk Dünyası</i>	1943
<i>Çocuk Haftası</i>	1943
<i>Türk Çocuğu</i>	1944
<i>Çocuk Gözü</i>	1945
<i>Doğan Kardeş</i>	1945
<i>Şen Çocuk</i>	1945
<i>Aile</i>	1947
<i>Can Kardeş</i>	1947
<i>Çocuk Âlemi</i>	1947
<i>Küçük Kardeş</i>	1947

((Kaynak: Cüneyd Okay,” Eski Harfli Çocuk Dergileri”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, IX/7 (2006), s.517-518. ve Hüseyin Şimşek, "Çocuk Dergileri Ve Gazeteleri", Maarif Ansiklopedisi, <https://turkmaarifansiklopedisi.org.tr/cocuk-dergileri-ve-gazeteleri/#yazar-2>) (Erişim Tarihi: 08.08.2024).

Cumhuriyet döneminde dergi sayısı ve baskı sayısında artış yaşansa da Cumhuriyet öncesinde olduğu gibi yayın hayatını istikrarlı ve düzenli sürdüren yayın sayısı azdır. Bu dönemin en uzun süre yayımlanan dergisi *Doğan Kardeş* dergisidir. Yapı Kredi Bankası’nın destekleriyle yayımlanan *Doğan Kardeş* 23 Nisan 1945’te yayın hayatına başlamıştır. 1970’li yılların ikinci yarısında yayın hayatına ara veren dergi 1988 yılında tekrar çıkmaya başlamıştır. Yirmi beş yıl boyunca Vedat Nedim Tör yönetiminde

çıkıştır. ¹¹² Döneminde geniş bir okur kitlesine ulaşan dergi gerek içeriğiyle gerek baskı kalitesi ile başarılı bir dergi olmuştur. ¹¹³

1950-1970 yılları arasında Amerikan kökenli çizgi romanların etkisi artmıştır. 60lı yıllardan sonra çizgi roman içerikli çocuk dergileri popüler olmuştur. ¹¹⁴ Çizgi roman bir tür olarak ele alındığında, okumayı hızlandırabilme yönünden yararlı olarak değerlendirilebilir. Ancak, bu türün içerik ve dilinin saptanmasında çok dikkatli olmak gerekmektedir. Basit ve argo ağırlıklı bir dille yazılarak, şiddet içeren çizgi romanların, çocuğun ruh sağlığına zarar vermesi tehlikesi bulunmaktadır. ¹¹⁵ 1960 ile 1970 yılları arasında 84 adet çocuk dergisi çıkıştır. Bunlardan 57 tanesi çizgi-roman türündedir. *Pekos, Bill, Koca Teks, Bill Kid, Tom Miks, Deyvi Kroket, Oklahoma, Süper Teks, Zagor* gibi yabancı kökenli dergilere karşı yerli çizgi-roman yayımlama girişimleri başlamıştır. ¹¹⁶ Bu girişimler sonucunda 1972 yılında *Milliyet Çocuk Dergisi* yayımlanmıştır. Çocukların ilgisini çekebilmek için çizgi romanların kahramanlarını kapak sayfası olarak çıkarmışlardır. Dergi içeriğinde Gülten Dayıoğlu, Yaşar Kemal, Yalvaç Ural, Muzaffer İzgü, Reşat Nuri Güntekin gibi yazarların eserlerine yer verilmiştir. 80'li yıllardan sonra daha renkli ve bol resimli içerikler yer almıştır. ¹¹⁷

1980'li yıllardan sonra satış sayısını artırmak amacıyla çocuk dergilerinin yanında promosyon olarak oyuncaklar, maketler gibi dergi ekleri verilmiştir. 1982 yılında yayın hayatına başlayan *Milliyet Kardeş*, 1989-1990 yıllarında yayımlanan *Bando* dergisi yanında verdikleri oyuncaklarla dikkat çekmişlerdir.

Bu dönemde bankalar, gazeteler ile kurum ve kuruluşlar tarafından birçok çocuk dergisi çıkartılmıştır. Bankalar tarafından çıkarılan çocuk dergileri; *Doğan Kardeş* (1945) Yapı Kredi Bankası; *Başak Çocuk Dergisi* (1983) Ziraat Bankası; *Şeker Çocuk* (1983) Şekerbank; *Pamuk Çocuk Dergisi* (1969) Pamukbank; *Başaralım/Başarı Dergisi* (1975) Akbank; *Kumbara* (1978) İş Bankası; *Vakıf Çocuk* (1989) Türkiye Vakıflar Bankası; *Çekirge* (1984) Garanti Bankası ve *Çağdaş Çocuk* (1983) Dışbank tarafından yayımlanmıştır.

¹¹² Hıfzı Topuz, *Türk Basın Tarihi II: Mahmut'tan Holdinglere*, İstanbul: Remzi Kitabevi 2015, s.404.

¹¹³ Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s.244.

¹¹⁴ Ayşe Çatalcalı, *Dergicilik*, Kriter Yayınevi, İstanbul 2017, s.22.

¹¹⁵ Kübra Güran Yiğitbaşı, "Türkiye'de Çocuk Dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2014), s.43.

¹¹⁶ Başak Gezmen, "Bir Eğitim Aracı Olarak Çocuk Dergileri: Mavi Kırangıç Çocuk Dergisi", *Erciyes İletişim Dergisi*, VI/1 (2019), s.67.

¹¹⁷ Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s.251.

Gazeteler tarafından çıkarılan çocuk dergileri; *Tercüman Çocuk Dergisi* (1977) Tercüman Gazetesi, *Türkiye Çocuk* (1981) Türkiye Gazetesi, *Milliyet Çocuk* (1972) Milliyet Gazetesi tarafından çıkarılarak yayın hayatına başlamışlardır.

Kurum ve kuruluşlar tarafından çıkarılan çocuk dergileri ise; *Uçan Çocuk* (1962), Türk Hava Kurumu, *Diyanet Çocuk Dergisi* (1979) Diyanet İşleri Başkanlığı, *Elma Şekeri Dergisi* (1992) ise T.C. Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanan çocuk dergileridir.

Günümüzde genellikle çocuk dergileri küreselleşmenin etkisiyle eğitim amacından daha çok popüler çizgi film ve dizi karakterlerinin etkisi altındadır. Bu dergiler promosyon ve reklam odaklı olduğu için daha yüksek tirajlıdır. Bu dergilere; *Winnie The Pooh* (1999), *Çilek Kız* (2008), *Arabalar* (2008), *Maşa ile Koca Ayı* (2016), *Disney Prenses* (2002) ve *Minecraft* (2017) örnek olarak verilebilir.¹¹⁸

Bu tez çalışması kapsamında Türkiye’de güncel olarak yayınlanmakta olan çocuk dergilerini tespit etmek üzere ISSN Türkiye merkezi ile görüşülmüş, o güne dek ISSN merkezine başvuran -çocuk içerikli- 300 kadar derginin ismine ulaşılmıştır. Ancak ulaşılan listedeki dergilerin bir kısmı anne bebek, çocuk gelişimi, boyama kitapları vb. yayınlar olduğundan çalışmaya dahil edilmemiştir. Listedeki dergilerin birçoğu da yayından kaldırılmıştır. Çalışmaya dahil edilen dergilerin çalışma kapsamı ve amacına uygunluğuna dikkat edilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda 2022 yılında yayımlanan 32 adet çocuk dergisi çalışma örneklemini olarak belirlenmiştir. Bir sonraki başlıkta bu dergiler hakkında bilgi verilecektir.

2.2.1. Türkiye’de Yayımlanan Güncel Çocuk Dergileri

Bu bölümde 2022 yılı itibariyle Türkiye’de yayımlanmakta olan otuz iki adet güncel çocuk dergisi hakkında bilgiler verilecektir.

2.2.1.1. Bilim Çocuk Dergisi

TÜBİTAK tarafından ilk kez 1998 yılında yayımlanan *Bilim Çocuk Dergisi*, ayda bir sayı olmak üzere yılda 12 sayı çıkmaktadır. İmtiyaz sahibi Tübitak adına Prof. Dr. Hasan Mandal olup yayın yönetmeni Gülnur Geçmiş’tir. Dergi, ilkökul sonrası yani 7 yaş ve üstü çocuklara hitap etmektedir. Aylık Popüler Bilim Dergisi olarak nitelendirilmiştir.

Dergi 64 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Ne Var Ne*

¹¹⁸ Derya Yıldız, “Türkiye’de Çocuk Dergiciliğinin 100 Yılı”, *Türkiye Çocuk Yıllığı 2023: 100 yılın Çocukluk Tarihi*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul 2024, s.2009.

Yok, Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri, Ayın Konuları ile İlgili Metinler, Antarktika Maceraları, Yeni Bir Kitap, Bilim Çocuk Sözlüğü, Sorun Söyleyelim, Şah Mat, Evde Bilim, Çizmeli Harikalar, Nasıl Çalışır? Gökyüzü Günlüğü, Düşünerek Eğlenelim, Mektup Kutusu, Gözlem Defterinizden, Sizden Gelenler, Yanıtlar. Kodlama Kampı bölümü Ağustos sayısından itibaren dahil edilmiştir.

Ne Var Ne Yok bölümünde, bilim teknoloji sanat sağlık doğa gibi gündemden haberler ve bilgiler paylaşılmaktadır. Ocak sayısının bu bölümünde, çok kitap okumanın yaşlılıkta bilişsel gerilemeyi önlemede etkili olduğundan, kitaplarla dolu evlerde büyümenin güzelliğinden ve küçük yaşlardan itibaren çok kitap okumanın faydalarından bahseden haberler verilmiştir.

Haziran sayısında ekran kullanımının zararlarını en aza indirebilmek için öneriler verilmiştir. Kitap okumak, bir araştırmayı kütüphanedeki kitaplardan yapmak ve alınacak notları deftere yazmak gibi tavsiyeler verilmiştir.

Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri bölümünde, Bilgin Ersözlünü’nün hazırladığı, bilim insanlarını konu edinen bir çizgi hikâye dizisi yer almaktadır. Anlatılan hayat hikâyelerinde kitap ve kütüphanelere dair detaylara rastlanmaktadır. Şubat sayısında harita bilimcisi Harriet Chalmers Adams’ın hayat hikâyesinin konu edildiği çizgi hikâyede, Harriet’in çocukken çok kitap okuduğu, kasabadaki kütüphaneye giderek kitaplar ödünç aldığı, oradaki kütüphanecinin ona çok yardımcı olduğu gibi detaylara yer verilmiştir. Diğer bir çizgi hikâye bölümü ise *Antarktika Maceraları*’dır. Okurlara konu ile ilgili bilgileri çizgi hikâyeler aracılığıyla sunmuşlardır.

Yeni Bir Kitap bölümünde, her sayıda farklı bir kitap tanıtımı yapılmıştır. *Emily Bone Gökbilim, Gökçe Akgül Çizmeli Harikalar Suda, Michelle Cusolito Derinlere Yolculuk* gibi TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları’ndan örnekler verilmiştir. *Bilim Çocuk Sözlüğü* bölümünde, her sayıda farklı bir kavram ele alınmış, açıklanıp örneklerle bilgi verilmiştir.

Dergide, okurların dergi içeriğine dahil olduğu bölümler bulunmaktadır. *Sorun Söyleyelim* bölümünde okurların soruları yanıtlanmıştır. *Mektup Kutusu* bölümünde okurların mektuplarına, *Gözlem Defterinizden* bölümünde okurların gözlem yazılarına, *Sizden Gelenler* bölümünde ise okurların resim çalışmalarına yer verilmiştir.

Oyunlar, bulmacalar ve ev deneylerine yer verilmiştir. *Şah Mat* bölümünde satranç oyunu ile ilgili bilgiler görsellerle hikâye edici bir anlatımla verilmiştir.

Düşünerek Eğlenelim bölümünde kelime bulmacaları, mantık soruları gibi etkinlikler hazırlanmıştır.

Dergi metin içeriği olarak, yayın misyonuna uygun olarak bilimsel içerikler ağırlıktadır. Her ay belirlenen konular çerçevesinde daha çok bilgilendirici metinler kullanılmıştır. Bu metinlerin içeriğinde hikâye edici anlatımlara, karikatürlere de yer verilmiştir. Bölüm sonlarında uygulamalar, görüntüler gibi kaynaklar için web sitelerine ulaşım amacıyla karekodlar verilmiştir. Ayrıca dergi içeriğindeki bazı bölümlerin sesli kayıtlarına ulaşılabilir.

Dergi eki olarak kart oyunları, kitapçıklar, posterler yanında hediye olarak verilmektedir.

Tablo 2. 3. Bilim çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 289/ Ocak	Astronotlar, Cam, Sinema, Stres, Dikenli Hayvanlar
Sayı 290/ Şubat	Tasarla, Kodla, Uygula
Sayı 291/ Mart	Duygularımız
Sayı 292/ Nisan	23 Nisan, Mikroçiplerin Dünyası
Sayı 293/ Mayıs	Ölçüm Bilimi: Metroloji, Azerbaycan
Sayı 294/ Haziran	Denizlerimizde Yaşam, Ekran Kullanımı
Sayı 295/ Temmuz	Yaşamımıza Hareket Katıyoruz, Sağlıklı Kalıyoruz, Doğaya Kulak Verelim
Sayı 296/ Ağustos	Pilotluk, Hızıyuar, Biyolojik Sınıflandırma, Soluduğumuz Hava
Sayı 297/ Eylül	James Webb’in Gözünden, Reklamlar, Binicilik, Piller, TV Teknolojisi, İpekkuyruk

Sayı 298/ Ekim	Tek Sağlık, Organik Tarım, Mikroplastikler
Sayı 299/ Kasım	Hayvanların İlginç Savunma Yöntemleri, Merak Etmek, Kalp ve Dolaşım Sistemi
Sayı 300/ Aralık	Asya Kıtası, Saydam Hayvanlar, Yapay Zekâ Uygulamaları

2.2.1.2. Meraklı Minik Dergisi

Bilim Çocuk Dergisi gibi TÜBİTAK tarafından yayımlanmaktadır. İlk sayısı 2007 yılında yayımlanmıştır. İmtiyaz sahibi TÜBİTAK adına Prof. Dr. Hasan Mandal olup Yayın Yönetmeni Aslı Zülal'dir. Aylık bir dergi olarak yılda 12 sayısı çıkmaktadır. Dış kapakta da belirtildiği üzere; Erken Çocukluk Dönemi için aylık bilim dergisidir, 3-6 yaş grubu çocuklara hitap etmektedir.

Dergi 33 sayfa olarak çıkmıştır. 2022 yılında yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Tema ile ilgili Hikâyeler, Tema ile ilgili Bilgilendirici Metinler, Bilmece- Bulmaca – Görsel Etkinlikler, Şimdi Hareket Zamanı, Çok Merak Ediyorum, Haydi Mutfağa, Küçük Eller İşbaşında, Kitap... Oyun... Öneri...*

Erken çocukluk dönemine yönelik hazırlanan bir dergi olduğu için yazılı metin içeriklerinden çok görsellerden oluşmaktadır. Tema ile ilgili resimli kısa hikâyelere yer verilmiştir. Bilgilendirici metinler resimlerle, fotoğraflarla ve görsel etkinlikler oluşturularak verilmiştir.

Çok Merak Ediyorum ve *Küçük Eller İşbaşında* gibi okurların dahil edildiği bölümler bulunmaktadır. *Çok Merak Ediyorum* bölümünde okurların ilettiği soruların yanıtları verilmiştir. *Küçük Eller İşbaşında* bölümünde, dergi içeriğindeki etkinliklerin uygulandığı okur fotoğraflarına yer verilmiştir. *Oyun Oynayalım* mı bölümünde öykü anlatma oyunu tarif edilmiştir. Her oyuncu bir cümle söyleyerek öyküyü devam ettirir ve bütün oyuncuların katılımıyla bir öykü oluşturulur.

Kitap Oyun Öneri bölümünde, çocuklara farklı oyun ve kitap önerileri verilmiştir. Alejandro Algarra *Değişen Hava Değişen Mevsimler*, Suzanne Barton *Kızılgerdanın Kış*

Şarkısı, Rebecca Mcritchie *Mete ve Muhteşem Keşfi* gibi TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları'ndan örnekler verilmiştir.

Dergi eki olarak kart oyunları, etkinlik kitapçığı, çıkartmalar yanında hediye olarak hazırlanmıştır.

Tablo 2. 4. Meraklı minik dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 181/ Ocak	Hava Durumu
Sayı 182/ Şubat	Hayvanlarla İlgili Meslekler
Sayı 183/ Mart	Nanoteknolojiyi Keşfediyoruz
Sayı 184/ Nisan	Bahçede Neler Yetiştiriyor?
Sayı 185/ Mayıs	Ailemiz
Sayı 186/ Haziran	Martılar
Sayı 187/ Temmuz	Uzay Yolcuları
Sayı 188/ Ağustos	Tekneler
Sayı 189/ Eylül	Rüzgâr Çok Güçlüsün
Sayı 190/ Ekim	Matematik
Sayı 191/ Kasım	Dünya Hepimizin
Sayı 192/ Aralık	Denizgergedanı Merhaba

2.2.1.3. MinikaGo Dergisi

Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş. tarafından yayımlanmaktadır. Genel Yayın Yönetmeni H. Salih Zengin'dir. Aylık yayınlanan bir dergi olup yılda 12 sayı çıkmaktadır. 7 yaş ve üstü çocuklara hitap etmektedir. Dış kapağında edebiyat ve eğlence dergisi olduğu vurgulanmıştır.

Dergi 50 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022’de yayımlanan 12 sayısı çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Minikago Ekranı*, *Eğlenceli Çocuk Hakları*, *Bir İki Deneme*, *Sesli Çizgi*, *Uçan Vosvos*, *Masal/Öykü*, *Sayıli Bilim*, *Mırıldanan Çocuk*, *Poster*, *Benim Kitaplığım*, *Çizgili Tarih*, *Tostlu Test*, *Ben Olsam*, *Şaşırtıcı Hayvanlar*, *Tarihçi Nine*, *Neşeli Mikrofon*, *Vay Canına*, *Seç Birini*, *Haydi Mutfağa*, *Benim Sözlüğüm*, *Şiir. Bir Deyim Bir Çizim* bölümü Ağustos sayısında eklenmiştir.

Minikago Ekranı bölümü, aynı isimli çocuk televizyon kanalının programlarının tanıtıldığı bölümdür.

Eğlenceli Çocuk Hakları bölümünde, mizahi açıdan çocukların isteklerine yer verilmiştir. Mart sayısının bu bölümünde, her çocuğun güzel ve nitelikleri kitaplara erişme ve okuma hakkı olduğundan bahsedilmiştir.

Şiir bölümünde; Mustafa Ruhi Şirin, Mevlâna İdris, Tacettin Şimşek gibi çocuk edebiyatı yazarlarının şiir örneklerine yer verilmiştir. Mustafa Ruhi Şirin’in *Dünya Kuş*, Mevlâna İdris Zengin’in *Kuş Renkli Çocukluğum*, Tacettin Şimşek’in *Kardan Ağaç* şiirleri verilen örneklerden birkaçıdır.

Dergide, çizgi hikâye örnekleri de bulunmaktadır. Mevlâna İdris tarafından yazılan, Betül Özel tarafından resimlenen *Uçan Vosvos* ve Salih Zengin’in yazdığı, Dağıstan Çetinkaya tarafından resimlenen *Çizgili Tarih* bölümleri buna örnektir. Derginin *Çizgili Tarih* bölümlerinde, tarihte yer edinmiş insanların hayat hikâyelerine yer verilmiştir. *Sesli Çizgi* bölümü, diyalog baloncukları olmayan yazısız çizgi hikâyelerdir. Mart sayısında Kütüphane Haftası dolayısıyla kütüphanede geçen yazısız çizgi hikâye verilmiştir. *Bir Deyim Bir Çizim* bölümünde, bir deyim verilerek çizgi hikâye ile anlatılmıştır.

Hikâye ve *Masal* bölümlerinde, Tacettin Şimşek’in *Yeşil Gözlü Kardan Adam*, İsmail Karakurt’un *Kayıp Kuş İlanı*, Merve Şentürk *Şişe’nin İçindeki Sır* masalı gibi masal ve öykü örneklerine yer verilmiştir.

Benim Sözlüğüm bölümünde, sayı içerisinde hazırlanan metinlerde geçen bazı kelimelerin sözlük anlamları verilmiştir. *Benim Kitaplığım* bölümünde ise her sayıda farklı kitapların tanıtımına yer verilmiştir. Cemal Süreya’nın *Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi*, Abdullah Harmanlı’nın *Sırrımı Serçelere Söyledim*, Samed Behrengi’nin *Ah Masalı*,

Mevlâna İdris Zengin'in *Sarı Telefon Sokağında Rüya*, Vuokko Hurme'un *Tepetaklak*, Tina Valles'in *Bay Evdeyokumun Post-itleri* tanıtılan eserlerden bazılarıdır.

Bir İki Deneme ve *Mırıldanan Çocuk* bölümlerinde H. Salih Zengin ve Ali Nergis'in deneme ve anlatılarına yer verilmiştir.

Kitaplar ve kütüphaneler ile ilgili çocukların ilgisini çekecek kısa bilgiler de bulunmaktadır. *Sayılı Bilim* bölümünde, Madeleine de Scudery'in 17. yüzyılda kaleme aldığı *Artamene* isimli kitaptaki kelime sayısı verilmiş, on cilt hâlinde yayınlanan eserin dünyanın en uzun romanı unvanına sahip olduğu belirtilmiştir.

Vay Canına bölümünde karikatürler eşliğinde ilginç kısa bilgilere yer verilmiştir. Temmuz sayısında, "Bir kütüphaneden ödünç alınan kitabın geri verilme[me] rekoru 288 yıldır" bilgisi verilmiştir. *Neşeli Mikrofon* bölümünde, yazar ve şairlerle röportajlar gerçekleştirilmiş, kitaplarından örnekler verilmiştir.

Dergide, okurların dahil edildiği bölümler de bulunmaktadır. *Ben Olsam* bölümünde çocuklara, neyi icat ederdin, neyi sen tasarlamak isterdin, soruları yönetilmiş her ay bu bölümde okurların cevaplarına yer verilmiştir. *Tarihçi Nine* bölümünde ise okurların soruları cevaplanmıştır.

Dergi içerisinde reklam ve tanıtım sayfaları bulunmaktadır. Dergi ile hediye olarak mini masal kitapları, hikâye kitapları, bilmece bulmaca ekleri verilmektedir.

Tablo 2. 5. Minika go dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 61/ Ocak	Çok Şaşırtan Bilgiler, Kışın Dondurma Yenir mi?
Sayı 62/ Şubat	Evrenimizi Keşfedelim
Sayı 63/ Mart	Sevimli Dostlarımız Kediler
Sayı 64/ Nisan	Merhaba İlkbahar
Sayı 65/ Mayıs	Saatler Zaman Yolculuğu
Sayı 66/ Haziran	Vücudumuz Nasıl Çalışır?
Sayı 67/ Temmuz	Çizgi Film Dünyası

Sayı 68/ Ağustos	Haydi Kamp Yapalım
Sayı 69/ Eylül	Okyanusun Devleri: Balinalar
Sayı 70/ Ekim	Yapay Zekâ
Sayı 71/ Kasım	Dünyanın En Büyük Hayvanları
Sayı 72/ Aralık	Trenle Yolculuk

2.2.1.4. Minika Çocuk Dergisi

Minika Go Dergisi gibi, Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş. tarafından yayımlanmaktadır. Genel Yayın Yönetmeni H. Salih Zengin'dir. Aylık yayınlanan bir dergi olup yılda 12 sayısı çıkmaktadır. 3-6 yaş arası çocuklara hitap etmektedir.

Dergi 42 sayfa olarak çıkmaktadır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *minikaÇocuk Ekranı*, *Haydi Bulalım*, *Karmakarışık*, *Süper Minik*, *Yapıştır Tamamla*, *Sıralama*, *Fark Bulmaca*, *Bul Bakalım*, *Sayılı Boyama*, *Öykü/Masal*, *Haydi Çizelim*, *Miniktim Minnacıktım*, *Neşeli Mutfak*, *Saklı Resimler*, *Birleştir Boya*, *Çocuk Postası*, *Cevaplar*, *Gölge Eşleştirme*, *Şiir*. *İlk Kitaplarım* bölümü Mart sayısından itibaren dergiye dahil edilmiştir. *Minikaçocuk Ekranı* bölümü, aynı isimli çocuk televizyon kanalının programlarının tanıtıldığı bölümdür.

Okul öncesi 3-6 yaş grubuna hitap ettiği için yazılı metin bölümleri seyrek ve dergi görsel ağırlıklıdır. Çizgi hikâye ve kısa resimli öykü örnekleri bulunmaktadır. Mevlâna İdris'in yazdığı ve resimlediği *Süper Minik* bölümü, bir çizgi hikâye dizisidir. Aynı şekilde H. Salih Zengin'in yazdığı ve resimlediği *Miniktim Minnacıktım* bölümü de çizgi hikâye dizisi örneğidir. Hikâye bölümlerinde, tema ile ilgili resimli hikâye örneklerine yer verilmiştir. Ayrıca *Çıtı ile Pıtı'nın Maceraları* isimli hikâye dizisi de bulunmaktadır. Şiir bölümünde Mevlâna İdris, Emir İsfahan, Deniz Özen gibi yazarların tema ile uyumlu şiir örneklerine yer verilmiştir. Bunların dışında tema ile ilgili bilgilendirici metinler içeren bölümler bulunmaktadır.

İlk Kitaplarım bölümünde, her sayıda farklı yazarların çocuk kitapları tanıtılmıştır. Davina Bell *Her Çocuk Zekidir*, Alison Hughes *Küçük Şeyler*, Nebihe

Muhaydeli *Kedisini Arayan Yazar*, Alison Green *Karanlıktaki Tilki*, Gizem Darendelioğlu *Evini Arayan Yıldız* verilen örneklerdendir.

Okul öncesi çocuklara yönelik görsel etkinliklere yer verilmiştir. Yapıştırıp hikâye tamamlama, görselin içindeki nesneleri bulma, iki resim arasındaki farkı bulma, gölge eşleştirme gibi çocukların görsel algılarını artıracak etkinlikler bulunmaktadır.

Neşeli Mutfak bölümünde ebeveynleriyle birlikte yapacakları yemek tariflerine, *Çocuk Postası* bölümünde ise okurların gönderilerine yer verilmiştir.

Dergi içerisinde reklam ve tanıtım sayfaları bulunmaktadır. Dergi ile 0-3 yaş grubuna yönelik *Minikadımlar eki*, maketler, oyunlar, eşleştirme kartları gibi hediyeler vermektedir.

Tablo 2. 6. Minika çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 61/ Ocak	Boyumuz Nasıl Uzuyor?
Sayı 62/ Şubat	Kutup Ayısı
Sayı 63/ Mart	Benim Güzel Evim
Sayı 64/ Nisan	Uç Uç Kelebek
Sayı 65/ Mayıs	Süper Kazıcılar
Sayı 66/ Haziran	Kurbağa
Sayı 67/ Temmuz	Süper İtfaiyeciler
Sayı 68/ Ağustos	Gece Fenerleri Ateş Böcekleri
Sayı 69/ Eylül	Hoş geldin Sonbahar
Sayı 70/ Ekim	Sevimli Sincaplar
Sayı 71/ Kasım	İyi Uykular Tatlı Rüyalar
Sayı 72/ Aralık	Kirpi

2.2.1.5.Mavi Fidan Dergisi

Semer kand Radyo ve Televizyon A.Ş. tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Semer kand Radyo ve Televizyon A.Ş. adına Yakup Alarçin olup yayın yönetmeni Mehmet Fatih Çakır'dır. Dergi yayın kurulunda ayrıca Çocuk Gelişimi Uzmanı Fatma Betül yer almaktadır. Aylık yayınlanan bir dergi olup 7-12 yaş aralığına hitap etmektedir. 42 sayfa olarak çıkmıştır. 2022 yılında yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Çocuklara Sorduk, Benim Kütüphanem, Fidan Sultan ile Dikiş Dersleri, Güzel Günler, Nakış Usta'nın Mutfağı, Acayip Hayvanlar, Büyüyünce Ne Olacaksın, Ayın Şiiri, Elifba, Mucit Müfit'in Maceraları, Seyyah, Ayın Konusu, Karakulak ile Tomurcuk, Evvel Zaman İçinde, İlginç Bilgiler, Şehzade Mavi'nin Hikâyeleri, Araçların Hızlı Tarihi, Acayip Hayvanlar. Hekim Dedelerim, Asr-ı Saadet Anneleri, Doğa Güncesi, Parlak Fikirler, Serbest Kürsü, Atasözü Hikâyeleri* bölümleri sonraki sayılarda dahil edilmiştir.

Çocuklara Sorduk bölümünde, sayının teması ile ilgili sorular yöneltilmiş, çocukların bilgileri ve fotoğrafları ile soruların yanıtları bu bölümde yayınlanmıştır.

Benim Kütüphanem bölümünde, her sayıda farklı kitapların tanıtımı yapılmıştır. Can Fırtına'nın *Pardi Ne Dedi*, Mavi Uçurtma Yayınları'nın *Sevgi Kardeşlik Serisi*, Emrah Mete'nin *Çocuk Meclisi Serisi* verilen kitaplardan bazılarıdır. Tanıtımlarda, kitapların hitap ettiği yaş grubu, yazı aralığı, sayfa sayısı, boyutu gibi bilgilere de yer verilmiştir.

Fidan Sultan ile Dikiş Dersleri bölümünde, Fidan Sultan adında bir kız çocuğunun kısa hikâyeleri anlatılmaktadır. Hikâye sonlarında dikiş etkinliklerinin yapılışı gösterilmektedir.

Seyyah bölümünde, çizgi roman örneği verilmiştir. *Karakulak ile Tomurcuk* bölümünde ise çizgi hikâyeler, 49. sayıdan sonra kısa hikâyelerle devam etmiştir. 52. sayıda hikâyede öğretmenleri Bilge Baykuş, Karakulak ve Tomurcuk'a ormanı güzelleştirmek için ne yapabiliriz diye ödev vermiştir, onlarda diğer orman sakinleriyle birlikte ormana kocaman bir kütüphane kurmaya karar vermişlerdir.

Ayın Konusu bölümlerinde, tema olarak ele alınan konular ile ilgili metinlere yer verilmektedir. Hikâye edici anlatımla bilgiler verilmektedir. 52. sayıda hikâye kütüphanede geçmektedir. Hikâyede bir saray kütüphanesi anlatılmaktadır, kütüphaneler için şu cümleler kullanılmıştır; "...Burası esrarlı bir labirent gibiydi. Her bir rafında ayrı

bir hazine saklıydı. Tecrübeli bir avcı edasıyla yaklaşmış ve birini kapıvermişti. Bir iki sayfa derken saatin nasıl geçtiğini fark edememişti...” 55. sayıda tema olarak kitaplar ele alınmıştır. Bu bölümde de kitaplar ve kütüphanede geçen bir hikâyeye yer verilmiştir. Hikâyede Evliya Çelebi'nin *Seyahatname*, Yunus Emre'nin *Yunus Emre Divanı* eserlerine de değinilmiştir.

Ayın Şiiri bölümlerinde şiir örneklerine yer verilmiştir. *Kar şiiri* Ali Ulvi, *Cahil ile Kitap* İbrahim Alaattin Gövsa, *Dört Köşeli Oyun* Ali Sözer, *Tahta At* Ahmet Cevat verilen örneklerindendir.

Mucit Müfit'in Maceraları bölümünde, Müfit adlı erkek çocuğunun hikâyeleri anlatılmaktadır. Hikâye serisinin çizgi filmi de bulunmaktadır, bu çizgi filme dijital dergiden ulaşılmaktadır. *Şehzade Mavi* bölümleri ise, eski zamanlarda geçen bir hikâye dizisidir. Derginin ana karakterlerinden olan Şehzade Mavi diğer bölümlerde de verilmiştir.

Masal bölümü örneği olarak, *Evvel Zaman İçinde* bölümü hazırlanmıştır. 52. sayıda, *Kitap Kurdu Keçe* masalı anlatılmıştır. Masalda kitap okumayı çok seven bir çocuktan ve annesinin ona yaptığı keçe ayraç ile arkadaşlığından bahsedilmiştir.

Hekim Dedelerim bölümünde, tarihte yer alan tanınmış tıp insanlarına yer verilmiştir. Şubat sayısında İbn-i Sina'dan bahsedilmiştir. Bilgiler hikâye örüntüsü içinde verilmiştir. Dedesi kitap okurken yanına giden Arif'in, dedesinin okuduğu kitabın *El Kanun fit Tıb* olduğunu öğrenir, böylece hikâye gelişir. Mart sayısında ise dedesi Akif'e Ebû Bekir Râzî'den bahseder, *Tabibin Ahlâkı Risalesi* eserinden bilgiler verir. Nisan sayısında Sabuncuoğlu Şerafeddin'in *Cerrahiyeyi İlhaniyye* kitabından bahsedilmiştir. Mayıs sayısında Akşemseddin Hazretleri'nin *Maddet'ül Hayat*, Zehravi'nin *Tasrif* hem şair hem tıpçı olan Nidai'nin *Menâfiu'n Nâs*'ı ve hem şair hem tıpçı olan Şeyhi'nin *Harname* adlı eserleri yazdığından bahsedilmiştir.

Dergi içerisinde dini içerikli bölümler bulunmaktadır. *Asr-ı Saadet Anneleri* bölümünde İslam dininin önde gelen kadınları hakkında bilgiler verilmiştir. *Elifba* bölümünde, Arap alfabesi harfleri tanıtılmıştır. *Güzel Günler* bölümünde, Hz. Muhammed ile ilgili hikâyeler anlatılmaktadır.

Acayip Hayvanlar bölümü, 13 yaşındaki Mehmet Emin tarafından hazırlanmaktadır. Hayvanlar kişileştirerek yazarla röportaj yapıyor gibi aktarılmıştır. Çok bilinmeyen, ilginç hayvanlar hakkında bilgiler verilmiştir. *Parlak Fikirler* bölümünde her

sayıda temaya uygun olarak yapılacaklar listeleri tavsiye edilmiştir. 50. sayıda yaz tatili planları için verilen tavsiyelerde bir gün kitap okuma günü olarak belirlenmiştir. *Doğa güncesi* bölümlerinde ağaçlar çevre doğa ile ilgili gündelik hayat hikâyeleri anlatılmıştır. *Büyüyünce Ne Olacaksın* bölümünde, hikâyelerle meslekler hakkında bilgiler verilmektedir. *Serbest Kürsü* bölümünde, okurlardan hikâye yazmaları istenmiştir. 55. sayıda dahil edilen *Atasözü Hikâyeleri* bölümünde, verilen örnek atasözleri kısa hikâyelerle anlatılmıştır. Derginin reklam sayfalarında, Semerkand Yayınları'nın tanıtımlarına yer verilmiştir.

Ayrıca dergi sayıları yanında, *Bilgi Bahçesi Bulmaca Kitapçığı* ve *Ay Şehri Çizgi Roman* eki hazırlanmıştır. 48. sayıdan itibaren *Ay Şehri Gemisi Aylık Mizahi Çocuk Gazetesi* olarak verilmeye devam edilmiştir. 4 sayfa gazete formatında hazırlanan ekte, hikâyeler, bilmece, fıkralar, kitap önerileri, şiirler, bulmacalar bulunmaktadır.

Tablo 2. 7. Mavi fidan dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 44 / Ocak	Hayatın Kalbi: Cami
Sayı 45 / Şubat	Gizli Oyun Bahçesi: Evimiz
Sayı 46 / Mart	En Neşeli Mevsim: Bahar
Sayı 47 / Nisan	Her Gün Bayram: Ramazan
Sayı 48 / Mayıs	O Nasıl Biriydi?
Sayı 49 / Haziran	Nimetin Kıymetini Bilmek
Sayı 50 / Temmuz	Bir Sevi Hatırası: Kurban Bayramı
Sayı 51 / Ağustos	Kardeş Ol, Kardeş Kal
Sayı 52 / Eylül	Alimlerin Gül Sofrası
Sayı 53 / Ekim	Yeni Bir Çözüm: Geri Dönüşüm
Sayı 54 / Kasım	İlim Pınarımız: Öğretmenimiz

2.2.1.6. Şeker Ağacı Dergisi

Mavi Fidan Dergisi gibi Semerkand Radyo ve Televizyon A.Ş. tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Semerkand Radyo ve Televizyon A.Ş. adına Yakup Alarçin olup yayın yönetmeni Mehmet Fatih Çakır'dır. Ayrıca Okul Öncesi Eğitim Gönüllülerinin katkılarıyla yayınlanan dergi olması sebebiyle yayın kurulunda uzman eğitimciler bulunmaktadır. Ayda bir yayınlanan dergi, dış kapakta da belirtildiği üzere okul öncesi dönemi, 3-6 yaş grubuna hitap etmektedir.

Dergi 48 sayfa olarak çıkmıştır. 2022'de yayımlanan 12 sayısı çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Labirent, Resimli Sözlük, Hayvanlar Konuşuyor, Hayvanları Tanıyalım, Tıkırtı Atölyesi, Yeşil Başlı Bata, Yeşil Başlı'nın Bulmacaları, Eğlenceli Bilim, Say Sayabilirsen, Sağlığımı Koruyorum, Beslenme Bulmacası, Ara-Bul, Doğayı Keşfet, Nezaket Nine ve Torunu Nazik, Hayvangiller, Sanki Aynı Ama Farklı (Fark Bulmaca), Erdemlerle Büyüyorum, Ev Tiyatrosu, Uyku Masalı, Sizden Gelenler, Cevaplar.*

Resimli Sözlük bölümünde, görsellerle birlikte her sayıda dört kelimenin sözlük anlamı verilmiştir. Kavramlar hem görsel kullanılarak hem de açıklanarak anlatılmıştır.

Hayvanlar Konuşuyor bölümünde, hayvan görselleri sohbet baloncuklarıyla desteklenerek hayvanların ağzından kendilerini tanıtmaları sağlanmıştır. Cümleler öyküleştirme yöntemiyle aktarılmıştır.

Yeşil Başlı Bata, kahramanları hayvanlar olan daha çok görsel içeren bir hikâye dizisidir. Bu hikâye dizisinin, dijital dergi versiyonunda çizgi filmi de bulunmaktadır. 36. sayıda hikâye konusu olarak kütüphane işlenmiştir: “...*kitap okurken elinden kitabı düşen Baykuş Ugi çok üzülmüş, çünkü onun tek kitabıymış. Arkadaşı Sincap Fındık onu teselli etmek istemiş ve kendi kitabını vermiş. Ancak Baykuş Ugi bunu kabul etmemiş, çünkü Sincap Fındığı'nda tek kitabı varmış. Sonra akıllarına kitaplar toplayıp kütüphane kurma fikri gelmiş. Ormandaki herkes birleşip kitap toplamışlar ve Orman Kütüphanesi'ni kurmuşlar...*”

Sağlığımı Koruyorum bölümünde, sağlık önerileri Ayşe adlı bir kız çocuğunun hikâyesi üzerinden anlatılmıştır. Basit ve sade bir dille yapılması gereken davranışlar

belirtilmiştir. Uygun olan davranışları belirten cümleler kırmızı renkle vurgulanmıştır. Okul öncesi çocuklara hitap ettiği için, dikkat çekmesi bakımından bu kısım önemlidir.

Nezakat Nine ve Nazik bölümünde, bir nine ve torununun sohbetleri verilmiştir. Güzel konuşma, doğru davranışlar gibi kavramlar üzerinde durulmuştur. Atasözleri, deyimler gibi kavramlara da değinilmiştir.

Hayvangiller bölümü, hayvan kahramanları olan, yazısız çizgi hikâye/roman dizisidir. Okul öncesi dönemde, görsel algı gelişimi için faydalıdır.

Uyku Masalı bölümünde, her sayıda farklı masallar yayınlanmaktadır. Kahramanları genelde hayvanlardan oluşmaktadır. Masal içinde çocuklara kitaplarla ilgili mesajlar da verilmektedir: 25. sayıda “...rüyalar ülkesine gitmek isteyen sincaba her gün kitap okuması önerilmiştir. Kitabı okuduktan sonra rüyalar ülkesine giden sincap, o günden sonra kitap okumadan hiç yatmamıştır...” 35. sayıda “...Kumlu Şehir Nasıl Yeşerdi masalında, minik bir devenin tren yolcuğundan sonra ulaştığı çok güzel bir yer diye tanımladığı bahçede, dev bir kütüphane varmış. Hayvanlar bahçede oturuyor ve kitap okuyorlarmış...”

Okul öncesi döneme hitap eden bir dergi olduğu için, daha çok görseller içermektedir. Yazılı metinler kısa ve yalın bir dille oluşturulmuştur. Çocukların görsel algılarını, hafızalarını, dikkatlerini geliştirecek etkinliklere de yer verilmiştir. Dergi eki olarak etkinlikli hikâye kitapçığı, maket oyunlar vb. verilmektedir.

Tablo 2. 8. Şeker ağacı dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 25/ Ocak	Kar Yağıyor
Sayı 26/ Şubat	Misafir Geldi
Sayı 27/ Mart	İlkbahar Sevinci
Sayı 28/ Nisan	Hoş Geldin Ramazan
Sayı 29/ Mayıs	Trafikteki Taşıtlar
Sayı 30/ Haziran	Oyun Zamanı

Sayı 31/ Temmuz	Yaz Keyfi
Sayı 32/ Ağustos	Denizde Yolculuk
Sayı 33/ Eylül	Neşeli Okul
Sayı 34/ Ekim	Sonbahar Güzeldir
Sayı 35/ Kasım	Çuf Çuf Trenim
Sayı 36/ Aralık	Yardımsever Çocuklar

2.2.1.7. Mavi Kırlangıç Yeşilay Çocuk Dergisi

Dergi, ilk defa 1969 yılında Yeşilay tarafından *Mavi Kırlangıç* adıyla yayınlanmıştır. Şimdi ise '*Mavi Kırlangıç Yeşilay Çocuk Dergisi*' adıyla yayın hayatına devam etmektedir. İmtiyaz sahibi Yeşilay adına Mücahit Öztürk olup Genel Yayın Koordinatörü Sena Kartal'dır. Dergi yayın kurulunda Danışman Psikolog Sinem Pala da yer almaktadır. İç tanıtımda da belirtildiği üzere; içeriğinde karikatür, hikâye, oyunlar, tarih, kültür, sağlıklı yaşam hakkında bilgiler bulunmaktadır. Ayda bir yayımlanan dergi, 7 yaş ve üstü çocuklara hitap etmektedir. Reklam ve ürün tanıtımına yer vermedikleri belirtilmiştir.

Dergi 34 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022'de yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Hayat Bilgisi, Bilim Merkezi, Yeşilcan'ın Maceraları, Can'dan Bir Hikâye, Doğa ve Çevremiz, Evde Deney, İlginç Bilgiler, Dünya Çocukları, Tarih Sokağı, Haydi Yap, Nasıl Yapılır, Hayvanların İlginç Dünyası, Önce Sağlık, Müzik Kutusu, Çözelim Eğlenelim, Sizden Gelenler, Bu Ay Neler Var, Çizelim Öğrenelim, Büyüyünce Ne Olsak?*

Yeşilcan'ın Maceraları bölümünde, hikâye kahramanı Yeşilcan'ın yaşadıkları çizgi hikâye olarak anlatılmıştır. Dergideki hikâye konuları temaya göre değişiklik göstermektedir. Dergide, örnek davranışlar ve bir çocuğun öğrenmesi gereken kurallar gibi konular işlenmektedir. 271. sayıda hikâye içinde, yazar Tolstoy'a gönderme yapılmış, "Tolstoy'un Bisikleti" deyiminden bahsedilmiştir.

Can'dan bir hikâye bölümünde, kısa hikâyeler yer almaktadır. Hikayeler derginin o ayki teması ile uyumlu olmaktadır. Hayaller temalı 274. sayıda manzum hikâye örneği

verilmiştir. Hikâye sonunda, kahramanımız Can en büyük hayalinin kitaplar yazmak olduğunu belirtmiştir.

Tarih Sokağı bölümünde, 267. sayısında El-Cezeri tanıtılmış, *Mekanik Hareketlerden Mühendislikte Faydalanmayı İçeren Kitap* adlı eserinden bahsedilmiştir. Kitabın bilinen 15 kopyası olduğu, 10 tanesinin Avrupa'nın farklı müzelerinde, 5 tanesinin de Topkapı ve Süleymaniye kütüphanelerinde bulunduğu bilgisi verilmiştir. 271. sayıda yazının tarihinden, ilk uygarlıkların nasıl kullandığından ve gelişiminden bahsedilmiştir. Türkler'in tarih boyunca Göktürk, Uygur ve Arap alfabesi kullandığını, 1928 yılından bu yana da "Latin Alfabesi" kullanıldığı belirtilmiştir.

Bilim Merkezi bölümünde, 271. sayıda matbaanın keşfinden bahsedilmiştir. Dünyada matbaa tekniğini ilk kez keşfeden Johannes Gutenberg'e dair bilgiler verilmiştir. Ülkemizde ilk matbaayı kuran İbrahim Müteferrika'ya da değinilmiştir.

Öğrenme temalı 271. sayıda, *Hayal Bilgisi* bölümünde yaşam boyu öğrenme kavramından bahsedilmiştir. Yaşam boyu öğrenmeyi sağlamak için, yazı yazmak, şiir yazmak, araştırmalar yapmak ve yeni bilgiler öğrenmek tavsiye edilmiştir.

Bu Ay Neler Var bölümünde, belirli gün ve haftalardan bilgiler verilmiştir. 273. sayıda 9-14 Kasım arasında kutlanan Dünya Çocuk Kitapları Haftası'na yer verilmiştir. *Çözelim Eğlenelim* bölümlerinde, kelime avı, labirent, fark bulmaca gibi etkinliklere yer verilmiştir. *Sizden Gelenler* bölümünde okur gönderilerine yer verilmiştir.

Tablo 2. 9. Mavi kırlangıç çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 263/ Ocak	Gülümseyin Çekiyorum
Sayı 264/ Şubat	Gözlemleyerek Öğreniyorum
Sayı 265/ Mart	Yardım İste ve Başar
Sayı 266/ Nisan	Birlikte Başarıyoruz
Sayı 267/ Mayıs	Öfkemizi Kontrol Edebiliriz
Sayı 268/ Haziran	Haydi Dışarıya Oyun Oynamaya

Sayı 269/ Temmuz	Doğayı Niçin Sevmeliyiz?
Sayı 270/ Ağustos	İletişime Önem Verelim
Sayı 271/ Eylül	Öğrenmek Hayatımızı Zenginleştirir
Sayı 272/ Ekim	Dürüstlüğe İnanıyorum
Sayı 273/ Kasım	Hedefim İçin Çalışıyorum
Sayı 274/ Aralık	Hayal Ettikçe Güçlüyüm

2.2.1.8. Yavru Kırlangıç Yeşilay Çocuk Dergisi

Mavi Kırlangıç Yeşilay Çocuk Dergisi gibi Yeşilay tarafından yayımlanan, 4-6 yaş arası çocuklara hitap eden aylık bir dergidir. *Mavi Kırlangıç* dergisinin okul öncesi eki olarak nitelendirebilir.

Dergi 18 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Tamamla ve Boya, Farkı Bul, Hikâye Ormanı, Tanıyalım, Labirent, Say ve Boya, Sudoku, Tekerleme – Bilmece, Origami, Birlikte Yapıyoruz, Çözümler Cevaplar.*

Dergi bölümleri tema çerçevesinde şekillenmektedir. *Hikâye Ormanı* bölümünde sayının temasıyla aynı başlıkta hayvan kahramanları olan kısa hikâyeler verilmiştir. Ardından *Tanıyalım* bölümünde hikâyede bahsedilen hayvanlar tanıtılmıştır. *Tamamla ve Boya, Labirent, Say ve Boya* gibi bölümlerle de aynı hayvanları içeren etkinlikler tasarlanmıştır. *Tekerleme ve Bilmece* bölümünde, çocukların seviyelerine uygun tekerleme ve bilmecelelere yer verilmiştir. Tanıyalım bölümlerinin sonunda ‘ayın eğlencesi’ başlığı altında çocuklara görevler ve tavsiyeler verilmiştir. 35. sayıda “...26 Şubat Masal Anlatma Günü, sen de bir masal öğren ve anlat...” ve 36. sayıda “...Bir aslan miyav dedi, minik fare kükredi şarkısını öğren ve söyle...” ifadeleri örneklerden bazılarıdır.

Tablo 2. 10. Yavru kırlangıç çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 34/ Ocak	Kuti ve Kupi
Sayı 35/ Şubat	Ormandaki Yarış
Sayı 36/ Mart	Aslancık ve Karahindiba
Sayı 37/ Nisan	Kirpi Yipi
Sayı 38/ Mayıs	Kanguru Ruga
Sayı 39/ Haziran	Yunus Suya
Sayı 40/ Temmuz	Tukan Zuzu
Sayı 41/ Ağustos	Su Samuru Lumi
Sayı 42/ Eylül	Mürekkep Balığı Loti
Sayı 43/ Ekim	Martı Yuti
Sayı 44/ Kasım	Kaplan Muki
Sayı 45/ Aralık	Örümcek Zıpzip

2.2.1.9. Araştırmacı Çocuk Dergisi

Araştırmacı Çocuk Merkezi tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Araştırmacı Çocuk Merkezi Eğitim ve Danışmanlık Ltd. Şti. adına Derya Şahhüseyinoğlu'dur. İki ayda bir çıkan dergi yılda 6 ya da 7 sayı olarak yayımlanmaktadır. Dış kapakta da belirtildiği gibi 7 yaş ve üzeri tüm çocuklara hitap etmektedir. Derginin ayrıca İngilizce olarak baskısı da çıkmaktadır.

Dergi 56 sayfa olarak çıkmıştır. 2022'de yayımlanan 7 adet sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Derginin bölümleri her sayının temasına göre değişiklik göstermektedir. Okuma kültürü ve kütüphane temalı 47. sayıda şu bölümler bulunmaktadır: *Kitap Kahramanları, Diller Arası Alfabe Konferansı, Bu Hangi Dil,*

Abur'la Cubur'un Maceraları, En Büyük Kütüphane, Beyin Okurken Neler Oldu, Bir Kitap Üzerine, Burası Neresi? "Turbalık", Matematik Gözlüğüm, Ünlü Bir Şair: Rıfat Ilgaz, Şiir Yazalım, Araştırmacı Çocuk Dergisi'ni Nasıl Hazırlıyoruz, Gizemli Baykuş, Sol Anahtarı ve Kayıp Fa, Bu Noktalar da Ne, Ünlü Yazar Miyase Sertbarut ile Röportaj, Masamdaki Kurmacalar, 3 Boyutlu Kitap, Sizden Gelenler.

Dergi ilk olarak temayla bağlantılı olan bir hikâye ile başlamaktadır. *Kitap Kahramanları* bölümünde, kitap okumayı seven çocuklarla ilgili kısa bir hikâye kurgulanmıştır. Farklı temalardaki bölümlerde de kitap okumakla ilgili mesajlar verilmiştir. Örneğin, ağaçlarla ilgili bir hikâyede çocuklar kitaptan ağaç türlerine bakıp bilgi sahibi olmaktadır. Hikâye sonunda ağaçlarla ilgili kitaplar önerilmektedir. Sağlıklı yaşam sayısında ekran süresine dikkat çekilmiş, kitap okumak önerilmiştir. Zihin sağlığı için günlük tutmak, yazı yazmak tavsiye edilmiştir. *Abur'la Cubur'un Maceraları* her sayıda yer alan bir çizgi hikâye dizisidir.

Diller Arası Alfabe Konferansı bölümünde öyküleştirme tekniğiyle farklı alfabeler tanıtılmıştır. *Bu hangi dil* bölümünde, örnek cümleler verilip oyunlaştırarak dünya dillerinden bahsedilmiştir.

Okuma kültürü ve kütüphane temasıyla yayınlanan 47. sayıda *En Büyük Kütüphane* başlıklı yazıda, Kongre Kütüphanesi tanıtılmıştır. Ülkemizde de en büyük kütüphane olarak Millet Kütüphanesi tanıtılmış, içindeki bölümlerden biri olan Nasreddin Hoca Çocuk Kütüphanesi'nden bahsedilmiştir. Kütüphanelerle ilgili bilgilerin verildiği bölümde, Dewey Onlu Sınıflama Sistemi ve Kongre Kütüphane Sınıflama Sistemi'nden bahsedilmiş, örnekler verilmiştir. Bölüm sonunda "...Size en yakın kütüphanenin nerede olduğunu biliyor musunuz? Araştırın, ziyaret edin ve üye olun. Kitapların nasıl kodlandığı inceleyin. Dikkatinizi çeken bir kitabı ödünç alın..." önerisi yapılmıştır.

Aynı sayıdaki *Beyin Okurken Neler Oldu* başlıklı yazıda okuma yaparken insan beyninde biyolojik olarak aşamaların nasıl gerçekleştiği hikâye edici bir anlatımla aktarılmıştır. *Bir Kitap Üzerine* başlıklı yazıda ise Birce ve Emre adlı iki kahramanın kitap okuma süreci görsel hikâyelerle anlatılmıştır. Nasıl iyi okur olunur sorusunun cevapları verilmiş, öneriler verilmiştir. Kitap okuma kulübü tavsiyesi bu önerilerden biridir. Bilimsel okuryazarlık, matematik okuryazarı, müzik okuryazarlığı kavramlarına da bu sayı içerisinde değinilmiştir. Yazar Miyase Sertbarut ile bir röportaj gerçekleştirilmiş, yazarın çocuklara kitaplarla ilgili önerilerine yer verilmiştir. Yazarın

çocuk kitapları da tanıtılmıştır. *Ünlü Bir Şair Rıfat Ilgaz* başlıklı yazıda, Rıfat Ilgaz hakkında bilgiler verilmiştir. *Çocuk Bahçesi* kitabından *Boncuk Kedim* adlı şiiri de verilmiştir. Ayrıca burada bir çocuk okurun şiirine de yer verilmiştir.

47. sayının *Araştırmacı Çocuk Dergisi'ni Nasıl Hazırlıyoruz* bölümünde, bir derginin hazırlanma sürecini görsel hikâyelerle tamamlayarak anlatmışlardır. Hazırlama, yazma, baskı, dağıtım, okur dönütlerini alma süreçlerine değinilmiştir. *Masamdaki Kurmacalar* bölümünde, çocuklara öykü yazma, şiir yazma ile ilgili etkinlik önerileri sunulmuştur. Diğer sayılarda da farklı konularda bilgilendirici metinlerden sonra çocuklara hayal edip yazma, düşünme, kurgulama gibi etkinliklere yönlendirme yapılmıştır. 47. sayının eki olarak ünlü illüstratör Beccy Blake'in çizimi olan kütüphane görseli, *Neşeli Kütüphane poster*i olarak verilmiştir.

Sizden Gelenler bölümünde okurların çizimlerine, tasarımlarına yer verilmiştir. Bölümlerin sonunda konu ile ilgili olan örnek web siteleri, karekod okutma, uygulama isimleri gibi tavsiyeler verilmiştir. Dış kapak arkasında *Portakal'ın* maceraları yazısız çizgi hikâye/roman türüne yer verilmiştir.

Tablo 2. 11. Araştırmacı çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 45/ Aralık 2021-Ocak 2022	Bilimden Mühendisliğe
Sayı 46/ Şubat-Mart 2022	Dünyada Kaç Panda Kaldı?
Sayı 47/ Nisan-Mayıs 2022	Aklım Okuduklarımda Kaldı
Sayı 48/ Haziran-Temmuz 2022	Doğada Neler Var?
Sayı 49/ Ağustos-Eylül 2022	Müziği Duyuyor Musunuz?
Sayı 50/ Ekim-Kasım 2022	Sağlıklı Yaşam
Sayı 51/ Aralık 2022-Ocak 2023	İlk Çağda Neler Oldu?

2.2.1.10. Diyanet Çocuk Dergisi

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanmaktadır. Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni Fatih Kurt'tur. Aylık yayınlanan dergi, 7-12 yaş arası çocuklara hitap etmektedir. Dergi 48 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022'de yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Mercek, Bir Sorum Var, Kırtasiye Dükkânı, Alabalık ile Kalabalık, Not Defterim, Haydi Gidelim, Harika Yaratılış, Hayvanlar Âlemi, İlmin Öncüleri, Zahid'in Mutluluk Defteri, Çevremiz, Resmimin Hikâyesi, Yazı Tahtam, Bu Söz Bize Ne Söyler, Çizmeye Nereden Başlasam, Şipşak, Allame Nine, Deneyelim, Bulmaca Treni, Neşeli Karikatürler, Sizden Gelenler, Bulmaca Çözümleri, O Piti Piti Bilim Sepeti.*

Mercek bölümünde, tema ile ilgili öğretici bilgilere yer verilmiştir. Mart sayısında, İstiklal Marşı ve Mehmet Akif Ersoy hakkında bilgiler verilmiştir, son sayfasında Akif'e ait bir dörtlüğe yer verilmiştir. Haziran sayısında tatilde yapılacaklar listesinde, çocuklara kitap okumaları tavsiye edilmiştir.

Bir Sorum Var bölümünde, çocukların sorabileceği, düşünebileceği soruların yanıtları verilmiştir. Bu soruların temasını dini bilgi ve öğretiler oluşturmaktadır. “Beni kim yarattı? Neden Yarattı? Güneş'e ismini kim verdi?” gibi soruların cevapları işlenmiştir.

Kırtasiye Dükkânı bölümünde, kırtasiyede bulunabilecek malzemeler ile ilgili bilgiler hikâyelerle aktarılmıştır. Ocak sayısında dergilerin yolculuğu anlatılmış, dergilerin hazırlanma, yayımlanma ve dağıtım aşamaları belirtilmiştir. Kalem, silgi, cetvel, boya, fırça, defter, ataş, çantaların tarihteki yeri, nasıl keşfedildiği vb. bilgilere yer verilmiştir.

Alabalık ile Kalabalık bölümü, kahramanı iki balık olan bir çizgi hikâye dizisidir. Çocuklara hikâyeler yoluyla mesajlar verilmektedir. Mart sayısında ekran bağımlılığının zararları konusu işlenmiştir.

Not Defterim bölümünde, tema ile ilgili kısa hikâyelere, şiir örneklerine, biyografilere yer verilmiştir. Haziran sayısında Prof. Dr. Fuat Sezgin'e yer verilmiştir. Sezgin'in hayatından, eserlerinden, yaptıklarından bahsedilmiştir. Eşi ile, Gülhane Parkı'nın içerisinde kurdukları “Prof. Dr. Fuat Sezgin ve Dr. Ursula Sezgin Bilimler Tarihi Kütüphanesi” hakkında bilgiler verilmiştir.

Haydi Gidelim bölümü, gezilerin anlatıldığı bir köşedir. Her sayıda farklı mekanlar hakkında bilgiler verilmiştir. Temmuz sayısında Konya'nın Karatay ilçesindeki Yusuf Ağa Kütüphanesi'nin tanıtımı yapılmıştır.

Resmimin Hikâyesi bölümü, *Sizden Gelenler* bölümünde okur gönderilerindeki resimlerden yola çıkılarak yazılan kısa hikâyelerden oluşmaktadır. Hangi resmin hikâyesinin yazıldığı, okur bilgileri ve resmi hikâye yanında belirtilmektedir. Metin içeriklerinde okuma, kütüphane kavramlarına da değinilmektedir. Aralık sayısındaki hikâyede, ...küçük bir çocuk ödev hazırlamaktadır, ödevin konusu ise Müslüman bilim insanlarıdır. Çocuk araştırma için önce kütüphaneye gitmektedir.

Harika Yaratılış bölümü, bir çocuğun gözünden vücudunun bölümlerinin nasıl yaratıldığını nasıl çalıştığını sorguladığı, öyküleştirme yöntemiyle bilimsel bilgilerin anlatıldığı kısımdır. *O Piti Piti Bilim Sepeti* bölümünde, Hacivat ve Karagöz çizgi hikâyesiyle, bilim, doğa, fizik, biyoloji, astronomi gibi konular hikâyelerle anlatılmıştır.

Yazı Tahtam bölümünde, sevgi, yardımseverlik, iyilik gibi konular içeren hikâyelere, manzum hikâyelere, tema ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Mayıs sayısındaki hikâyede Edip Ahmet Yükneki'den bahsedilmiştir, *Atabetü'l-Hakayık* adlı eseri hakkında bilgi verilmiştir. *Bu Söz Bize Ne Söyler* bölümlerinde, her sayıda farklı bir atasözüne yer verilmiştir. Atasözü direkt verilmeyip kelime bulmacalarıyla çocukların bulması istenmiş sonunda anlamı verilip atasözüne ulaşmak hedeflenmiştir.

Allame Nine bölümünde, kahramanlarının nine ve torunları olduğu, bir çizgi hikâye dizisi anlatılmaktadır. Hikâyelerin konusunu erdemli insan davranışları, dini öğretiler oluşturmaktadır. Şubat sayısında nine, bir mülteci grubuna okuma grubu için kitaplar almakta, torunları da ona yardım etmektedir. Mart sayısında torunlarına, Çanakkale Zaferi'nden hikâyeler anlatmıştır.

İlmin Öncüleri bölümünde, tarihi bilim insanlarına yer verilmiştir. Şubat sayısında, El-Cezeri'den ve *Olağanüstü Mekanik Araçların Bilgisi Hakkında* kitabından bahsedilmiştir. Bilgiler hikâye edici bir yöntemle, El-Cezeri'nin ağzından anlatılmıştır. İmam Malik, Farabi, Fuzuli, Şeyh Hamdullah Efendi, Süleyman Çelebi, İmam Gazali gibi isimlere yer verilmiş eserlerine değinilmiştir. Eylül sayısında, Şeyh Hamdullah Efendi'nin kalem ustası olduğundan, hat çalışmalarından bahsedilmiştir. Kitap sanatlarına, şiraze, mikleb, tezhip gibi kavramlara değinilmiştir. *Neşeli Karikatürler*

bölümünde, Ahmet Çakıl'ın hazırladığı karikatürler bulunmaktadır. Eylül sayısında, Bestami Yazgan'ın *Merhaba Okul* şiirine yer verilmiştir.

Bulmaca Treni bölümünde, zekâ oyunları, mantık soruları, bulmacalar yer almaktadır. Kasım sayısında bu bölümde kütüphanede geçen bir mantık sorusu verilmiştir. Çocukların aldıkları kitapların türleri, kütüphane müdürü, ödünç alma gibi kavramlara değinilmiştir. *Sizden Gelenler* bölümlerinde, çocuk okurlardan gelen resim, şiir, mektup gibi gönderilere yer verilmiştir.

Tablo 2. 12. Diyanet çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 498 / Ocak	Üzüntüde Sevinçte Her Vakitte Dua
Sayı 499 / Şubat	Kardeşimle Paylaşmak Ne Güzel
Sayı 500 / Mart	Çanakkale Geçilmez
Sayı 501 / Nisan	Doğruluktan Ayrılma
Sayı 502 / Mayıs	Hiçbir Canlıyı İncitme
Sayı 503 / Haziran	Her Anın Kıymetini Bil
Sayı 504 / Temmuz	Şimdi Kur'an Öğrenme Vakti
Sayı 505 / Ağustos	Büyük Zaferin 100. Yılı Kutlu Olsun
Sayı 506 / Eylül	Okullar Açılıyor
Sayı 507 / Ekim	Seni Çok Seviyorum Canım Peygamberim
Sayı 508 / Kasım	İbadetimi Neşeyle Yapıyorum
Sayı 509 / Aralık	Hayat Arkadaşlarımla Güzel

2.2.1.11. Diyanet Cim Dergisi

Diyanet Çocuk Dergisi gibi, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanmaktadır. Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni Fatih Kurt'tur. Aylık yayınlanan derginin, okul öncesi dergisi olduğu belirtilmiş 3-6 yaş arasına hitap etmektedir.

Dergi 32 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022'de yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Hikâye, Şiir, Çizgi Hikâye, Hayvanlar ile ilgili bilgilendirici metinler, Davranışlar ile ilgili öğretici metinler, Çizme- Boyama, Farklı Olanı Bulma, Eşleştirme, Sudoku, El İşi Etkinlikleri / Maket Yapımı, Postacı Cim, Hikâye Nasıl Bitecek, Leylek Cim, Sayı Sonu Vedası.*

Dergi, okul öncesi dergisi olarak hazırlanmaktadır. Bu sebeple metinlerden daha çok görsel öğelere yer verilmiştir. Metin içeriği olarak ele alınan tema ile ilgili hikâye, şiir, çizgi hikâyelere yer verilmiştir. Hikâyeler her sayıda farklı kahramanlarla işlenmiştir, hikâye dizisi bulunmamaktadır. Hayvanlarla ilgili kısa bilgilendirici metinlere yer verilmiştir. Adab-ı muaşeret, erdemli davranışlar, dini bilgiler gibi öğretici metinler de bulunmaktadır.

Ağustos sayısından itibaren *Hikâye Nasıl Bitecek* bölümü dahil edilmiştir. Bir paragraf ve görsel verilip, ebeveynlerden çocuklarla birlikte hikâyeyi görsele göre tamamlamaları istenmiştir.

Nisan sayısında *Sizden Gelenler* başlığı altında okur gönderileri dergiye dahil edilmiş Mayıs sayısından itibaren *Postacı Cim* olarak okur gönderilerine yer verilmiştir. *Postacı Cim* bölümünde, dergi okurlarından gelen resimlere, fotoğraflara yer verilmektedir. *Leylek Cim* sayı sonlarında belirli gün ve haftalara değinmekte, bazı sayılarında kısa yazılara yer vermektedir.

Okul öncesi dönemdeki çocukların seviyelerine uygun; boyama, eşleştirme, çizme, maket yapımı, ev deneyleri gibi bilişsel ve motor gelişimine katkı sağlayacak etkinliklere bolca yer verilmiştir.

Tablo 2. 13. Diyanet cim dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 13 / Ocak	Doğruluk, Dürüstlük, Adalet

Sayı 14 / Şubat	Allah ve Peygamber Sevgisi
Sayı 15 / Mart	Kitabımı Seviyorum İnsanları Seviyorum
Sayı 16 / Nisan	Kâinat Sevgisi
Sayı 17 / Mayıs	Camileri Seviyorum Bayramları Seviyorum
Sayı 18 / Haziran	Mevsimler
Sayı 19 / Temmuz	Aile ve Aile Sevgisi
Sayı 20 / Ağustos	Yardımlaşma
Sayı 21 / Eylül	Okulumu Seviyorum
Sayı 22 / Ekim	Merhamet
Sayı 23 / Kasım	Sorumluluk
Sayı 24 / Aralık	Sabır

2.2.1.12. Bilge Çocuk

Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Ketebe Kitap adına Mustafa Albayrak'tır. Yayın yönetmeni Osman Turhan'dır. Ayda bir yayınlanan dergi, 7 yaş ve üstü çocuklara hitap etmektedir.

Dergi 74 sayfa olarak çıkmıştır. 2022'de yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Dünyada Neler Oluyor, Uzayda Neler Oluyor, Tema İle İlgili Metinler, Acayip Deneyler, Zekâ Soruları, İyilik Dükkânı, Gelecek Teknoloji, Afacanlar Sınıfı, Deyim ve Atasözü Hikâyeleri, Acayip İcatlar, Eğlenceli Tarih, Dayım ve Ben, Dini İçerikli Yazılar, Vay Canına, Çizgi Roman/Hikâye, Oyun Var.*

Dünyada Neler Oluyor bölümünde, gündemden kısa haberler sunulmuştur. Mart sayısında ABD’ de Dillon Helbig isimli 8 yaşındaki bir çocuğun, yazdığı kitabı gizlice kütüphanedeki diğer kitapların arasına yerleştirip, kitabın diğer okuyucular tarafından fark edilip beğenilmesiyle kitap kütüphane koleksiyonuna dahil edildiği haberine yer verilmiştir.

2022 Ocak sayısında Ömer Seyfettin’in *Kütük* hikâyesi Gül Bilgin tarafından senaryolaştırılmış ve Oğan Kandemiroğlu tarafından resimlendirilmiştir.

2022 Mayıs sayısında verilen bir haberde, seyyar atlı gezici kütüphanenin çocuklara kitap ulaştırdığı, gezici kütüphane uygulamasının 1950’li yıllarda Ürgüplü Kütüphaneci Mustafa Güzelgöz’e dayandığı, eşeklerle civar köylere kitap götürerek insanlara okuma imkânı sağladığını belirtmiştir. *Uzayda Neler Oluyor* bölümünde ise astronomi ve uzay çalışmalarına dair yeni gelişmelere değinilmiştir.

Dergide çizgi hikâye örnekleri de verilmiştir. *Afacanlar Sınıfı* bölümü, Sevgi İçigen tarafından kaleme alınan çizgi hikâye dizisidir. *Acayip İcatlar* bölümü ise, televizyon, bilgisayar gibi cihazların buluş yolculuğunu anlatan bir çizgi hikâye örneğidir. Her sayıda tekrar eden bölümler dışında da çizgi hikâye örneklerine rastlanmaktadır. Dağıstan Çetinkaya’nın *Keli ve Dimi*, *Ece ile Keçe*, Erdil Yaşaroğlu’nun *Buzi ve İklim Değişikliği* çizgi hikâyelerine yer verilmiştir.

2022 Eylül sayısında tema olarak kütüphaneler ele alınmıştır. Bu sayıda ülkemizde yer alan kütüphanelerden; Millet Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Çocuk Kütüphaneleri, İzmir Milli Kütüphane gibi örneklere yer verilmiş bilgilendirmeler yapılmıştır. Günümüzde internet imkânı ile kitaplara ulaşım daha kolay olsa da kütüphanelere gitmenin önemine değinilmiştir.

Tarihi bilim insanlarına, sanatçılara yer verilen bir bölüm de bulunmaktadır. Eylül sayısında kitapların sesini duyan adam diye bilinen Kâtip Çelebi ele alınmıştır. Çok küçük yaşlardan itibaren okumaya meraklı olduğunu, okumayı yazmayı ve gezmeyi çok sevdiği için ona Kâtip Çelebi olarak adlandırıldığı bilgisi verilmiştir. Tüm dünyada bilinen *Cihannüma* adlı eserinden de bahsedilmiştir. El Cezeri, Arşimet ve Mimar Sinan yer verilen diğer isimlerdendir.

İyilik Dükkânı bölümü, Mevlâna İdris tarafından yazılan, nükteli bir anlatımla çocuklara doğru davranışları anlatan kısa metinler içermektedir. Bilal Özcan tarafından resimlendirilmiştir. *Deyim ve Atasözü Hikâyeleri* bölümünde her sayıda farklı bir atasözü

veya deyim ele alınmış olup verdiği mesaj hikâyelerle anlatılmıştır. *Dayım ve Ben* bölümünde, Halenur Çalışan tarafından yazılan bir hikâye dizisi yer almaktadır. *Bak Aklıma Ne Geldi* bölümünde ise temaya uygun olarak hikâyeleştirilmiş anlatılar bulunmaktadır.

Acayip Deneyler, Zekâ Soruları, Oyun Var gibi bölümlerde çocuklara yönelik eğlenceli etkinliklere yer verilmiştir. Temmuz sayısından itibaren *Sizden Gelen Şiirler* bölümü altında okur gönderilerine yer verilmiştir.

Her aya yönelik Ketebe Yayınları'na ait çocuk kitaplarının tanıtım sayfası yayınlanmıştır. Charlotte Guillain ve Yuval Zommer'in *Ayaklarımın Altındaki Dünya*, Daniel Salmieri'nin *Ayı ve Kurt*, Catherine Rayner'in *Ağustos ve Kayıp Gülümsemesi* tanıtılan örneklerdendir.

Dergide çocuklara yönelik olmayan reklam ve tanıtım sayfaları da yer almaktadır.

Tablo 2. 14. Bilge çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 65 / Ocak	Kışın Tadını Çıkar
Sayı 66 / Şubat	Fıldır Fıldır Gözler
Sayı 67 / Mart	Mağaralar
Sayı 68 / Nisan	Dünyanın En Kızgın Dağları Yanardağlar
Sayı 69 / Mayıs	Doğayı Taklit Eden Bilim Biyomimikri
Sayı 70 / Haziran	Derin Gizemli Yerler Okyanuslar
Sayı 71 / Temmuz	Renkler Nasıl Oluşur?
Sayı 72 / Ağustos	Kuş Sarayları
Sayı 73 / Eylül	Türkiye'nin En Güzel Kütüphaneleri
Sayı 74 / Ekim	Uzay Teknolojileri Ayağınıza Geldi
Sayı 75 / Kasım	Yerim Seni Matematik

Sayı 76 / Aralık	Uçan Arabalar
------------------	---------------

2.2.1.13. Bilge Minik

Bilge çocuk dergisi gibi, Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Ketebe Kitap adına Mustafa Albayrak'tır. Yayın yönetmeni Osman Turhan'dır. Ayda bir yayınlanan derginin, 4-6 yaş arası çocuklara hitap ettiği belirtilmiştir.

Dergi 56 sayfa olarak çıkmıştır. 2022'de yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Tema ile İlgili Metinler, Minik Deneyler, 5 Fark, Bilmece/ Saymaca, Dikkatle Bak, Eşleştirme, Hayvanlar, Oyun Zamanı, Minik Ressam, Minik Kılavuz, Dini Öğretici Metinler, Hikâye Saati.*

Dergi, okul öncesi 4-6 yaş grubuna hitap ettiği için yazılı metinler ağırlıklı değildir. Yazılı metin içerikleri; tema ile ilgili metinler, bilmeceler, hayvanlar aleminden örnekler, dini öğretici metinler ve *Hikâye Saati* bölümünde bulunmaktadır.

Hikâye Saati bölümünde hikâyenin giriş bölümü verilmiş, bölümdeki görsele göre hikâyenin ebeveynler eşliğinde çocuklar tarafından tamamlanması istenmiştir. Diğer metin içerikleri daha çok bilgilendirici metinlerdir.

Fark Bulmaca, Eşleştirme, Mini Kılavuz, Minik Ressam, Minik Deneyler bölümlerinde bilişsel ve motor becerilerinin gelişimine yönelik etkinliklere yer verilmiştir.

Dergi reklam ve tanıtım sayfaları içermektedir. Derginin bölüm aralarında Ketebe yayınlarının çocuk kitaplarının tanıtımlarına yer verilmiştir.

Tablo 2. 15. Bilge minik dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 65 / Ocak	İçtiğimiz Su Nereden Gelir?
Sayı 66 / Şubat	Yıldızlar Ne Kadar Uzak?
Sayı 67 / Mart	Tırtıl Nasıl Kelebeğe Dönüşür?

Sayı 68 / Nisan	Kalbimiz Nasıl Çalışır?
Sayı 69 / Mayıs	Kuyruklu Yıldızlar Nasıl Oluşur?
Sayı 70 / Haziran	Ağaç Evler
Sayı 71 / Temmuz	Kaktüsler Neden Dikenlidir?
Sayı 72 / Ağustos	Cam Nasıl Üretilir?
Sayı 73 / Eylül	Dinozorlar Nereye Gitti?
Sayı 74 / Ekim	Ağaçlar Konuşur mu?
Sayı 75 / Kasım	Mağaraların İçinde Ne Var?
Sayı 76 / Aralık	Kar Nasıl Yağar?

2.2.1.14. TRT Çocuk Dergisi

Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü TRT Çocuk Kanal Koordinatörlüğü tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü TRT Çocuk Kanal Koordinatörlüğü adına Mustafa Bora Durmuşoğlu olup genel yayın yönetmeni Hatice Özdemir Tülün'dür. Ayda bir yayınlanmakta olan derginin, okul öncesi eki de bulunmaktadır.

Dergi 48 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Can'ın Ekranı, Teknoloji Tutkunları, Neler Oluyor, Atamdan Hatıralar, Gezdim Gördüm Yazdım, Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk, İbi ile Galaktik Keşif, Kapak Dosyası, Deneyebilirim, Kitapçının Kedisi, Tel Ali'nin Kelimeleri, Merak Ediyorum, Büyüteç, Osmanlı Sanatçıları / (Nisan sayısından itibaren) Sanatçıların İzinde, Doğa Ajandası, Sağlıklı Besleniyorum, Doğadan Sesler, Mikrofon Kahramanda, Sürpriz Kutusu, Meraklı Dodo, Bul Bakalım, Küçük Sanatçılar.*

TRT Çocuk Dergisi, TRT Çocuk televizyon kanalının yayınıdır. İçeriklerde kanalda yayınlanan çizgi filmlerin kahramanlarına yer verilmiştir. *Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk* bölümünde hikâye edici bir anlatımla çocuklara gündelik yaşamla ilgili

nasihatler verilmiştir. Mayıs sayısında geçen hikâyede, kahramanlardan Ayşe Nasreddin Hoca'ya yakınarda kütüphane olduğundan, kütüphanede bilgisayar ve internet olduğundan bahsetmiştir.

İbi ile Galaktik Keşif bölümünde, uzayla ilgili bilgiler verilmiştir. Nisan sayısında İbi ve arkadaşları uzay çalışmalarını kütüphanede yapmaya karar verirler. Uzayla ilgili tüm çalışmaları kütüphanelerde bulabileceklerini belirtirler.

Kapak Dosyası bölümünde ise, tema ile ilgili konular her sayıda farklı TRT Çocuk kahramanları ile bilgilendirici metinlerle sunulmuştur. *Mikrofon Kahramanda* bölümünde yine TRT Çocuk kahramanları ile yapılan söyleşilere yer verilmiştir. *Erdem* isimli çizgi filmde *Küçük Hazine Dükkanı* adlı kütüphaneyi andıran bir kitapçı dükkanında olaylar geçmektedir. Bu bölümde de Erdem kahramanı ile kitaplar, okumak hakkında sohbet edilmiştir, çocuklara kitap okumak konusunda tavsiyeler verilmiştir.

Haziran sayısında bu bölümde yine Erdem karakteriyle yaz tatili için kitap okuma çizelgesi hazırlanmıştır. Ağustos sayısında tatil bitmeden yapılacaklar listesine “...Yaşadığınız şehirdeki kütüphaneye üye olun” maddesi koyulmuştur. Aynı bölümde Kasım sayısında, Eymen ve Çimen çizgi filminin kahramanlarından Dila ile Dünya Çocuk Kitapları Haftası'ndan bahsedilmiştir. Aralık sayısında TRT Çocuk kahramanlarından İbi ile gelecek yıl planlarında daha çok kitap okumak hedefi koyulmuştur.

Kitapçının Kedisi bölümlerinde, her sayıda farklı çocuk kitapları tanıtılmıştır. Refik Durbaş'ın *Biri Dev Biri Pire*, Jeremy Strong'un *Neli Buzgibi'nin Maceraları*, Mert Arık'ın *Benim Zürafam Uçabilir*, Berat Alanyalı'nın *Neşeli Orman'ın Yaz Konukları*, Filiz Özdem'in *Dünya Dünya İçinde* eserleri verilen örneklerdendir.

Tel Ali'nin Kelimeleri bölümünde her sayıda bir kelime ya da kavramın anlamı ve farklı anlamları örneklerle açıklanmaktadır.

Bilim, teknoloji, astronomi gibi konuların işlendiği bölümler bulunmaktadır. *Can'ın Ekranı* bölümünde, bilimsel ve teknolojik gelişmelerden haberlere yer verilmektedir. Nisan sayısında, Osmanlı Türkçesi kitap, dergi, gazete ve belgelerden oluşan binlerce sayfa içeriğin bulunduğu dijital kütüphane WikiLala Projesi'nden bahsedilmiştir. Mayıs sayısında ise TRT Çocuk Kitaplık uygulamasından bilgiler verilmiştir. Kasım sayısında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hazırlanan "Çocuk Dostu Kitap" listesinin internet adresine yer verilmiştir.

Teknoloji Tutkunları bölümünde, kısa çizgi hikâyeler biçiminde teknolojik bilgiler aktarılmıştır. Mayıs sayısında dijital kimlik, bilgi doğruluğu ve telif hakları gibi konulara değinilmiştir. *Neler Oluyor* bölümünde, uzaydan galaksiden bilgiler verilmektedir.

Atamdan Hatıralar bölümünde, her sayıda Mustafa Kemal Atatürk'ün bir sözüne yer verilmiştir. *Gezdim Gördüm Yazdım* bölümünde, dünyadan ve ülkemizden şehirlerin tanıtımı yapılmıştır. Aralık sayısında Viyana şehrinin tanıtımı yapılmış, Avusturya Ulusal Kütüphanesi hakkında bilgiler verilmiştir. *Merak Ediyorum* bölümünde, Bahar ve kedisi Piti'nin merak ettikleri konular kim yapmış neden yapmış nasıl yapmış sorularıyla yanıtlanmıştır. Gündelik hayatımızın içindeki araçların buluşlarına değinilmiştir. *Büyüteç* bölümünde, ülkemizde tarihi yapılar hakkında bilgiler verilmiştir.

Osmanlı Sanatçıları ya da Nisan sayısından sonra adlandırıldığı şekilde *Sanatçıların İzinde* bölümlerinde, tarihte önemli yer edinmiş sanatçılar, sanat dalları ve sanat eserlerine yer verilmiştir. Çizgi hikâyeye biçiminde zaman makinesiyle eski zamanlara giden bir çocuğun gözünden hikâyeler anlatılmıştır. Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-Necât* eserinden ve şiirlerinden, Kaşgarlı Mahmud ile *Lugâti't-Türk* adlı eserinden, Şair Nigâr Hanım ve eserlerinden, İbrahim Müteferrika ve matbaanın gelişiminden, minyatür sanatından, Hacivat Karagöz Gölge Oyunu'ndan ve Karacaoğlan'dan bahsedilmiştir. Nisan sayısında hikâyeye Roma'da bir kütüphanede geçmektedir (kütüphane adı belirtilmemiştir), Aşık Paşa'nın *Garipname* adlı eserinin bir kopyasının bu kütüphanede bulunduğu bilgisi verilmiştir. Haziran sayısında Gelibolulu Mustafa Ali Bey ve el yazması kitapların nasıl hazırladığına dair bir hikâyeye yer verilmiştir. Kasım sayısında Nizamiye Medresesi'nde geçen hikâyede içindeki kütüphane hakkında bilgiler verilmiştir.

Doğa Ajandası, *Doğadan Sesler*, *Sağlıklı Besleniyorum* bölümlerinde, doğa, ormanlar, ağaçlar, hayvanlar, sebzeler, meyveler gibi gündelik yaşam konularında bilgilendirici metinler verilmiştir.

Sürpriz Kutusu bölümünde, aynı isimli televizyon programında çocukların özellikle ince motor gelişimleri için yapılan etkinliklerin yapılmasına yer verilmiştir. *Meraklı Dodo* bölümünde kısa ilginç bilgiler verilmiştir. Eylül sayısında bu bölümde; "1879 yılında yayımlanan *'The Yellow Kid'* yani *'Sarı Çocuk'* çizgi öyküsü ilk çizgi roman çalışması olarak kabul edilir" bilgisine yer verilmiştir. *Deneyebilirim* bölümünde basit ev

deneyleri, *Bul Bakalım* bölümünde bulmaca, kelime oyunları, kelime tamamlama gibi etkinlikler bulunmaktadır. *Küçük Sanatçılar* bölümü ise okur gönderilerine ayrılmıştır.

Dergi yanında verilen Okul Öncesi Eki'nde kısa hikâyeler, boyama, eşleştirme, bulmaca gibi etkinlikler ile *Kitap Kurdu Ece* başlıklı kitap önerileri bölümleri yer almaktadır.

Tablo 2. 16. TRT çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 136 / Ocak	Mucit Çocuklar Günü
Sayı 137 / Şubat	Ülkemizi Çevreleyen Denizlerdeki Balıklar
Sayı 138 / Mart	Havada Neler Olup Bitiyor?
Sayı 139 / Nisan	23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı
Sayı 140 / Mayıs	Bilişim Dünyasına Giriş
Sayı 141 / Haziran	Sağlıklı Çevre
Sayı 142 / Temmuz	Satranç
Sayı 143 / Ağustos	30 Ağustos Zafer Bayramı
Sayı 144 / Eylül	Okula Dönüş
Sayı 145 / Ekim	Dünya Uzay Haftası
Sayı 146 / Kasım	Girişimci Çocuklar
Sayı 147 / Aralık	Dünya Dağ Günü

2.2.1.15. Altın Çocuk Dergisi

Erkam Yayınları tarafından yayımlanmaktadır. Erkam Yayın San. Tic. A.Ş. adına sahibi Abdullah Sert, Genel Yayın Yönetmeni M. Lütfi Arslan'dır. Editörlüğünü Şaban

Muslu yapmaktadır. 2002 yılında yayın hayatına başlayan dergi, ayda bir 32 sayfa olarak yayınlanmıştır.

2022 yılında yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Yaşam ile İlgili Yazılar, Bahar'ın Günlüğü Yazı Dizisi, Ayaklı Sözlük, Oyun Örnekleri, Değerler Eğitimi /İslami Bilgiler, Bilgilendirici Metinler, Memişcan Hikâye Dizisi, Dolap Hikâye Dizisi, Yemek Tarifleri, Çizgi Hikâye, Şimdiden Yazar, Tarihi Bilgiler, Hikâyeler, Deneyler, Bulmaca, Boyama, Okur Gönderileri.*

Genel olarak belirlenen tema ile sayı içindeki hikâyelerin, bilgilendirici metinlerin, etkinliklerin konuları paralellik göstermektedir.

Baharın Günlüğü yazı dizisinde, günlük tutan bir kızın hikâyeleri vardır. Derginin o ay konu edindiği temasıyla uygun olarak doğru davranışlar, öğütler, günün- ayın anlam önemi, dini günler vb. konular içermektedir.

Memişcan ve Dolap adlı hikâye dizisi bulunmaktadır. Ahmet Çakıl'ın hazırladığı bir de çizgi hikâye dizisi vardır.

Eylül sayısında Okuyorum Yazıyorum teması ele alınmıştır. Konu çerçevesinde yazarlık mesleği konusunda bilgilendirici metinlere yer verilmiştir. *İyilik Merkezi* bölümünde her sayıda işlenen konu ile ilgili yapılması gereken davranışlara, iyiliklere yer verilmiştir. Eylül sayısında bu bölümde, *...tatilde köyüne giden Tuğba oradaki çocukların ders kitapları dışında kitapları olmadığını fark eder ve çevresiyle iş birliği yaparak köye mini kütüphane kurulmasına yardım eder.*

Tarihi bilgiler ve hikâyelerin verildiği bölümde, önemli isimlerin biyografilerine de yer verilmiştir. Sezai Karakoç, Kaşgarlı Mahmud, Oktay Sinanoğlu, Evliya Çelebi, Aziz Sancar, Cahit Zarifoğlu bu isimlerdendir. Kaşgarlı Mahmud anlatılırken, *Divanü Lugatit-Türk*'ten bahsedilmiştir. Oktay Sinanoğlu bölümünde ise dil kurallarından ve öneminden bahsedilmiştir.

Şimdiden Yazar bölümünde, okurlardan gelen şiir ve yazılar değerlendirilmiş, yazmanın püf noktalarına değinilmiştir. Değerlendirmelerdeki olumlu ifadelerle çocukları yazmaya devam etmeleri konusunda desteklemişlerdir. Eylül sayısında bir giriş paragrafı verilmiş ve çocuklar tarafından tamamlanması istenmiştir. Bölüm yazarı çocuklara kompozisyon yazmamalarını hikâye, şiir, masal, fabl yazmalarını istemiştir.

Ekim sayısında ise bölümde belirli kelimeler verilmiş, bu kelimeleri kullanarak öykü, şiir, masal, fabl, deneme yazmaları istenmiştir.

Dergide şiirlere de yer verilmiştir. Bestami Yazgan'ın *Bülbülün Duası*, Hz. Âdem ve Nuri Kahraman'ın *Evimiz, Senin İçin* şiirleri örneklerden bazılarıdır.

Deyimler, atasözleri, kelime anlamları bölümlerinde örnekler bulunmaktadır. *Ayaklı Sözlük* bölümünde, seçilen bir deyim üzerinden hikayeler verilerek ne anlama geldiği anlatılmıştır. Kelime Oyunu bölümünde, söylenen bir kelimenin sonundaki harfle yeni bir kelime türetme oyunu anlatılmıştır. Verilen örnek kelimelerin açıklamalarına yer verilmiştir.

Çıkan aylara göre belirli günler belirtilmiştir. Mart sayısında 22 Mart Dünya Çocuk Şiirleri günü, Nisan sayısında 23 Nisan Dünya Kitap haftasına yer verilmiştir.

Okur Gönderileri bölümünde, çocukların yaptığı resimler, fotoğrafları yer almaktadır. Reklam içeren sayfalarda belirli yayınevlerinin çocuklara yönelik yayınları tanıtılmıştır. Dergi genel anlamda dini bilgilerin yer aldığı bilgilendirici metinlerden oluşmaktadır.

Tablo 2. 17. Altın çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 239/ Ocak	Üşüyeni Isıt, İçin Isınsın.
Sayı 240/ Şubat	Namaz Arkadaşım Olur musun?
Sayı 241/ Mart	Onların Yerinde Biz Olsaydık?
Sayı 242/ Nisan	Yaşasın İşte Geldi Ramazan!
Sayı 243/ Mayıs	Bahar Bayramı Geldi, Sen Hangi Çiçeksin?
Sayı 244/ Haziran	Hoş Geldin Yaz, Şimdi “Din”lenme Zamanı
Sayı 245/ Temmuz	Senin Bayramın Ne Renk?

Sayı 246/ Ağustos	Ben Bir Altın Çocuğum.
Sayı 247/ Eylül	Okuyorum, Yazıyorum, Ben Bunu Hep 666Yapıyorum.
Sayı 248/ Ekim	Benim Canım Ailem.
Sayı 249/ Kasım	Haydi Hayırda Yarışalım, İyi Olan Kazansın, Kardeş Olan Kazandı.
Sayı 250/ Aralık	250. Sayımıza Ulaştık!

2.2.1.16. Türkiye Çocuk Dergisi

İhlas Gazetecilik A.Ş. tarafından yayımlanmaktadır. Genel yayın müdürü İsmail Gürbüz'dür. 15 Kasım 1981'de yayın hayatına Enver Ören yönetiminde başlamıştır. Yayın misyonu; *"Yayına başladığı tarihten günümüze kadar milli ve manevi değerlerimize önem veren, çocuklarımızı ve gençlerimizi kendi öz kültürünü, tarihini, medeniyetini, vatanını, milletini seven ve onlara layık olmaya çalışan nesiller olarak yetiştirmeye çalışan bir yayındır."* olarak ifade edilmektedir. Aylık yayınlanan bir dergidir.

Dergi 48 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022'de yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Bilim, Hayvandan Al Haberi, Nasreddin Hoca Keloğlan'a İngilizce Öğretiyor, Ercan ile Sercan, Ortaya Karışık, Mizah, Misafir Kalemler, Eğitim, Meraklı Bilgiler, Psikoloji, Bizim Sınıf/ Bizim Can, Sağlık, Hızır Bey, Bulmacalar, Çekirge Çetin, Sağlık, Uzay İzcisi Şahin, Çocuk Bahçesi, Orman Günlüğü, Gezi, Resim Yapmayı Öğreniyorum, Haydi Çocuklar Mutfağa, Gönül Bahçesi.*

Bilim bölümlerinde, astronomi, yapay zekâ, bilimsel ve teknolojik gelişmeler hakkında bilgilendirici metinler bulunmaktadır. *Nasrettin Hoca Keloğlan'a İngilizce Öğretiyor* bölümünde, diyaloglar şeklinde karakterler üzerinden İngilizce-Türkçe kelime, cümle, bulmaca örneklerine yer verilmiştir. *Hayvandan Al Haberi* bölümünde, hayvanlar dünyasından örnekler tanıtılmıştır. Metinler diyalog şeklinde, hayvanlar kişileştirilerek hikâye edici bir anlatımla oluşturulmuştur.

Psikoloji adı altında verilen bölüm, ebeveynlere yönelik hazırlanmıştır. Başlıkta da *Büyüklerin Köşesi* diye belirtilmiştir. Eğitim kısmında, tema ile bağlantılı bilgilendirici metinler bulunmaktadır. Sağlık bölümünde, sağlık önerileri verilmiştir, ancak her iki bölümde de metinler genellikle öğretmenlere ve ebeveynlere çocuklar konusunda öneri niteliğindedir.

Dergide çizgi roman örneklerine yer verilmiştir. *Ercan ile Sercan, Hızır Bey, Bizim Sınıf, Bizim Can, Çekirge Çetin, Uzay İzcisi Şahin, Orman Günlüğü* adlı bölümler çizgi roman çalışmalarıdır.

Gönül Bahçesi bölümünde, dini bilgi ve öğretiler anlatılarla desteklenmiştir, bölüm sonlarında şiir örnekleri de verilmiştir.

Misafir Kalemler bölümünde Şubat sayısında, Cemal Ustaoglu ile söyleşi yapılmış, *Mavi Gözlü Sarı Balık* adlı çocuk kitabının tanıtımı yapılmıştır. Ağustos sayısında ise *Gölge Oyunları* serisi kitaplarının yazarı ile söyleşi yapılmıştır.

Mizah, Meraklı Bilgiler, Çocuk Bahçesi bölümlerinde kısa ilginç bilgilere, bilmecelere, duvar yazılarına, fıkralara, okuyucu gönderilerine yer verilmiştir. *Meraklı Bilgiler* bölümünde Mart sayısında, Daktiloda yazılan ilk romanın Mark Twain'in *Tom Sawyer* romanı olduğuna dair bilgi verilmiştir. Çizim, bulmaca gibi etkinliklere de yer verilmiştir.

Bölüm aralarında, kısa hikâyelere, tarihi hikâyelere ve şiirlere yer verilmiştir. Bestami Yazgan'ın *Bayrak Öğretmen, Ey Sevgi Öğretmeni, Yunusça Sevgi* şiirleri örneklerden bazılarıdır. Ayrıca dergi editörü İsmail Gürbüz *Merhaba* bölümünde kısa hikâyelere ve nasihatlere yer vermiştir.

Derginin iç kapak sayfasından sonra reklam sayfası bulunmaktadır. Konya Bilim Merkezi, 80 Günde Devr-i Alem Parkı gibi mekanların tanıtımı yapılmıştır.

Tablo 2. 18. Türkiye çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 1139/ Ocak	Sosyal Medya ve Çocuk Psikolojisi, Niçin Baktın Bana Öyle? Çocuklarda Obezite

Sayı 1140 / Şubat	Keyifli Online Eğitim, Geyik Muhabbeti, Çocuklarda Sevgi Eksikliği
Sayı 1141 / Mart	Yeni Yüzyılın Gözleri: İnsansız Hava Araçları, Kekliği Düz Ovada..., Çocuklarda Kaygı ile Nasıl Baş Edilir?
Sayı 1142 / Nisan	Denizlerin Sessiz Kahramanları: Denizaltılar, Uç Uç Böceği, Mutlu Çocuk Yetiştirmenin Sırları
Sayı 1143 / Mayıs	Herkes Üniversite Mezunu Olmalı mı? Sevimli Tehlike: Gelincik, Keşfeden Çocuk Öğreniyor Mutlu Oluyor
Sayı 1144 / Haziran	İyi Tatiller, 100 Yıl Sonra Hayat Nasıl Olacak? Gu Vak Vak Kuyruğun Nerede?
Sayı 1145 / Temmuz	Güzel Bir Tatil İçin, Geleceğin Teknolojileri, Çocuklarda Yaz Hastalıkları
Sayı 1146 / Ağustos	Nasıl Hobi Edinebilirim? Maymun Gözünü Açtı, Yazın Dondurma Keyfi
Sayı 1147 / Eylül	Elveda Tatil Merhaba Okul, Üsküp, Robotik Kodlama
Sayı 1148 / Ekim	Her Öğrencinin Hayali: Kolay Öğrenme Teknikleri, Nerede Hareket Orada Bereket
Sayı 1149 / Kasım	41 Yaşındayız, Çocuklara Bilim Nasıl Sevdirilir? Deve misin Kuş musun?
Sayı 1150 / Aralık	Gelecekte Ay, Halka Kuyruklular, Saraybosna

2.2.1.17. Yeni Nesil Dergi

Yeni Nesil Dergi Kanguru Eğitim ve Sınav Hizmetleri Ltd. Şti. tarafından yayımlanmaktadır. Sahibi Özgür Özdemir olup, editörlüğünü Özer Özgün Erkçetin ve Engin Dikkulak yapmaktadır. Dergi; “7-14 yaş arası Z kuşağı çocuklar için bilimsel ve kültürel içerikler hazırlayan ve bu içeriklerin yanı sıra onların eğitim hayatına katkıda bulunacak nitelikte, Uluslararası Yarışmalara ve BİLSEM sınavlarına hazırlık için yeni nesil soruları çocuklarla buluşturan bir bilim, teknoloji, mühendislik, eğitim, sanat ve matematik dergisidir.” şeklinde tanıtılmaktadır.

Dergi 67 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 6 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Gezegelimizden Haberler, Tema ile ilgili Bilgilendirici Metinler, Portre, Oyun Tanıtımı, Deney Zamanı, Sinema Köşesi, Reklamlar, Söyleşi, Dünyayı Gezen Linkler, Zekâ Soruları- TBT, Orbit ile Şifreler, Akıl Oyunları, Kitap Köşesi, Süper Kahramanlar, YouTube Köşesi, Sanat Köşesi.*

Gezegelimizde Haberler bölümünde, bilimsel yeni gelişmelerden bahsedilen bilgilendirici metinler bulunmaktadır. *Portre* bölümünde, bilim insanları, yazarlar, sanatçılar gibi tanınmış insanların hayat hikâyeleri yer almaktadır. 7. sayıda bu bölümde Jules Verne hakkında bilgiler verilmiştir. *Denizler Altında Yirmi Bin Fersah, Seksen Günde Devri Alem, Esrarlı Adam* gibi eserlerine değinilmiştir.

Dünyayı Gezen Linkler bölümünde, bulmacalar, çizimler, yapay zekâ uygulamaları, müzik enstrümanları gibi elektronik ortamda gerçekleştirebilecek etkinliklere dair internet sitelerinin linkleri verilmiştir.

Orbit ile Şifreler bölümünde, Orbit isimli bir kahramanın hikâye dizisine yer verilmiştir. *Youtube Köşesi*’nde, her sayıda tema ile ilgili olan bir YouTube kanalının tanıtımı yapılmıştır.

4. sayıdan itibaren eklenen *Kitap Köşesi* bölümünde, Jules Verne’nin *Kaptan Hatteras’ın Maceraları* adlı kitabının tanıtımı yapılmıştır. 5. sayıda bu bölümde, TÜBİTAK Yayınlarından çıkan, Simon Tudhope tarafından yazılan *Kalem Kâğıt Oyunları* ve Oriol Ripoll, Francesca Martin, Bernadette Cuxart tarafından hazırlanan *Dünyanın Dört Bir Yanından Yapımı Kolay Oyuncaklar* adlı kitapların tanıtımı yapılmıştır. 6. sayıda Sir Arthur Conan Doyle tarafından yazılan *Sherlock Holmes*

serisinden ve Nancy Springer'in *Enola Holmes: Kayıp Markiz Vakası* kitaplarından bahsedilmiştir.

6. sayıda *Beden Dili* adında bir bölüm yayınlanmıştır. Bu bölümde beden dilinin unsurlarından bahsedilmiştir. Beden dili araştırmalarında ilk öncü olarak Charles Darwin'den bahsedilmiştir, bu konuda yazdığı *İnsan ve Hayvanlarda Duyguların İfadesi* kitabı hakkında bilgiler verilmiştir.

6. sayıdaki *Söyleşi* bölümünde, yayıncı/editör Özlem Özdemir'le söyleşi yapılmıştır. Özlem Özdemir yayımladıkları polisiye kültür dergisi 221B ve dizi kültürü dergisi *Episode* hakkında bilgiler vermiştir.

Sanat Köşesi bölümünde, farklı sanat dallarından örnekler verilmiştir. 7. sayıda karikatür sanatı ele alınmıştır. Osmanlı döneminde ilk karikatür eserinin 1870 yılında Tedor Kasap tarafından verildiği bilgisi bulunmaktadır. Günümüz örneklerinden Leman, Gırgır, Uykusuz, Penguen dergileri verilmiştir.

8. sayıda *Su Altı Dünyası* teması kapsamında, *Kayıp Kıta Atlantis* başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. Atlantis efsanesinden bahsedilmiş, bu konuda bilimsel çalışmaların sonuçlarına yer verilmiştir. Yazı içerisinde Mustafa Kemal Atatürk'ün bu konuya olan ilgisine değinilmiş, araştırmak isteyen okurlara Anıtkabir içerisinde bulunan kütüphaneye giderek 1301 ve 1302 numaralı ciltleri okumaları/araştırmaları tavsiye edilmiştir.

Dergi sonlarında sınavlara hazırlık olarak matematik, fen ve mantık soruları denemeleri yer almaktadır. Dergi yayın amacına uygun olarak çocukların matematik becerilerini geliştirmeye yönelik içerikler sunmaktadır. Bilimsel gelişmeler, yapay zekâ, robotik kodlama gibi konular ağırlıklı olarak bulunmaktadır.

Reklam ve tanıtım sayfalarında, Uluslararası Matematik sınavlarının tanıtımı ve duyuruları yapılmıştır.

Tablo 2. 19. Yeni nesil dergi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 3/ Ocak	Robotlar
Sayı 4/ Şubat	Kuzey Işıkları

Sayı 5/ Mart	Ben ve Gen
Sayı 6/ Mayıs	İz Peşinde
Sayı 7/ Ağustos	Dinozorlar Çağı
Sayı 8/ Kasım	Su Altı Dünyası

2.2.1.18. Kardelen Çocuk

Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği adına Ekrem Erdem, Genel Yayın Yönetmenliğini TDED YK Üyesi Elif Tokkal üstlenmektedir. İki ayda bir yayımlanmaktadır. Dergiye derneğin web sitesinden ücretsiz olarak ulaşılabilir.

Derginin 2022 yılında yayımlanan 4 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi ortalama 56 sayfa olarak çıkmıştır. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Hikâye, Masal, Söyleşi, Şiir, Biyografi, İsim Şehir, Haydi Türkçe Konuşalım, Bilmeceler, Bay Kebikeç Hikâye Dizisi, Pupa Hikâye dizisi, Çiçekleri merak ediyorum, Benim Kelimelerim, Atasözleri, Yapay Zekâ hikâye dizisi, Oynamazsak Olmaz, Hayvanlar Alemi, Bilim Yazıları, Okur Gönderileri, Boyama, Çizim, Resfebe, Kitap Tavsiyeleri.*

Bay Kebikeç hikâye dizisinde, kebikeç kavramından da bahsedilmiştir, Bay Kebikeç tarafından anlatılan hikâyelerde kitaplar, okuma sevgisi, deyimler, atasözleri gibi kavramlara sıkça yer verilmiştir. Yazarı Yücel Öztürk olan hikâye dizisinin çizimleri de Zeynep Begüm Şen tarafından yapılmıştır.

Dergide, birçok çocuk kitabı bulunan Abdullah Harmancı'nın kısa hikâyeleri ve Masal Dede lakabıyla bilinen Yücel Feyzioğlu'nun masalları yer almaktadır. *Yapay Zekâ* hikâye dizisinde, yapay zekâ robotu olan Zekâ öyküleştirilerek yapay zekâ gelişmeleri hakkında bilgiler verilmiştir. *Pupa* hikâye dizisinde ise Pupa karakteri ile her sayıda farklı hikâyelere yer verilmiştir.

İsim Şehir bölümünde, isim şehir adlı oyundan esinlenilerek her sayıda farklı bir harf ele alınarak isim şehir hayvan bitki eşya ünlü başlıklarında kavramlara yer verilmiştir. *Benim Kelimelerim* bölümünde, bir kelimenin etimolojisine yer verilerek, örnekler verilerek tanımlanmaktadır. *Atasözleri* bölümünde ise örnek atasözleri ve anlamları verilmiştir.

Haydi Türkçe Konuşalım bölümünde günümüzde yabancı dillerin etkisiyle evrilmiş sözcüklerin Türkçe karşılıklarına yer verilmiştir. *Söyleşi* bölümünde yazar söyleşileri yapılmıştır.

Dergi içerisinde şiir örneklerine de bolca yer verilmiştir. Mevlâna İdris'in bir dörtlüğü, Pertev Naili Boratav'ın *Masal Şiiri*, Alan Alexander Milne şiirinin çevirisi, Bestami Yazgan'ın *Sevgi Kuşağı Uçurtmaları* şiiri, İngiliz yazar Julia Donaldson'un *Bir Kitap Açtım* şiirinin çevirisi bu örneklerden bazılarıdır.

Bilgilendirme amaçlı metinlerde hikâye edici bir anlatımla sunulmuştur. Kuşlarla ilgili bilgilerin verildiği bir metinde, tasavvuf edebiyatının önemli bir eseri olan Feridüddin Attar'ın *Mantıku't-Tayr*'ından alıntı yapılmıştır.

Kitap Tavsiyeleri bölümünde çocuk edebiyatının değerli örnekleri tanıtılmıştır. Cahit Zarifoğlu'ndan *Yürek Dede ile Padişah*, Mevlâna İdris'den *Küçükken Dinlemediğim Masallar* ve *Tuz*, Bilgin Adalı'dan *Zaman Bisikleti*, Richard Byrne'dan *Bu Kitap Benim Köpeğimi Yedi*, Charlotte Belliere'den *Sen de Hayal Edebilirsin* bu eserlerden bazılarıdır.

Okur gönderilerine açık olan dergide, çocuklar tarafından gönderilen hikâyelere, mektuplara ve resimlere yer vermiştir. Ayrıca hikâye ve masal tamamlama gibi etkinliklerle çocuk okurlara yazma imkânı da tanınmıştır.

Tablo 2. 20. Kardelen çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 1/ Mayıs/Haziran	Yaz Tatili
Sayı 2/ Temmuz/Ağustos	İyi Bayramlar
Sayı 3/ Eylül/Ekim	Güzel Okulum
Sayı 4/ Kasım/Aralık	Sonbahar

2.2.1.19. Çamlıca Çocuk

Çamlıca Çocuk Dergisi, Çamlıca Basım Yayın ve Ticaret A.Ş. tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş. adına Âdem Fidan

olup yayın editörü Mehmet Sırlı'dır. Aylık yayımlanan dergi, 7 yaş ve üstü çocuklara hitap etmektedir. Dergiye Çamlıca Kitap uygulamasından elektronik olarak da erişilebilmektedir.

Dergi 48 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 11 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Ne Var Ne Çok*, *Güleryüz Sokağı Maceraları*, *Tema ile İlgili Hikâyeler*, *Tema ile İlgili Bilgilendirici Metinler*, *Nasıl Çalışır*, *Zeynep'in Dünyası*, *Poster*, *Keloğlan*, *Nasreddin Hoca*, *Bunları Biliyor musunuz*, *Gezgin Leylek*, *Deney Atölyesi*, *Hazır Cevap*, *Meraklı Sincap*, *Nasıl Yapılır*, *Hikâyesi Senden*, *Ayın Ajandası*. *Metin ve Ekibi* bölümü, dergiye Ekim sayısında dahil edilmiştir.

Derginin sayı içerikleri, belirlenen tema etrafında şekillenmektedir. Ele alınan temaya göre hikâyeler, bilgilendirici metinler ve görseller kullanılmaktadır. Sabit bölümlerin içerikleri de ayın temasına göre seçilmektedir.

Derginin bölümlerinden bir kısmı bilimle ilgilidir. *Ne Var Ne Çok* bölümünde bilim, teknoloji, doğa, gündem olayları gibi konularda çocukları ilgilendirecek kısa haberlere yer verilmiştir. *Zeynep'in Dünyası* bölümünde ise bilim hikâyelerine yer verilmiştir. Bilimsel olaylar hikâyeler aracılığıyla anlatılmıştır. *Deney Atölyesi* bölümünde çocuklara yönelik deney örnekleri tema konusuna göre belirlenmiştir.

Gezgin Leylek bölümü gezi yazılarına ayrılan bir köşedir. *Ayın Ajandası* bölümünde belirli gün ve haftalar ile ayın meyve ve sebzelerine yer verilmiştir. Dergide Keloğlan ve Nasreddin Hoca gibi geleneksel kahramanların hikâyelerine ve *Hazır Cevap* bölümünde ise kısa fıkralara yer verilmiştir.

Çamlıca Çocuk Dergisi'nde çizgi hikâye ve çizgi romanlar da yer tutmaktadır. Erdoğan Oğultekin tarafından hazırlanan *Keloğlan* çizgi hikâyesine verilmiştir. Ekim sayısından itibaren Mustafa Dedeler'in yazdığı *Metin ve Ekibi* çizgi roman dizisi verilmiştir. *Güleryüz Sokağı Maceraları* bölümünde ise Mustafa Ecevit'in aynı isimli kitabından hikâyeler yer almaktadır.

Dergide okurların dahil edildiği bölümler de bulunmaktadır. *Hikâyesi Senden* bölümünde bir görsel verilerek, görselle ilgili okurların hikâye yazmalarını ve iletmelerini istemişlerdir. Bazı sayılarda ise gönderilenler arasından seçilen hikâyeler yayınlanmaktadır. *Meraklı Sincap* bölümünde ise çocukların merak ettikleri soruların yanıtları verilmiştir.

2022 yılının Şubat sayısında *Kitapların Dünyasına Yolculuk* teması belirlenmiştir. Dergide, ablasıyla kütüphaneye giden bir çocuğun hikâyesine yer verilmiştir. Hikâyede, *çocuğun istemeyerek kütüphaneye gittiği ancak sonrasında kitaplara dalıp zamanın nasıl geçtiğini anlamadığı, sonrasında kitapları ve kütüphaneyi çok sevdiği anlatılmıştır*. Sayıda, kitaplarla ilgili bilgilendirici metinlere de yer verilmiştir. Kitap okumanın faydaları, okuma alışkanlığı kazanmanın yolları, nasıl kitap seçilir gibi başlıklara yer verilmiştir. Bu sayının Keloğlan çizgi hikâyesi de kitap okuma üzerine kurulmuştur. Çizgi hikâyede, Jules Verne'nin *80 Günde Dünya Seyahati* ile *Balonla Beş Hafta*, Evliya Çelebi'nin *Seyahatnamesi* gibi kitaplara yer verilmiştir.

Ayın Ajandası bölümünde, belirli gün ve haftalara yer verilmiştir. İlk Milli Kütüphane'nin açılışı, ilk çocuk dergisi Mümeyyiz'in yayınlanması, Dünya Çocuk Kitapları Haftası, Anadolu'da ilk kitabın basımı gibi tarihlerin bilgileri verilmiştir.

Dergi reklam ve tanıtım sayfalarında Çamlıca Çocuk Yayınları'nın kitap örneklerine yer verilmiştir. Dergi yanında hediye olarak 16 sayfalık bulmaca eki verilmektedir.

Tablo 2. 21. Çamlıca çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 67/ Ocak	Yapay Zekâ: Robotlar
Sayı 68/ Şubat	Kitapların Dünyasına Yolculuk
Sayı 69/ Mart	Tarihin Akışını Değiştiren Zaferler
Sayı 70/ Nisan	Çiçeklerin Sultanı Gül
Sayı 71/ Mayıs	Tepeden Tırnağa Beslenme
Sayı 72/ Haziran	Işık Nedir?
Sayı 73/ Temmuz-Ağustos	Yıldızlara Dokunmak
Sayı 74/ Eylül	İçinde Hayat Var: Yumurta
Sayı 75/ Ekim	Çocuklara Mimar Sinan'dan Tavsiyeler

Sayı 76/ Kasım	Roketler Uzaya Nasıl Götürür?
Sayı 77/ Aralık	Nasıl Görüyoruz?

2.2.1.20. Rüzgargülü Dergisi

Çamlıca Çocuk Dergisi gibi, Çamlıca Basım Yayın ve Ticaret A.Ş. tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş. adına Hacı Bayram Nebioğlu olup yayın editörü Yusuf Tanrıverdi'dir. Yayın danışma kurulunda Uzm. Psk. Dnş. Nuran Ferhan Can ve Psk. Dnş. Neslihan Özdemir bulunmaktadır. Aylık olarak yayınlanan dergi, dış kapak isminde de belirttiği üzere okul öncesi dergisi olarak 3-6 yaş aralığına hitap etmektedir. Derginin elektronik versiyonuna Çamlıca Kitap uygulamasından erişilebilmektedir.

Dergi 32 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 11 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Yabancı Dil, Hikâye, Masal, Kendin Yap Oyna, Minik Şef'in Mutfağı, Hilal ile Halil, Değerli Sayfalar, Biraz Hareket Biraz Oyun, Etkinlik Sayfaları, Rehberlik Vakti.*

Dergi, okul öncesi döneme yönelik hazırlanan bir dergi olduğu için yazılı metin içerikleri sınırlıdır. *Masal* bölümünde Emine Feyza Çevik tarafından yazılan masal örneklerine yer verilmiştir. Görselliği zengin olan bölümün çizerliğini Pınar Göktaş yapmıştır. Tema ile ilgili kısa hikâye örneklerine de yer verilmiştir. Hikâyelerin bir kısmı dini içerik taşımaktadır. *Yabancı Dil* bölümünde, belirlenen Türkçe kelimelerin İngilizce ve Arapça karşılıkları verilmiştir. *Hilal ile Halil* bölümünde değerler eğitimi örneklerine yer verilmiştir. *Değerli Sayfalar* bölümü de dini bilgiler ve öğretilerle ilgili içeriklerdir.

Okul öncesi dönemdeki çocukların seviyelerine uygun etkinlik sayfalarında, bulmaca, eşleştirme, çizme boyama gibi etkinlikler hazırlanmıştır. *Kendin Yap Oyna* bölümünde basit oyuncak tariflerine, *Biraz Hareket Biraz Oyun* bölümünde motor becerilerine yönelik oyun örneklerine yer verilmiştir.

Rehberlik Vakti bölümü ebeveynlere yönelik hazırlanmıştır. Çocuk gelişimi konusunda bilgiler ve tavsiyeler bulunan içerikler yayınlanmıştır.

Tablo 2. 22. Rüzgargülü dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 12/ Ocak	Ayakta Nasıl Dururuz?
Sayı 13/ Şubat	Yüzgeçli Bitkiler
Sayı 14/ Mart	Yanardağlar
Sayı 15/ Nisan	Gemiler Nasıl Yüzer?
Sayı 16/ Mayıs	Gül Kokulu Şehir
Sayı 17/ Haziran	Karşı Kürede Neler Oluyor?
Sayı 18/ Temmuz-Ağustos	Sıcak Yaz Aylarında Serinleten Meyveler
Sayı 19/ Eylül	Neden Farklı Konuşuruz?
Sayı 20/ Ekim	Ben Çöp Değilim
Sayı 21/ Kasım	Kutup Ayısı Üşür mü?
Sayı 22/ Aralık	Uzayda Piknik

2.2.1.21. PTT Çocuk

Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş. tarafından yayımlanmaktadır. Genel Müdür Hakan Gülten, Genel Yayın Yönetmeni Reyhan Beyza Altan'dır. Ayrıca Psikolojik Danışman olarak Uzm. Klinik Psikolog Gaye Kağan yer almaktadır. İlk sayısı Kasım 2017'de çıkan dergi, aylık olarak yayımlanmaktadır. Kasım 2021'den itibaren dijital süreli yayın olarak yayımlanmaktadır. Dergi 56 sayfa olarak çıkmıştır.

Derginin 2022 yılında yayımlanan 12 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Bu Ay Ne Oldu, Gezgini Güvercin, Bunları biliyor musunuz, Afacan Dostlarımız, Nedir, Merak, Özge ile Ege, Tabiatın Hediyeleri, Bilim Kulübü, Birlikte Okuyalım, Okumayı Seviyorum, Sinema ve Çocuk, Neşeli Matematik, İngilizce Öğreniyorum, Meraklı Çocuk, Haritada Bir Nokta, Biyografi,*

Etkinlik, Hadi Bize Yaz. Bazı sayılarda, Toplumsal Kurallar, PTT'yi tanıyalım, Keyifli Mutfak, Gezi Ajandası, Mutfak Etkinliği, Meslek, Spor, Müzik bölümleri de eklenmiştir.

Nisan ayı 39. sayıda *Bu Ay Ne Oldu* bölümünde, Kütüphane Haftası dolayısıyla *Evimizdeki Kütüphane* başlıklı içerik yayınlanmıştır. Kütüphanelerden şöyle bahsedilmiştir; “*Kütüphane denilince aklımıza binlerce kitap ve yayının belli bir düzen içinde sıralandığı çok raflı kitaplıklar gelir. Evet, her şehrimizde eğitim ve kültür merkezi olarak okuyuculara hizmet veren birçok kütüphane binası vardır.*”

Evdeki kitaplıklarımızı da belli kategorilerde sıralamak için öneriler verilmiştir. Aynı sayıda, *Bunları Biliyor musunuz* bölümünde, “*Ülkemizde milli kütüphane, halk kütüphanesi, millet kütüphanesi, üniversite kütüphanesi ve eğitim kurumu kütüphanesi gibi çeşitli kategorilerde 35 bine yakın kütüphane bulunmaktadır*” bilgisine yer verilmiştir.

47. sayıda Mevlâna Haftası sebebiyle, Şeb-i Arus törenlerinden, Mevlana'nın hayatından ve eserlerinden bahsedilmiştir. En bilinen eseri *Mesnevi*'nin, 26 bine yakın beyitten oluştuğu ve hayata dair hikâyelerin anlatıldığı belirtilmiştir.

Gezgin Güvercin bölümünde, İstanbul sayısında, Bedir Rahmi Eyüboğlu dizelerine yer verilmiştir. Aynı bölümün, Bergama sayısında, 200 bin ciltlik esere sahip Pergamon Kütüphanesi'nin antik dünyanın en önemli kütüphanelerinden olduğu belirtilmiştir. Aynı bölümde 43. sayıda Edirne Sultan II. Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi tanıtılmış, Sultan Beyazid tarafından bağışlanan tıp kitaplarının Selimiye El Yazması Eserler Kütüphanesi'nde bulunduğu bilgisi verilmiştir.

Dergide, İbn-i Sina, Biruni, Karacaoğlan gibi tarihte önemli kişilerin biyografilerine yer verilmiş, eserleri belirtilmiştir. Yine El-Cezeri'nin tasarımlarını *Makine Yapımında Yararlanılan Bilgiler ve Uygulamalar* adlı el yazması bir kitapta topladığı bilgisine yer verilmiştir. Evliya Çelebi'nin, 10 ciltlik *Seyahatnamesi*'nden bahsedilmiş, Jules Verne'nin tanıtıldığı sayıda, *Balonla Beş Hafta* (1863), *Dünyanın Merkezine Yolculuk* (1864), *Ay'a Yolculuk* (1865), *Kaptan Grant'ın Çocukları* (1867), *Denizler Altında 20000 Fersah* (1869), *Esrarlı Ada* (1874) ve *80 Günde Dünya Gezisi* isimli eserlerinden bahsedilmiştir.

Sinema ve Çocuk bölümünde, Fransız yazar Antoine de Saint Exupéry'nin *Küçük Prens* kitabından bahsedilmiş ve kitaptan uyarlanan sinema filmi tanıtılmıştır.

Birlikte Okuyalım bölümlerinde, *La Fontaine Masalları*'ndan *İki İnatçı Keçi*, *Ezop Masalları*'ndan *Tilki ile Keçi* ve *Aslan ile Fare*, *Andersen Masalları*'ndan *Çirkin Ördek Yavrusu*, Grimm Kardeşler'in *Bremen Mızıkacıları*, *Anonim Türk Masalları*'ndan *Keloğlan* ve *Çilli Tavuk Masalı*'ndan alıntılar yayınlanmıştır. Bölüm sonlarında *Bu Masaldan Ne Öğrendik* başlığı altında masalların vermek istediği mesajlara değinilmiştir.

Okumayı Seviyorum bölümünde, çocuklara kitaplar tanıtılmış ve bu her sayıda sürdürülmüştür. Bu kitap tanıtımlarında, kitapların içeriğinden bahsedilmesinin yanında künye bilgileri; yazar, sayfa sayısı, yayınevi, ISBN bilgileri de detaylı bir şekilde belirtilmiştir. Bilgin Adalı'nın *Zaman Bisikleti*, Maranke Rinck ile Martijn Van Der Linden'in *Misket Baykuş*, Caroline Rabei'nin *Hikâyesi Olmayan Kitap*, Gökçe İrten'in *Siz Hiç Bir Kitaba Sarıldınız mı*, Astrid Lindgren'in *Pippi Uzunçorap*, Angela Nanetti'nin *Dedem Bir Kiraz Ağacı*, Sara Şahinkanat'ın *Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan* kitapları tanıtılan yayınlardan bazılarıdır.

Etkinlik bölümünde, Mart sayısında *Doğada Bir Gün* başlığıyla kelimeler ve bir görsel verilmiştir. Görsele göre verilen kelimelerle gözlemlerin yazılması istenmiştir. Okur gönderilerinin yayımlandığı *Hadi Bize Yaz* bölümünde ise çocukların hazırladığı mektuplar, resimler, fotoğraflar bulunmaktadır.

Tablo 2. 23. PTT çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 36 / Ocak	Gaziantep, İki Yaşamlı Canlılar, Seracılık
Sayı 37/ Şubat	Palandöken, Satürn, Geri dönüşüm
Sayı 38/ Mart	18 Mart Çanakkale Şehitleri, Kayseri, Minik Patiler, Ormanlarımız
Sayı 39/ Nisan	23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Yalova, Öte gezegenler, Ulaşım Araçları, Evimizdeki Kütüphane
Sayı 40/ Mayıs	19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, 29 Mayıs İstanbul'un Fethi, İstanbul

Sayı 41/ Haziran	Hoş geldin Yaz, Bergama, Sinek Kuşu
Sayı 42/ Temmuz	15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü, Göbeklitepe, Hasat Sevinci
Sayı 43/ Ağustos	30 Ağustos Zafer Bayramı, Sağlığımızı Koruyalım
Sayı 44/ Eylül	İyi Dersler Çocuklar, Bolu, Biruni, Kurşun Kalemin Hikâyesi
Sayı 45/ Ekim	Cumhuriyetimizin 99. Yılı, PTT 182 Yaşında, Karacaoğlan
,Sayı 46/ Kasım	10 Kasım Atamızı Saygı Rahmet ve Özlemle Anıyoruz, 24 Kasım Öğretmenler Günü, Van Gogh, Oyun Geliştiriciliği
Sayı 47/ Aralık	Mevlâna Haftası, Dünya İnsan Hakları Günü, Takiyüddin

2.2.1.22. Gökkuşuğu Dergisi

Petrol-İş Sendikası tarafından yayımlanmaktadır. Petrol-İş Dergisi'nin çocuk eki olarak çıkmaktadır. Genel olarak üç ayda bir olmak üzere yılda 4 sayı yayınlanmıştır. Sendikanın basın yayın servisi tarafından hazırlanmakta olup Genel Başkanı Süleyman Aksüz, Genel Yayın Yönetmeni Cengiz Çakıcı'dır. Sendika web sitesinden ücretsiz olarak elektronik dergi formatında yayımlanmaktadır.

40 sayfa olarak çıkarılan olan derginin 2022 yılında yayımlanan 4 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Doğa, Yaşam Yazıları, Deneyler Tarifler, Bilim Sağlık Yazıları, Hayvanlar ile İlgili Yazılar,*

Gönderilen Okur Fotoğrafları, İngilizce Etkinlikleri, Boyama, Origami, Çocuk Sineması, Çizgi Hikâye, Kısa Hikâyeler, İnternet Dünyası.

Genel olarak bilgilendirici metinler içeren derginin hikâye bölümlerinde genelde hayvanların konu edinildiği kısa hikâyeler yer almıştır. Çizgi hikâyelerde devamlılık bulunmamaktadır. Mümin Durmaz, Erdoğan Oğultekin gibi karikatüristlerin kısa çizgi hikâyelerine yer verilmiştir. 242. sayıda Necati Güngör'ün yazdığı Atasözleri ve Deyimlerin Öyküleri bölümü bulunmaktadır. Verilen iki atasözünün anlamı, kısa hikâyeler yoluyla anlatılmaktadır.

Çocuk Sineması bölümünde vizyonda bulunan çocuk filmleri tanıtılmıştır. *İngilizce Eğitimi* bölümünde ise basit dilbilgisi konularına ve İngilizce kelime örneklerine yer verilmiştir. *Boyama, Origami* bölümü çocukların görsel algı ve ince motor kasları becerilerinin gelişimine destek olmaktadır. Bazı sayılarında *Bil Bul Çiz Çöz* bölümü de eklenmiştir. Kelime bulma, rakam ve sayı etkinlikleri, çizme görevleri verilmiştir.

Derginin en işlevsel bölümlerinden biri *İnternet Dünyası* kısmıdır. Bu bölümde çocuklara güvenilir, eğitici internet sayfaları tanıtılmaktadır. 240. sayıda *Çocuk Eğlence ve Eğitim Portalı* tanıtılmıştır. Portalda çocuklara yönelik masallar, şarkılar, filmler, dergiler gibi kısımların bulunduğu belirtilmiştir. 241. sayıda Milli Kütüphane web sayfası konu edilmiştir. Milli Kütüphane ile bilgilendirme yapıldıktan sonra, web sayfasında nelerin yapılabileceği, hangi koleksiyonlara ulaşılabilceği anlatılmıştır. Bu bölüm hem kütüphane kullanımı sağlama hem de bilgi okuryazarlığı ve dijital okuryazarlık kavramlarını öğretme adına katkı sağlamaktadır.

Tablo 2. 24. Gökkuşuğı dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
240. Sayı/ Mart	Okuyalım Okutalım
241. Sayı / Haziran	İyi Tatiller
242. Sayı/ Eylül	Kitap Okumak Aydınlatır
243. Sayı/ Aralık	Sağlığımız İçin Spor

2.2.1.23. Salıncak Çocuk Dergisi

Genç Öncüler Gençlik, Spor ve Eğitim Derneği tarafından 2018 yılından bu yana yayınlanan çocuk dergisidir. Derginin sahibi Pınar Yayınları Tic. San. Ltd. Şti. adına Şemsettin Özdemir'dir. Derginin editörü Begüm Kıtay'dır. Dergi iki ayda bir yayımlanmaktadır.

Dergi 39 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 6 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Tema ile İlgili Metinler*, *Fincan Nine Anlatıyor*, *Bilge Kurt*, *Oku*, *İzle*, *Keşfet*, *Salıncak Üyeleri*, *Hikâye*, *Dil Sayfası*, *Tarihte Yer Edinmiş Müslüman Kadınlar*, *Dini İçerikli Metinler*, *Ben de Çizerim*, *Gül'ün Sordukları*, *Hep Birlikte Oynayalım*, *Salıncaktan Kareler*, *Dünyadan Canlılar*, *Şifa Dede*, *Boyama*, *Kelime Düzenleme*, *İki Resim Arasındaki Fark*.

Dergi bölümlerinin içerikleri tema çerçevesinde yapılmıştır. *Tema ile İlgili Metinler* hikâyeler, bilgilendirici metinler, denemeler aracılığıyla sunulmuştur. *Fincan Nine Anlatıyor* bölümünde, Fincan Nine karakteriyle tema konusu hikâye edici bir anlatımla aktarılmıştır. *Gül'ün Sordukları* bölümünde, tema ile ilgili bir röportaj gerçekleştirilmiştir.

Oku, *İzle*, *Keşfet* bölümünde, her sayıda kitap önerileri, YouTube kanalı ve internet sitesi tavsiyeleri yer almaktadır. Libby Deutsch'in *Sıradan Şeylerin Sıra Dışı Yolculuğu* kitabı, Katie Clapham'ın *Kayıp Kitapçı* kitabı, Mavi Misket internet sitesi ve Bibercik TV, tanıtımı yapılan kültür ürünleridir.

Dil Sayfası bölümünde her sayıda farklı kelimelerin anlamlarına, Arapça, İngilizce, Kürtçe, Azerice, Japonca ve Fransızca karşılıklarına yer verilmiştir.

87. sayıda, Kurtubalı Lübna adında tarihte yer edinmiş bir bilim kadını tanıtılmıştır. Bu kişinin Endülüs Devleti'nde sarayın kütüphanesinde görevlendirildiğinden bahsedilmiştir.

Çocuklara eğlence amaçlı olarak hazırlanan *Salıncak Üyeleri* bölümünde okurların tanıtımlarına yer verilmiştir. *Salıncaktan Kareler* bölümünde ise okurların fotoğrafları yayınlanmıştır. Bunların dışında *Dünyadan Canlılar* bölümünde hayvanlar aleminden örnekler verilmiştir. *Şifa Dede* bölümünde basit yemek tarifleri sunulmuştur. *Boyama*, *Kelime Düzenleme*, *Ben de Çizerim*, *İki Resim Arasındaki Fark* gibi bölümlerde ise etkinliklere yer verilmiştir.

Dergide dini içerikli metinler de bulunmaktadır. Ayetler, Hadisler, Esmâ-ül Hüsnâ ve sahabeler hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 2. 25. Salıncak çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 84/ Ocak-Şubat	Bir Büyük Hayal: Cennet
Sayı 85/ Mart-Nisan	Bir Bakışta Bin Düşünce
Sayı 86/ Mayıs-Haziran	Özgür Kuşların Sorumlu Kanatları
Sayı 87/ Temmuz-Ağustos	Sanal Adap
Sayı 88/ Eylül-Ekim	Vücudumuzun Yüzde Kaçı Duygudur?
Sayı 89/ Kasım-Aralık	Bir Hazinedir Doğruluk: Doğru Söz ve Tatlı Dil

2.2.1.24. Şeker Çocuk Dergisi

Şekerbank T.A.Ş tarafından yayımlanan derginin Genel Müdür Yardımcısı Aybala Şimşek ve Yayın Direktörü Özlem Karabilen'dir. 1983'ten beri yayın hayatına devam eden Şeker Çocuk Dergisi, Şekerbank şubelerinde ücretsiz olarak sunulmak üzere üç ayda bir yayımlanmaktadır. 23 sayfa olarak çıkan dergi, Şekerbank Kurumsal İletişim ve Reklam Müdürlüğü tarafından hazırlanmaktadır.

Derginin 2022 yılında yayımlanan 4 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Kuzudan Al Haberi*, *Havadan Sudan*, *Tarladan*, *Geziyoruz*, *Mucittin*, *Uzaydan Dünyaya*, *Nereden Geliyor*, *Meraklı Kuzu*, *Dönüşüyoruz*, *Çizgi Roman*, *Oyunlar*, *Ayna Ayna*.

Kuzudan Al Haberi bölümü çocuklara yönelik gelişmelerden ve kısa haberlerden oluşmaktadır. 210. sayıda *Alice Harikalar Diyarında* hikayesinin Lewis Carrol tarafından 1865 yılında yazıldığı bilgisi verilmiştir.

Çizgi Roman bölümünde, *Kuzu* adlı bir çizgi roman dizisi bulunmaktadır. Metin içerikleri derginin sayı temasıyla uyumlu hazırlanmaktadır. Ağaçlarla ilgili bir diyalogda

“... gölgesinde kitap okuyacağımız günleri hayal edebiliyorum...” şeklinde çocuklara mesajlar verilmektedir.

Oyunlar bölümünde, kitap seçmece adı altında bir oyun kurgulanmıştır. Oyunda bir konu belirlenmiş, konuyla uygun sorular sorularak çocukları oyun sonunda bir kitaba ulaştırmak amaçlanmıştır. Her sayıda üç kitabın kısa bir tanıtımına yer verilmiştir. Başkalarının anlattığı masallara vurgu yapılan bölümde Leo Lionni’nin *Cornelius Masalı*; korku ile ilgili sayıda Francesca Sanna’nın *Arkadaşım Korku*; imkânsızlık konusunun işlendiği sayıda Behiç Ak’ın *Havva ile Kaplumbağa*; uzay temasındaki sayıda ise Katie Daynes’in *Keşfedin: Uzay* kitapları gibi örnekler tanıtılmıştır.

Ayna Ayna bölümünde, çocuklara fiziksel farklılıkların normallikinden bahseden bilgilendirici metinler bulunmaktadır. 211. sayıda çillerle ilgili bir yazıdan sonra, Julianne Moore’nin *Çilli Begonya* kitabına gönderme yapılmıştır. 213. sayıdaki tombul parmaklarla ilgili bir yazıda bir kitap önerisi yapılmış ve Dicle Keskinoglu’nun *Köfte Parmak* adlı hikâyesi çocuklara tanıtılmıştır.

Efes Antik Kenti’nin tanıtıldığı 212. sayıdaki *Geziyoruz* bölümünde, Celsus Kütüphanesi’ne dair bilgiler ve antik kütüphanenin görseli paylaşılmıştır. Dergi genel anlamda bilgilendirici, öğretici metinlerden ve etkinliklerden oluşmaktadır.

Tablo 2. 26. Şeker çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 210/ Aralık/Ocak/Şubat	Tohum Bombası, Karbon Ayak İzi, Geri Dönüşüm
Sayı 211/ Mart/Nisan/Mayıs	23 Nisan, Dünya Günü, Sıfır Atık
Sayı 212/ Haziran/Temmuz/Ağustos	Karpuz, Kompost, Arılar
Sayı 213/ Eylül/Ekim/Kasım	Hoş geldin Sonbahar/ Yaşasın Okulumuz

2.2.1.25. Sincap Orman Dergisi

Orman Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Orman Genel Müdürlüğü adına Mehmet Koç, Editörü S. Bahar Alban’dır. Üç ayda bir

yayımlanan dergiye OGM web sitesinden ücretsiz olarak erişilebilmektedir. Derginin içeriğinde çocukların orman bilinci ve sevgisini artırıcı bilgiler yer almaktadır.

Dergi 35 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 4 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Bunları Biliyor musunuz*, *Bilgiç Sincap*, *Çilek ve Çınar*, *Bilmece- Bulmaca*, *Ormanlarla İlgili Bilgiler*, *Şehir Tanıtımı*, *Mini Ansiklopedi*, *Bilgiç'ten Hikâyeler*, *Sincap Haber Sunar*, *Kutlama ve Anma Köşesi*, *Sincap'ın Sanatçıları*, *Mini Test- Merak Ettikleriniz*, *Bulmaca*. 132. sayıdan sonra *Bilgiç'ten Hikâyeler* bölümü *Bilge'den Hikâyeler* olarak devam etmiştir.

Bilgiç Sincap, *Çilek ve Çınar* bölümünde, Bahar Alban ve Necati Bulut'un kaleme aldığı çizgi hikâye dizisi yer almaktadır. Dergi sayılarının temalarıyla bağlantılı olan içeriklerde ormanlarla ilgili hikâyeler yer almaktadır.

Şehir tanıtımlarının yapıldığı bölümlerde, şehirlerin nüfusu, fiziki yapısı gibi ansiklopedik bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerin arasında tarihten edebiyattan örneklerle de göndermeler yapılmıştır. 130. sayıda Bolu şehri anlatılırken Köroğlu tanıtılmış, kaplıcaların Evliya Çelebi'nin *Seyahatnamesi*'nde geçtiği belirtilmiştir. 132. sayıda Bursa'nın tanıtıldığı sayıdaki aynı bölümde, Evliya Çelebi'nin görüşlerine ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Bursa'da Zaman* şiirine yer verilmiştir.

Bilgiç'ten Hikâyeler ya da *Bilge'den Hikâyeler* bölümlerinde, her sayıda bir hikâye dizisine, bir de kısa hikâyelere yer verilmiştir. Hikâyelerde okumanın yazmanın önemi ile ilgili mesajların geçtiği içerikler yer almaktadır. 131. sayıda hikâyede kütüphane kurulan bir köy okulundan bahsedilmiştir.

Sincap'ın Sanatçıları bölümünde, okur gönderilerine yer verilmiştir. *Merak Ettikleriniz* bölümü ise çocukların sorularına ve yanıtlarına ayrılmıştır. Dergi genel olarak orman varlığını, doğa ve tabiatı anlatmak, bilgilendirmek amaçlı içeriklerden oluşmaktadır.

Tablo 2. 27. Sincap orman dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 129/ Mart	Ormanın Doktorları
Sayı 130/ Haziran	Orman ve İklim

Sayı 131/ Eylül	Asli Ağaç Türleri
Sayı 132/ Aralık	Orman Meyveleri

2.2.1.26. Parimpar

Çanakkale Savaşları Enstitüsü Türk Şehitlikleri İmar Vakfı İktisadi İşletmesi tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Türk Şehitlikleri İmar Vakfı İktisadi İşletmesi adına Hüseyin N. Kişioğlu, Editör Eda Karataş'tır. Ayrıca Pedagojik Danışman olarak Dr. Bekir Çelik yer almaktadır. Üç ayda bir çıkarılan 'Parimpar', 'Tarih ve Çocuk Dergisi' olarak tanıtılmaktadır. 7-12 yaş aralığındaki çocuklara hitap etmektedir.

Dergi 48 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 3 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Bilim Takvimi, Gündelik Hayattan, Bilge'nin Rotası, Tarihi Mekanlar, Bunlar Biliyor musunuz, Röportaj, Tarih Sokağı, Başarı Öyküleri, Teknoloji, İngilizce Aktivite.*

Röportaj bölümünde, önemli tarihi insanlarla, Bilge ve Kaan karakterleri söyleşi yapar gibi öyküleştirme yöntemiyle aktarılmıştır. 12. sayıda *İbrahim Müteferrika ile Röportaj* bölümünde, ilk Türk matbaasının kurulduğu, tarihsel bir süreç içinde anlatılmıştır. Matbaanın ne kadar önemli olduğu, yazma eserler döneminde kısıtlı kitaba erişildiği belirtilmiştir. İlk basılan kitabın Cevheri'nin *Vankulu Lügati* olduğu da verilen bilgiler arasındadır. İbrahim Müteferrika'nın vefatından sonra vasiyeti üzerine doğduğu Kolozsvar şehrinde büyük bir kütüphane kurulduğu bilgisi de yer almaktadır. 13. sayıdaki aynı bölümde, Namık Kemal ele alınmıştır. Namık Kemal'in vatan şairi olduğu, *Tasvir-i Efkar* gazetesini çıkardığından bahsedilmiştir. İlk sergilenen tiyatro oyunu *Vatan Yahut Silistre*'nin onun eseri olduğuna ve *İntibah* ve *Cezmi* romanlarına da değinilmiştir.

Başarı Öyküleri bölümünde ise şairlerin, yazarların, sanatçıların biyografilerine yer verilmiştir. 12. sayıda Aşık Veysel'in hayatı, eserleri anlatılmıştır. Halk ozanı olduğu ve *Deyişler, Sazımdan Sesler, Dostlar Beni Hatırlasın* şiir kitaplarının olduğu belirtilmiştir. Dergi, çocuklara tarihi anlatmak, sevdirmek, öğretmek amacıyla yayımlanmaktadır. Bu kapsamda daha çok tarihi bilgilendirici metinler içermektedir. Ancak çocukları eğlendirmek ve geliştirmek amacıyla her bölümün sonunda kelime bulmacalarına, çengel bulmacalara, kelime tahmini etkinliklerine de yer verilmiştir.

Tablo 2. 28. Parimpar dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 12/ Kış	Aşık Veysel, Ayakkabılar Nasıl Üretildi, Piller Ne Zaman Yapıldı, İbrahim Müteferrika Ne Söyledi, Topkapı Sarayı Neden Yapıldı
Sayı 13/ İlkbahar	Namık Kemal, Kalemler Neden Üretildi, Muazzez İlmiye Çığ Ne Yaptı, Mikroskoplar Ne Zaman İcat Edildi, Zeugma Antik Kenti Neden İnşa Edildi
Sayı 14/ Yaz	Ara Güler, Hatı Hatun Ne Söyledi, Buzdolapları Ne Zaman İcat Edildi, Silgiler Nasıl Üretildi, Sardes Antik Kenti Neden İnşa Edildi

2.2.1.27. Tez-Koop-İş Çocuk Dergisi

Tez-Koop-İş Sendikası tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Tez-Koop-İş Sendikası adına Haydar Özdemiroğlu, genel yayın yönetmeni Cengiz Çakıcı'dır. Üç ayda bir yayımlanmaktadır. Dergiye Tez-Koop-İş web sitesinden dijital formatta erişilebilmektedir.

Dergi 31 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 4 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Başkandan Yazı, Çocuklara Şiirler, Sayı temasıyla ilgili bilgilendirici metinler, Hangisi Nerede, Dünya Turu, Seni Çiziyoruz, Günlük Hikâyeler, Sevimli Dostlar, Boya Bakalım, Geçmişe Yolculuk, Oyun Köşesi. Atasözleri ve Deyimler* bölümü ise yalnızca 6. sayıda yer almıştır.

Çocuklara Şiirler bölümünde, Ataol Behramoğlu'nun *Sevginin Önünde* ve *Çocuğum, Sımsıcak Uyumaktasın Şimdi Sen*, İsmail Uyaroğlu'nun *Oyun*, İlhami Bekir Tez'in *İnsan*, Ümit Yaşar Oğuzcan'ın *Mustafa Kemal'i Düşünüyorum*, N. Ulvi Akgün'ün

Atatürk, Nazım Hikmet'in *Dünyayı Verelim Çocuklara* ve Aziz Nesin'in *Çocuklarıma* şiirleri yayınlanmıştır.

Atasözleri ve Deyimler bölümünde, kavramlar açıklanırken örnekler kitaplar üzerinden verilmiştir. İstanbul Efendisi tabiri anlatılırken, karikatürist Turhan Selçuk'un *Abdülcanbaz* çizgi romanı ile örneklendirilmiştir. Yine aynı şekilde *Abbas Yolcu* deyimini anlatılırken, Attila İlhan'ın aynı adlı kitabı örnek olarak verilmiştir.

6. sayıda *Atatürk Çok Kitap Okurmuş* başlığıyla bir yazı yayınlanmıştır. Atatürk'ün kitap okumayı çok sevdiğini, *Çocuklara Rehber Dergisi*'ni takip ettiğini ve matematik sorularına verdiği yanıtların yayınlandığı bilgisi verilmiştir. Büyük başarılarının ardında çok kitap okumasının payı olduğu mesajı verilmiştir.

7. sayıda 23 Nisan temalı sayıda *Öğretmenimiz Atatürk* adlı, Atatürk'ün eğitim ve öğretime verdiği önemden bahsedilen yazıda “...*Atatürk'e göre, kitap yazmak ve çevirmek, ulusal egemenliğin dayanağı ve ulusal kültürün yayılma aracıydı. Bir yandan basılan ve yeniden yazılması kararlaştırılan kitaplar parasız olarak dağıtılırken, diğer yandan halkı okumaya alıştırmak için çalışmalar yapıldı. Devlet kitabı adı altında, parasız olarak yayımlanan, anlaşılması kolay kitaplarla halka öğretim yoluna gidildi...*” ifadelerine yer verilmiştir.

Günlük Hikâyeler bölümünde kısa günlük tarzında hikâyeler yer almaktadır. *Oyun Köşesi* bölümünde, boyama, kelime eşleştirme, kelime avı gibi etkinlikler bulunmaktadır.

Tablo 2. 29. Tez-Koop-İş çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 6/ Ocak	Çocuk haklarıyla çocuktur
Sayı 7/ Nisan	Yaşasın 23 Nisan
Sayı 8/ Ağustos	Sebze ve Meyve Dünyası
Sayı 9/ Kasım	Atamıza Saygı ve Özlemle

2.2.1.28. Özel Eğitim Dergisi

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanmaktadır. Genel Yayın Yönetmeni Kemal Varın Numanoğlu'dur. Çok düzenli olmamakla birlikte yaz-kış ya da sonbahar-ilkbahar olarak yılda iki üç sayısı çıkmaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara hitap etmektedir. Özel eğitim web sayfasından ücretsiz dijital formatta yayınlanmaktadır. Ayrıca seslendirme, sesli betimleme ve Türk işaret dili destekli de yayınlanmaktadır.

Dergi 66 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 2 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Pati ile Yolculuk*, *Zeynep'in Doğa Güncesi*, *Emir'in Isınma Farkındalığı*, *Sanatçı*, *Yazar*, *Şair*, *Söyleşi/Röportaj*, *Çocuk Hikâyeleri Kahramanları Tanıtımı*, *Görme Engelli Bireyler Hakkında Yazılar*, *Farklı Öğrenme Yöntemleriyle İlgili Hikâyeler*, *Engelli Bireylerle Söyleşi Hikâyeleri*, *Okur Gönderileri (Yazılar, Şiirler, Hikâyeler)*, *Eğlence Zamanı*, *Film Önerisi*, *Reklam ve Tanıtım Sayfaları*, *Şiir*, *Masal/Hikâye*, *Tema ile İlgili Bilgilendirici Metinler*, *Çizgi Hikâye Serisi*, *Tema İle İlgili Kısa Hikâyeler*, *Tema İle İlgili Deneme-Anlatılar*.

Pati ile Yolculuk, yazar İsmail Karakurt tarafından hazırlanan gezilerle hikâyeler anlatılan bir bölümdür. Yazar temayla ilişkili olarak hikâyeler anlatmaktadır. 7. sayıda, *Şair Dede* olarak bahsettiği Mustafa Ruhi Şirin'le, ağaç altında yapılan bir okuma etkinliğinden bahsetmiştir. Ağaçların önemine vurgu yapılan etkinlikte, Mustafa Ruhi Şirin'in çocuklara *Ağaç Diken Adam* kitabını ve çeşitli şiirler okuduğunu belirtilmiştir.

Zeynep'in Doğa Güncesi bölümünde, yazar Neslihan Saltaş tarafından hazırlanan, her sayıda temayla ilgili olarak küçük bir kızın kahramanı olduğu hikâyeler anlatılmaktadır. *Emir'in Isınma Farkındalığı* bölümünde ise temaya uygun olarak bilgilendirici metinler hikâye edici bir anlatımla hazırlanmıştır. Tema ile ilgili anlatıların bulunduğu bir yazı dizisi de Tacettin Şimşek tarafından hazırlanmaktadır. Anlatılarda atasözleri, deyimler, dil bilgisi öğelerine yer verilmektedir.

Söyleşi bölümünde, çocuk kitapları yazarı Gökhan Özcan ile söyleşi gerçekleştirilmiş, yazarın çocuk kitapları, çocuklar için yazmak ile ilgili düşüncelerine yer verilmiştir. Mustafa Özçelik tarafından *Dede Korkut*, *Nasreddin Hoca* gibi çocuk hikâyelerinin kahramanlarının tanıtıldığı bir bölüm hazırlanmıştır. Şiir örneklerinin yayınlandığı bölümler de bulunmaktadır. Mevlâna İdris, Bestami Yazgan, Mustafa Ökkeş Evren gibi isimlerin şiirlerine yer verilmiştir.

Dergide yayın amacı dolısıyla, görme engellilere yönelik içerikler, farklı engellere sahip bireylere yönelik hikâyeler ve yazılar yer almaktadır.

Bilgilendirici metinler içerisinde konu ile bağlantılı olarak çocuklara kitap tavsiyeleri verilmiştir. Rüzgâr enerjisinin anlatıldığı bir yazıda, *Don Kişot*'a gönderme yapılmıştır, William Kamkwamba'nın *Rüzgârı Dizginleyen Çocuk* kitabından bahsedilmiştir.

Dergi sayılarında, Abdullah Harmancı, Ahmet Efe, Ayşegül Sözen Dağ, Mustafa Uçurum gibi yazarların masal ve hikâyelerine yer verilmiştir.

Eğlence bölümünde, bilmece, bulmaca, kelime oyunu gibi etkinliklere yer verilmiştir. Ödüllü bulmaca etkinliğinde, kazananlara hediye olarak Mevlâna İdris'in *Romantik Tilki* kitabı hediye edilmiştir.

Reklam ve tanıtım sayfalarında Özel Eğitim Yayınları'nın tanıtımı yapılmaktadır. *Özel Sokağın Çocukları* adlı hikâye setinin, Özel Eğitim web sitesinden elektronik kitap, sesli kitap, animasyon, sesli betimleme olarak ulaşabileceği belirtilmiştir.

Tablo 2. 30. Özel eğitim dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 7/ Yaz	Hava
Sayı 8/ Kış	Ateş

2.2.1.29. Kıpırtı Çocuk

Yakın Kitabevi tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Levent Salıcı, Genel Yayın Yönetmeni Dilek Yılmaz'dır. Eksi 18 Edebiyat Topluluğu'nun katkılarıyla hazırlanmaktadır. Dergi, “*evrensel değerlere ve haklara duyarlı, edebiyatın dönüştürücü gücünü kullanan, okuma ve yazma kültürünü teşvik eden, Türkçenin doğru kullanımını ilke edinen, edebiyat ağırlıklı ve kolay ulaşılabilen, Eksi 18 Edebiyat Topluluğu'nun süreli yayını olarak tüm çocuklara ulaşmak amacıyla hazırlanmaktadır.*” İki ayda bir yayımlanan dergiye kendi web sitesinden dijital formatta ulaşılabilir.

Dergi 57 sayfa olarak çıkmıştır. 2022 yılında yayımlanan 6 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Derginin bölümleri şunlardır: *Öykü, Yazmaca, Şiir, Söyleşi, Bil-Bul, Manzum Öykü, Çekmece, Öykü, Kodlama, Sen Bir Ağaç Olsan, Kitaplığım, Bilim Kurdu / Sanat Kurdu, Fabl, Denemece, Oynamaca, Balonları Sen Doldur, Kıpırdatan*

Haberler, Ekolojik Kıpırtılar, Masal, Biliyor muydun, Kentin Renkleri, Çizgiden Öyküye, Çözmece, Öyküyü Sen Tamamla, Araştırmaca, Deyimler Bulmacası.

Dergi bir tema çerçevesinde değil, edebi türler altında sınıflandırılarak hazırlanmıştır. Her sayıda öykülere, fabllara, şiirlere, masallara, manzum öykülere, söyleşilere, denemelere yer verilmiştir. Bunlar dışında doğa, bilim, fen, biyoloji, sanat, müzik gibi konularda bilgilendirici metinlere yer verilmiştir. Bulmaca, kelime avı, boyama ve oyunlar gibi etkinlikler de bulunmaktadır.

Yazmaca bölümünde, bir deyim ve anlamını vererek benzer anlamlara gelen deyimleri de çocukların yazması için alan hazırlanmıştır, ardından o konuda düşüncelerini anlatan bir yazı yazmaları istenmiştir. 6. Sayıda, Etekleri zil çalmak deyiminin çok sevinilen bir olay karşısında söylendiği açıklanmış, çok sevinmek anlamına gelen diğer deyimlerin okurlar tarafından yazılması istenmiştir. Ardından ‘sizi çok sevindiren bir olayı bizimle paylaşır mısınız?’ kısmında fikirlerini yazmaları istenmiştir. 7. sayıda ise ev kavramından bahsedilmiş, yaşadıkları evi anlatan cümleleri on tane sıfat kullanarak yazmaları istenmiştir. 8. sayıda elmadan büyük on tane nesne, avucunla taşıyabileceğin on tane nesne, kitapla ilişkilendirilebilecek on tane kelime yazmaları söylenmiştir. 9. sayıda *benim maceram* başlığıyla bir senaryo kurgulanmıştır. *Diyelim ki bir elma kurdusun, biri elma yerken seni fark etti ve elmayı yemeyi bıraktı. Nereye gittin, ne yaptın, kimlerle karşılaştın...* gibi soruların cevaplanması istenmiştir. 10. sayıda *haydi yazalım* başlığıyla bir olay kurgusu girişi yapılmış; *Telefonla konuşan biri birdenbire şaşkınlıktan donakaldı, sence karşıdaki kişi ne demiş olabilir? Bakalım kaç tane cümle yapabileceksin?* şeklinde cevapların hayal gücüne dayalı yazılması istenmiştir. 11. sayıda *aklımdan geçenler* başlığıyla; *Pencereden baktım ve gördüklerime inanamadım, en az beş tane farklı tahminde bulun* gibi yönergelerle okurlar düşüncelerini yazmaya yönlendirilmiştir. Bu bölümlerin hepsinde cevapların yazılacağı bölümler özel olarak boş bırakılmıştır.

Söyleşi bölümünde, farklı meslek dallarını tanıtmak amacıyla meslek uzmanlarıyla söyleşiler yapılmıştır. 8. sayıda Adisebaba Animasyon Şirketi’nin tanıtımına yer verilmiştir. Adisebaba, YouTube kanalında çocuklar için masallar yayınlamaktadır.

Kitaplığım bölümünde, her sayıda 5 farklı kitabın tanıtımı yapılmıştır. George Saunders’ın *Tilki8*, Feray Ünal’ın *Ormanın Kalbindeki*, Kader Varlık’ın *Kediler Giremez*

Apartmanı, Dilge Güney'in *Nöbetçi Oyun Arkadaşı*, Jo Witek'in *Ailemde Kahraman Yok*, Hasan Karaca'nın *Geliyorlar*, Esra Abalı'nın *Gezgin Ada Yollarda* bu kitaplardan örneklerdir.

Bilim Kurdu bölümünde, bilimsel olaylardan ve gelişmelerden bilgiler verilmiştir. *Kıptırtıdan Haberler* bölümünde ise, dünyadan ve ülkemizden çocuklarla ilgili haberlere duyurulara yer verilmiştir.

Balonları Sen Doldur bölümünde, görselleri verilen bir yazısız çizgi hikâyenin konuşma baloncukları boş bırakılmıştır, çocuklardan görsellere göre doldurmaları istenmiştir. *Çizgiden Öyküye* bölümünde, bir görsel verilerek, görsele bakarak çocuklardan öykü yazmaları istenmiştir. *Öyküyü Sen Tamamla* bölümünde ise, öykü bir yerde kesilmiş ve çocuklardan öyküyü kendilerince tamamlamaları istenmiştir. *Deyimler Bulmacası* bölümünde, bulmaca soruları deyim anlamlarından oluşturulmuş, karelere uygun deyimlerin yerleştirilmesi istenmiştir. Bu bölümler, çocukların okuma kültürünü geliştirmek için önemli çalışmaları içermektedir.

Her sayının girişinde tanınmış edebiyatçıların kısa biyografilerine yer verilmiştir. Muzaffer İzgü, Fazıl Hüsni Dağlarca, Bilgin Adalı, Ülkü Tamer bu isimlerdendir. *Çekmece* bölümünde, *Kim Acaba* başlığı altında tanınmış insanlar manzum bir hikâyeye anlatılır, ip uçları verilir, kim olduğu bulmaya çalışılır.

Sen Bir Ağaç Olsan bölümünde, her sayıda farklı ağaç türlerine, hikâyelerine yer verilmektedir. *Kentin Renkleri* bölümünde, farklı şehirlerdeki ülkelerdeki müzeler, parklar, sokaklar tanıtılmıştır. *Biliyor muydun?* bölümünde, her sayıda farklı bir konuda bilgilendirici metinler verilmiştir. Ezop masalları, silginin keşfi, nasıl konuşuruz, gazetelerin serüveni bu konulardan bazılarıdır.

Derginin 9. sayısında EPFL Üniversitesi Rolex Öğrenim Merkezi'nin tanıtımı yapılmıştır. Buradaki peynir şeklindeki kütüphaneden bahsedilmiştir. Kütüphanenin öğrencilerle birlikte halka açık olduğu, beş yüz bin kitabının bulunduğu bilgisi verilmiştir. Kütüphaneler hakkında “*Kentin sayısız renklerinden olan kütüphaneler, sadece içindeki kitapların değerli olması sayesinde değil, bulundukları şehrin kültürel buluşma noktası olmalarıyla da önemlidir.*” vurgusu yapılmıştır. 2022 Mart sayısının (sayı 7) önsözünde Kütüphane Haftası'na not düşülmüştür.

Derginin bütün bölümlerinde hikâye içinde ya da şiirlerde, kitap okuma teması, deyim örnekleri, yazar ve şairlere göndermeler yapılmıştır. Bu sebeple derginin genel temasının okuma kültürü olduğu söylenebilir.

2.2.1.30. Aile Çocuk

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayımlanan çocuk dergisidir. İmtiyaz sahibi Ahmet Abdullah Sezen'dir. Ayrıca Psikolog Çiğdem Ünlü Çeber ve Çocuk Gelişimi Uzmanı Merve Temiz Nalbant yer almaktadır. Dergi, üç ayda bir yayımlanmaktadır ve kendi web sitesinden dijital formatta sunulmaktadır.

29 sayfa olarak çıkan derginin 2022 yılında yayımlanan 4 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Hikâye*, *Çizgi Hikâye*, *Sevimli Hayvanlar*, *Ben Kimim*, *Neşeli Bilim*, *Gezi Rotası*, *Sosyal Beceri Atölyesi*, *Sanat ve Çocuk*, *Kendin Yap*, *Bulmaca*, *Gizli Nesneyi Bul*, *Sizden Gelenler*, *Kelimeler ve Kavramlar*, *Gönül Diyarı*, *Zanaat*. *Oyunlarımız* bölümleri 4. sayıdan itibaren dahil edilmiştir.

Dergide hikâye ve çizgi hikâye bölümleri bulunmaktadır. Hikâye içeriklerinde 4. sayıda *okumayı seviyorum* başlığı altında Sevgi'nin en sevdiği yazarın imza gününe gitmesi, 5. sayıda araştırma yapan çocuğun kitaplardan bilgiler öğrenmesi, 3. sayıda evde kitap okuma zamanı yapan çocuklar gibi detaylar verilmektedir. Ayrıca 5. sayıda Sarıkamış Destanı'nın anlatıldığı çizgi hikâyede Arif Nihat Asya'nın *Meçhul Asker* şiirinden alıntı yapılmıştır.

2. sayıda *Sosyal Beceri Atölyesi* bölümünde öfkeliysek ne yapabiliriz kısmında *kitap okuma* önerisi sunulmuştur. Yine aynı bölümde 3. sayıda *teknolojik bağımlılık* temasında ekranın zararlarına karşılık kitap okumak önerilmiş, 5. sayıda *yardımlaşma* ve *dayanışma* temasında atasözleri ve deyimlerden örnekler verilmiştir.

Sevimli Hayvanlar bölümünde her sayıda bir hayvan hakkında bilgiler verilmiştir. 3. Sayıda yılık atlarına yönelik bilgilendirmeler yaparken, atları konu edinmiş Abbas Sayar'ın *Yılık Atı*, Rene Guillot'un *Beyaz Yele*, Ömer Seyfettin'in *Kaşığı* kitapları önerilmiştir. Yine aynı bölümde kuzulardan bahsedilirken içinde kuzu geçen atasözü ve deyimlere yer verilmiş; karıncalar anlatılırken *Ağustos Böceği ile Karınca* hikâyesine gönderme yapılmıştır.

Neşeli Bilim bölümünde, yeni teknolojik gelişmeler hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Yüz okuyan bir buluş hakkında örnek verirken *Pinokyo* masalından

bahsedilmiştir. Ayrıca bu bölümde çocukların bilgi ve teknoloji okuryazarlığının gelişmesinde etkili olan güvenilir internet sitesi örnekleri verilmiştir.

Sanat ve Çocuk bölümünde her sayıda farklı bir sanat dalından bahsedilmiştir. 4. sayıda şiiri konu edinen bölümde, *Kutadgu Bilig* ve *Dîvânü Lugâtî't-Türk* eserlerine değinilmiştir. Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Var* şiiri örnek verilirken, Köroğlu, Aşık Veysel, Karacaoğlu gibi halk ozanlarından; Şeyh Gâlib, Fuzûlî, Nedim gibi divan edebiyatı şairlerinden bahsedilmiştir. 5. Sayıda tiyatroyu ele alan bölümde, tiyatro türündeki edebi eserler ve yazarlarından örnekler verilmiştir.

Kelimeler ve Kavramlar bölümünde, her sayıda farklı dört beş kelime ele alınıp sözlük anlamı ve örnek cümleler verilmiştir. *Sizden Gelenler* bölümünde, okuyucu gönderilerine yer verilmiştir. Çocukların kendi yaptığı resimler, şiirler, fotoğraflar yayınlanmıştır. *Bulmaca* bölümü ise derginin o sayısındaki hikâyelerin, bilgilendirici metinlerin içinde geçen kavramlarla bağlantılı olarak hazırlanmıştır. Devamında çocukların sayısal yeteneklerini geliştirecekleri bulmacalara yer verilmiştir.

Gizli Nesneyi Bul ve *Kendin Yap* bölümlerinde çocukların el, göz koordinasyonu gelişimine katkı sağlayacak etkinlikler planlanmıştır. *Ben Kimim* kısmında Aziz Sancar, Osman Hamdi Bey, Kazım Karabekir gibi önemli isimlerin biyografilerine yer verilmiştir.

Tablo 2. 31. Aile çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 2/ Mart	Çanakkale Geçilmez
Sayı 3/ Haziran	Yaz Tatili
Sayı 4/ Eylül	Okullar Açılıyor
Sayı 5/ Aralık	Kış Mevsimi

2.2.1.31. Vefa Çocuk Dergisi

Asrı Vefa Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği tarafından yayımlanmaktadır. İmtiyaz sahibi Bilali Habeş Taylan, Genel Yayın Yönetmeni Hatice Kübra Baylan'dır. 3 ayda bir yayınlanan dergi 7-14 yaş aralığındaki çocuklara hitap

etmektedir. Her sayısında bir ülkeyi tanıtmaya çalışan Vefa Çocuk Dergisi, “*harita üzerindeki sınırları kaldırarak çocuklara coğrafyayı anlatmayı hedeflediklerini*” belirtmektedir. Derginin bazı yazıları gönüllü olarak seslendirilmekte ve Youtube kanalında yayınlanmaktadır.

Dergi 36 sayfa olarak çıkmıştır. Derginin 2022 yılında yayımlanan 3 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Vefa, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Elif’in Günlüğü, İslamın Bilim Işığı, Bi Kitap, Ara-Bul, 3D (Duygu Düşünce Davranış) Sünnet, Geçit Yolcuları, Birlikte Boyayalım, Merak İş Başında, Selim Yelkenli ile 5’te 5, Bi Film, Bi Belgesel, Bi Müzik, Ara, Bul ve Yaz.*

Vefa bölümünde, dergi sayısında ele alınan ülkeler Doktor Vefa karakteri aracılığıyla tanıtılmaktadır. Doktor Vefa, ülkelerin tarihi, coğrafi ve etnik yapısı hakkında bilgiler vermektedir. Bilgilendirici metinler, hikâye edici bir üslupla aktarılmıştır.

Elif’in Günlüğü bölümü, Elif Konar Özkan tarafından hazırlanmaktadır. Elif adlı kız çocuğunun güneşe, yıldızlara, çiçeklere yazdığı mektuplardan oluşmaktadır. Metin içerisinde, bilimsel bilgilere de yer verilmektedir. İçeriklerde çocuklara erdemli insan davranışları da mesaj olarak verilmektedir. *3D (Duygu Düşünce Davranış) Sünnet* bölümünde, her sayıda farklı kahramanlardan oluşan kısa hikâyelerle dini bilgi ve davranışları anlatmak amaçlanmıştır.

İslam’ın Bilim Işığı bölümünde, Müslüman bilim insanlarının tanıtımına yer verilmiştir. 1. sayıda İbnü’n-Nefis anlatılmış, yazdığı eserler belirtilmiştir. 2. sayıda Ebubekir Er-Razi tanıtılmış, öğrenmeyi, okumayı, yazmayı ne kadar çok sevdiği kendi kitabından alıntılar yapılarak belirtilmiştir; “...Okumadığım bir kitap, karşılaşmadığım bir ilim adamı bulursa büyük bir zarara uğramam söz konusu olsa bile her şeyi bir kenara bırakıp mutlaka o kitabı okurum ve o âlimi tanırım. ... bir yıl zarfında 20.000 sayfadan fazla yazı yazdım...”¹¹⁹ 3. sayıda Gazi Hüsrev Bey ve Saraybosna’da bulunan medresesi tanıtılmıştır. Günümüzde hala eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılan medresenin içinde bulunan kütüphanesi hakkında da bilgiler verilmiştir.

Afrikalı bir yazar olarak, 1.sayıda 2021 yılı Nobel Edebiyat Ödülü’nün sahibi Abdulrazak Gurnah’tan bahsedilmiş, hayatı ve eserleri hakkında bilgiler verilmiştir.

¹¹⁹ Vefa Çocuk Dergisi, Sayı 2/Nisan, 2022

Bi Kitap bölümünde, her sayıda farklı kitapların tanıtımı yapılmıştır. James Aggrey'in *Uçmak İstemeyen Kartal*, Susan Verde'nin *Su Prensesi*, Meryem Uçar'ın *Özgürlük ve Adalet Savaşçısı Aliya* tanıtılan örneklerdir. Kitaplar ele alınan ülkelerle bağlantılı seçilmiştir. *Bi Film*, *Bi Belgesel*, *Bi Müzik* bölümlerinde, her sayıda farklı film, belgesel ve müzik örnekleri verilmiştir. *Bi Film* bölümünde 1. sayıda, *Rüzgârı Dizginleyen Çocuk* filminin tanıtımı yapılmış, aynı adlı otobiyografik romandan bahsedilmiştir.

Geçit Yolcuları bölümünde, her sayıda ele alınan ülkeyle ilgili bilgiler veren, çocuk kahramanları olan çizgi hikâye dizisi bulunmaktadır. *Merak İş Başında* bölümünde ise, Ahmet Melih Karağuz tarafından kaleme alınan, İzzet İzinde adlı bir çocuğun başından geçenlerin anlatıldığı bir hikâye dizisi yer almaktadır. Sümeyra Yaman'ın kaleminden bahsi edilen ülke çocuklarına atfedilen *Çamur Oyunu*, *Uykumuza Konan Annem*, *Okul Yolunda Kırılan Kâğıt* gibi şiir örnekleri de verilmiştir.

3. sayıdan itibaren dergiye dahil olan Selim Yelkenli ile *5'te 5* bölümünde, sayının temasındaki ülkeler ile ilgili yapılması gereken 5 madde verilmiştir. Bunların içinde müzeler, tarihi yerler ve ülkeye özgü lezzetler gibi kavramlar yer almaktadır.

Her sayıda bulunan bölümlerin dışında, kısa hikâyelere de yer verilmiştir. 2. sayıdaki *Teyzeler Duymasın* adlı hikâyede, teyzesi çok kitap okuyan bir kızın hikâyesine yer verilmiştir. Aynı sayıda Aslı'nın *Yemen Sevdası* adlı hikâyede, Aslı'nın bir kitap okuduğu ve Yemen'e gidip oradaki insanlara yardım etmek istediği anlatılmaktadır.

Derginin her sayısında yaz ya da çiz, boyama, labirent, kelime bulmaca gibi etkinliklere de yer verilmiştir.

Tablo 2. 32. Vefa çocuk dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 1/ Ocak	Çad
Sayı 2/ Nisan	Yemen
Sayı 3/ Temmuz	Bosna Hersek

2.2.1.32. Yuvamız İstanbul Dergisi

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yayımlanmaktadır. Yayın temsilcisi Şengül Altan Arslan, Yayın Koordinatörü Gültekin Sadıkoğlu'dur. Pedagojik Danışman olarak Derya Nohut yer almaktadır. İlk sayılarını *İsa ile Nisa*, daha sonraları *İsa ile Nisa Yuvamız İstanbul'da* isimleriyle çıkan dergi, 19. sayıdan itibaren *Yuvamız İstanbul* adıyla yayımlanmaya devam etmiştir.

Dergi misyonu olarak, 3-6 yaş aralığındaki çocukların dönemsel gelişim ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanan içeriği ile çocukların sosyal ve duygusal gelişimine, motor becerilerine, bilişsel gelişimlerine ve ebeveyn-çocuk iletişiminin gelişmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

3 ayda bir olmak üzere yılda 4 kez çıkarılan Yuvamız İstanbul Dergisi, İBB'nin hizmet noktalarından ücretsiz olarak temin edilebilmektedir. Ayrıca, <https://www.ibb.istanbul/gundem/yayinlar/okul-oncesi-gelisim-dergisi-42/> linki üzerinden derginin bugüne kadar yayınlanmış tüm sayılarına dijital olarak ulaşılabilmektedir.¹²⁰

40 sayfa olarak çıkan olan derginin 2022'de yayımlanan 4 sayısı bu çalışma kapsamında incelenmiştir. Dergi içeriği şu bölümlerden oluşmaktadır: *Tema ile ilgili bilgilendirici metinler, Sudoku, Bul ve Boya, Müzik/Dans, Görsel Eşleştirme, Görsel Betimleme, Fark Bulmaca, Yuvamız İstanbul'da Bir Gün Hikâye, Hayal Et ve Çiz, Gezelim Görelim, Okuyalım Öğrenelim, Boyama Zamanı, Oyunlar.*

Dergi bölümleri tema ile şekillenmiştir. Bölüm sınıflandırmasında çocukların okul öncesi gelişim dönemleri göz önüne alınmıştır. Metin içeren bölümler; dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim, fark bulma, eşleştirme, sayma, saklanmış görselleri bulma gibi etkinlikler; bilişsel gelişim, çizme ve boyama, sanat etkinlikleri; ince motor kasları gelişimi, fiziksel oyunlar ve etkinlikler; kaba motor becerilerinin gelişimine yönelik sınıflandırılmıştır. Dergi okul öncesi döneme hitap eden bir dergi olması sebebiyle yazılı metinlerden ziyade görsel öğelerden oluşmaktadır.

Yuvamız İstanbul'da Bir Gün bölümünde, okul ortamında geçen bir hikâye dizisi anlatılmaktadır. Okul öncesi eğitimi alan çocukların bir günleri farklı hikâyelerle anlatılmaktadır. Hikâyelerde öğretmen tarafından kitap okuma saati yapılmakta olup *Bir*

¹²⁰ İBB Sosyal Hizmetler, <https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/sayfadetay.aspx?ID=17> [Erişim tarihi: 01.07.2024]

Mikrobun Yolculuğu, Sürpriz Konuk, İyi Yürekli Dev Momo gibi kitaplara gönderme yapılmaktadır. 24 ve 25. sayıda dil gelişimi kazanımı altında, görselle tamamlama yöntemiyle oluşturulan kısa hikâyeler bulunmaktadır. Cümleler içerisine yerleştirilen görselleri çocukların ebeveynleri ile incelemesi tavsiye edilmiştir.

Okuyalım Öğrenelim bölümünde, her sayıda üç farklı çocuk kitabının tanıtımı yapılmıştır. Eric Carle tarafından yazılan, Fatih Erdoğan tarafından çevirisi yapılan *Aç Tırtıl*, Feridun Oral'ın *Küçük Fare Bidi*, Melaine Joyce'un *Küçük Yağmur Damlası*, Sara Şahinkanat'ın *Babamın Battaniyesi* bu bölümde tanıtılan kitaplardan örneklerdir.

Tablo 2. 33. Yuvamız İstanbul dergisi temalar

<i>Dergi Sayıları</i>	<i>Ele Alınan Temalar</i>
Sayı 23	Kutup Hayvanları
Sayı 24	23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı
Sayı 25	Aile
Sayı 26	Çiftlik ve Köyde Hayat

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÇOCUK DERGİLERİNDE OKUMA KÜLTÜRÜ VE KÜTÜPHANE ALGISI

Sürelî yayınlar; güncel olmaları, farklı bilgi ve konuları içerebilmeleri sebebiyle bireyler tarafından ilgi gösterilen yayınlardır. Çocuk dergileri de hem çocuk okurlar hem de ebeveynler tarafından yararlanılan sürelî yayınlardandır. Okay’a göre; çocuklar için hazırlanan sürelî yayınların okunması ve tüketilmesi daha kolay olduğu için eskiden beri çocuklar kitaplardan ziyade sürelî yayınlara daha çok ilgi göstermektedirler.¹²¹

Çocukların okuma alışkanlığı kazanması, ders kitapları dışında bilgi ve haber sağlama gibi işlevleri bulunan çocuk dergileri okuma kültürü edinme sürecine de katkı sağlamaktadır. Ünal ve Yiğit’in yaptıkları çalışmada, araştırmaya katılan velilerin cevapları doğrultusunda velilerin %93’ünün çocukların çocuk dergilerini takip etmesinin okuma alışkanlığını geliştirdiğini, %7’sinin ise okuma alışkanlığı için katkı sağlamadığını düşündüğü bulgusuna ulaşılmıştır.¹²²

Okuma kültürü gelişen bireyler ve toplumlarda kütüphane kullanma alışkanlığı da olumlu yönde gelişmektedir. Yine doğru kütüphane algıları gelişmiş birey ve toplumlarda okuma kültürü süreci sağlam temeller üzerine kurulmaktadır. Altunbay ve Üstten’in yaptıkları çalışma ile öğrencilerin okuma kültürü ve kitaplık/kütüphane kullanmaları arasında önemli bir ilişki olduğu¹²³ bulgusuna ulaşılmış ve bu ilişkinin varsayımı desteklenmiştir.

Türkiye’de 1995-2000 yılları arasında, çocuk kütüphanelerindeki sürelî yayınların sayılarının, yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiğini çalışmasıyla ortaya koyan Demircan, çocuk kütüphanelerindeki sürelî yayınların da diğer veriler gibi sürekli bir düşüş gösterdiğini belirtmiştir. Örneğin, 1995 yılında çocuk kütüphanelerine 394 farklı sürelî yayın girerken bu sayı 2000 yılında %56 gerileyerek 173’e düşmüştür.¹²⁴

Nitelikli çocuk dergilerinin kütüphane koleksiyonlarında yer almasına önem verilmelidir. Var olan dermenin gözden geçirilmesi, kütüphanecilerin çocuk dergileri konusunda bilinçli olması önemlidir. Bromann, kütüphaneci olarak Trails Halk

¹²¹ Cüneyd Okay, *Eski Harfli Çocuk Dergileri*, Kitapevi, İstanbul 1999, s.15.

¹²²Fulya Topçuoğlu Ünal ve Arzu Yiğit, “Çocuklarda Okuma Kültürünün Oluşmasında Ailenin Etkisi”, *International Journal of Language Academy*, 2/4, (2014), s.313.

¹²³ Müzeyyen Altunbay ve Aliye Uslu Üstten, “Okuma kültürünün bir göstergesi olarak kitaplık ve kütüphane kullanımı üzerine bir araştırma”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8/3, (2020), s. 927.

¹²⁴ Candemir Demircan, “Türkiye’deki Çocuk Kütüphanelerinin Halk Kütüphanelerine Devredilmelerinden Önceki Niceliksel Durum (1995-2000), Görüşler/ Opinion Paper/”, *Türk Kütüphaneciliği*, 20/2, (2006), s. 186-187.

Kütüphanesi'nde çocuk dergisi koleksiyonunu nasıl ayıkladığına dair bir çalışma yapmıştır. Koleksiyonun güncel tutulmasına, içeriğine ve çocukların ilgilerinin ön planda tutulduğuna dair bilgiler vermiştir.¹²⁵

Bu bölümde, çalışma kapsamındaki 32 özgün başlıklı dergi, 275 sayı; hazırlanan bölümler, ele alınan temalar ve içerdiği görseller açısından incelenmiştir. Bölümlerin incelenme kriterlerinde hikâye, masal, şiir, çizgi hikâye/roman gibi edebi türlere yer verilip verilmediği belirlenmiş; kitap, yazar, kütüphane tanıtımları, edebiyat ve okuma kültürü unsurları, okur gönderileri, sözlük, kelime dağarcığı, atasözü/deyimler, bilmece/tekerleme gibi bölümlerin analizi yapılmıştır. Ele alınan temalar açısından değerlendirmede incelenen dergi sayılarının tema dağılımı dış kapak başlıklarına göre belirlenmiştir. Okuma kültürü ve kütüphaneleri konu edinen dergi sayıları da ayrıca ele alınmıştır. Son olarak dergilerin içerdiği görseller; kullanıldığı bölümler ve verilen mesajlar açısından değerlendirilmiştir.

3.1. DERGİLERİN BÖLÜMLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRME

Çocuklara okuma kültürü kazandırmak, çocuk edebiyatının özgün metinlerinin onlara sunulmasını gerektirir. Bu sebeple çocuk dergilerinde başarılı yazar ve şairlerin eserlerine yer vermek oldukça önemlidir.

Bu çalışma kapsamında Türkiye'de güncel olarak yayımlanmakta olan 32 çocuk dergisinde çocuklara edebiyat zevki kazandırmak üzere, saygın edebiyatçılara ait şiir, masal, hikâyeler ile sanatsal bakış açısının geliştirilmesi için özgün çizim ve görsellerin bulunup bulunmadığı incelenmiştir.

Dergilerde bulunan etkinliklerin kapsam ve nitelikleri incelenmiş, bunların hangi kazanımları sağlayacağı tespit edilmiştir. Dil gelişimi, okuma kültürü, dijital okuryazarlık, edebiyat bilgisi unsurları açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca çocukları sanat ve edebiyata ısındırmak amacıyla okur yazıları ve çizimlerinin sergileneceği bölümlerin olup olmadığı da mercek altına alınmıştır.

İncelemeler sonucunda dergilerin her bir sayısında şiir, masal, hikâye, çizgi hikâye/roman, kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama, görsel/sesli hikâye, kitap-yazar-kütüphane tanıtımı, edebiyat ve okuma kültürü unsurları, okur gönderileri ve

¹²⁵ Jennifer Bromann, "Letting Go: How one librarian weeded a children's magazine collection", *School Library Journal*, July, (2022), s.44-46.

atasözleri/deyimler/tekerlemeler bölümlerinin verileri alınmıştır. Belirtilen bölümlerin dergilerin kaç sayısında bulunduğu tablolarda sunulmuştur.

Tablo 3. 1. İlkokul dönemi ve sonrası dergileri (Aylık Yayınlananlar)

Dergi	Şiir	Masal	Hikâye	Çizgi Hikâye/Roman	Kelime Dağarcığı / Sözlük	Hikâye Tamamlama	Yazısız Çizgi Hikâye/Roman
<i>Bilim Çocuk</i>	-	-	-	12	12	-	-
<i>MinikaGo</i>	12	9	3	12	11	-	12
<i>Mavi Fidan</i>	12	12	12	12	-	-	-
<i>Mavi Kurlangıç</i>	-	-	12	12	-	-	-
<i>Diyanet Çocuk</i>	5	-	12	12	-	-	-
<i>Bilge Çocuk</i>	-	-	12	12	-	-	-
<i>TRT Çocuk</i>	-	-	-	12	12	-	-
<i>Altın Çocuk</i>	8	-	12	12	3	4	-
<i>Türkiye Çocuk</i>	12	2	6	12	-	-	-
<i>Çamlıca Çocuk*</i>	-	-	11	11	-	11	-
<i>PTT Çocuk</i>	-	6	-	-	-	-	-

Bilim Çocuk dergisinde edebi tür olarak hikâye, şiir, masal örneklerine yer verilmemiştir. Çizgi hikâye/roman bölümü ve kelime dağarcığı/sözlük ile ilgili bölümlere %100 oranında her sayıda yer verilmiştir.

MinikaGo dergisinde şiir, çizgi roman ve yazısız çizgi hikâye/roman türüne her sayıda yer verilmiş olup %100 oranında bulunurken, kelime dağarcığı/sözlük bölümlerinde %91, masal türünde %75, hikâyede ise %25 lik bir oran ortaya çıkmaktadır.

Mavi Fidan dergisinde şiir, hikâye, masal ve çizgi roman/hikâye türlerine bütün sayılarında yer vererek %100 oranına sahiptir. Ancak kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama, yazısız çizgi hikâye/roman bölümlerine hiç yer verilmemiştir.

Mavi Kırlangıç dergisinde şiir, masal türlerine hiç yer verilmezken hikâye ve çizgi roman/hikâye türlerine %100 oranında yer verilmiştir. Kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi hikâye/roman bölümlerine ise hiç yer verilmemiştir.

Diyanet Çocuk dergisinde hikâye ve çizgi roman/hikâye türleri yıl boyunca her sayıda yer verilmiş %100 iken şiir türünün %41 lik bir oranı bulunmaktadır. Masal türüne hiç yer verilmezken; kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümleri de hiç yer almamıştır.

Bilge Çocuk dergisinde hikâye ve çizgi roman/hikâye türleri her sayıda yer verilmiş %100 bir oranı bulunurken, masal ve şiir türü ile kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümleri ise hiç yer almamıştır.

TRT Çocuk dergisinde şiir, masal ve hikâye türlerine hiç yer verilmemiştir. Çizgi roman/hikâye türü ile kelime dağarcığı/sözlük bölümleri %100 oranı ile bütün sayılarında yer almıştır. Hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümlerine de hiç yer verilmemiştir.

Altın Çocuk dergisinde hikâye ve çizgi roman/hikâye türlerine %100, şiir türüne ise %66 oranında yer verilmiştir. Kelime dağarcığı/sözlük %25, hikâye tamamlama %33 oranında yer alırken, masal türü ve yazısız çizgi hikâye/roman bölümlerine hiç yer verilmemiştir.

Türkiye Çocuk dergisinde şiir ve çizgi roman/hikâye türlerine %100 oranında yer verilmiştir. Bu oran masal türünde %16, hikâyede ise %50 dir. Ancak kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümlerine hiç yer verilmemiştir.

Çamlıca Çocuk dergisinde %100 oranında her sayıda hikâye, çizgi roman/hikâye ve hikâye tamamlama bölümlerine yer verilmiştir. Şiir ve masal türleri ile kelime dağarcığı/sözlük, çizgisi hikâye roman/hikâye bölümlerine hiç yer verilmemiştir.

PTT Çocuk dergisinde ise %50 oranında masal türüne yer verilirken, tablodaki diğer tür ve bölümlere hiç yer verilmemiştir.

Tablo 3. 2. İlkokul dönemi ve sonrası dergileri (Aylık Yayınlananlar)

Dergi	Kitap Tanıtımı	Yazar Tanıtımı	Kütüphane Tanıtımı	Türk ve Dünya Edebiyatı Unsurları	Okuma Kültürü Unsurları	Okur Gönderileri	Atasözü/Deyimler Bilmece/Tekerleme
<i>Bilim Çocuk</i>	12	-	-	-	3	12	-
<i>MinikaGo</i>	11	12	-	-	3	12	5
<i>Mavi Fidan</i>	12	-	-	2	5	12	1
<i>Mavi Kırangıç</i>	-	-	-	1	4	-	-
<i>Diyanet Çocuk</i>	-	-	1	3	8	12	12
<i>Bilge Çocuk</i>	-	-	1	-	4	12	12
<i>TRT Çocuk</i>	12	-	-	6	6	12	-
<i>Altın Çocuk</i>	-	2	-	3	2	12	8
<i>Türkiye Çocuk</i>	2	2	-	-	-	6	12
<i>Çamlıca Çocuk*</i>	-	-	-	11	4	11	-
<i>PTT Çocuk</i>	12	2	-	4	7	1	-

*Çamlıca çocuk dergisi Temmuz-Ağustos 2022 ayları birlikte yayınlanmış olup 11 sayı olarak çıkmıştır.

Bilim Çocuk dergisinde her sayıda kitap tanıtım bölümüne yer verilmiştir. Okur gönderileri olarak okur mektupları, gözlemleri, resimleri gibi ayrı bölümlerde yer almıştır. Okur gönderileri ve kitap tanıtım bölümleri dergilerde %100 oranında yer almaktadır. Kitaplar hakkında haber metinleri, kitap okuma hakkında bilimsel veriler, kütüphane kullanımına yönlendirme gibi metinlerde okuma kültürü unsurları yer almıştır.

Okuma kültürü unsurları 12 sayı içerisinde %25 oranında yer almıştır. Ancak kütüphane tanıtımlarına, Türk ve dünya edebiyatı unsurlarına, atasözü/deyimler ile bilmece/tekerlemelere hiç yer verilmemiştir.

MinikaGo dergisinde kitap tanıtımları %91, yazar tanıtımları ve okur gönderilerine %100 oranında yer verilmiştir. Okur gönderilerinde okurların yazıları, dergiye ilettikleri sorular gibi bölümler yer almıştır. Atasözü/deyimlerin çizgi hikayeler ile anlatıldığı bölüm %41 oranında yer almaktadır. Okuma kültürü unsurları olarak; kütüphane haftasına değinilmesi, dünyanın en uzun romanı, en uzun süre ile ödünç alınan kitap gibi ilgi çekici bilgilerin yer aldığı bölümler bulunmaktadır. Bu unsurlar 2022 yılındaki sayılar içinde %25 oranında yer almıştır. Kütüphane tanıtımları ve Türk ve dünya edebiyatına dair unsurlara ise yer verilmemiştir.

Mavi Fidan dergisinde kitap tanıtım ve okur gönderileri bölümleri %100 oranında yer almaktadır. Okur gönderilerinde çocukların düşünceleri, fotoğrafları, isimleri gibi bilgiler yer almıştır. Okuma kültürü unsurlarına %41 oranında yer verilmiştir; bir hikâyede “ayraç” kavramına değinilmiş, diğerinde kütüphane kurma hikayesine yer verilmiş, anlatılan bir başka hikâyede ise olay kütüphanede meydana gelmiştir. Türk ve dünya edebiyatı unsurları ile atasözü/deyim bölümlerine de az da olsa yer verilmiştir. Ancak dergide yazar ve kütüphane tanıtımlarına hiç yer verilmemiştir.

Mavi Kırlangıç dergisinde yazılı metinlerin içinde tarihteki önemli eser örnekleri ve bulunduğu kütüphanelerin isimleri, alfabelerin tarihi gelişimi, dünya kitap okuma günü, matbaanın gelişimi gibi bilgiler çerçevesinde %33 oranında okuma kültürü unsuru örneklerine yer verilmiştir. Derginin bir sayısında da Türk ve dünya edebiyatı unsurlarına yer verilmiştir ancak diğer kategorilerde örneklere rastlanılmamıştır.

Diyanet Çocuk dergisinde okur gönderileri ve atasözü/deyimler bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. Okur gönderilerinde okurların resimleri, mektupları, şiirleri gibi gönderiler yer almıştır. Atasözü/deyimler bölümünde ise bulmacalarla çocuklara atasözü öğretimi amaçlanmıştır. Okuma kültürü unsurlarına %66, Türk ve dünya edebiyatına unsurlarına ise %25 oranında yer verilmiştir. Kütüphane tanıtımlarında ise bir sayıda Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi’ne dair bilgiler verilmiştir.

Bilge Çocuk dergisinde, okur gönderileri ve atasözü/deyimler bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. Okur gönderilerinde gönderilen şiirlere yer verilmiştir. Atasözü/deyimler bölümünde atasözleri hikayeler aracılığıyla anlatılmıştır. Okuma

kültürü unsuru örneklerine bakıldığında kütüphaneler ve kitaplarla ilgili haberler ya da hikayeler aracılığıyla %33 oranında yer verilmiştir. Bir sayıda, kütüphane tanıtımı yapılmış ve Millet Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi ve İzmir Milli Kütüphane'nin tanıtımlarına yer verilmiştir.

TRT Çocuk dergisinde kitap tanıtımı ve okur gönderileri bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. Okur gönderileri bölümünde çocukların sanat çalışmalarına yer verilmiştir. Dijital kütüphane projeleri, Avusturya Ulusal Kütüphanesi, divan edebiyatı/halk edebiyatı yazar ve eser örnekleriyle okuma kültürü ve Türk ve dünya edebiyatı unsurları desteklenerek %50 oranında yer verilmiştir.

Altın Çocuk dergisinde okur gönderilerine %100 oranında yer verilmiştir. *Okur Gönderileri* ve *Şimdiden Yazar* bölümleri altında okurların yazılarına, şiirlerine, resimlerine ve fotoğraflarına yer verilmiştir. Şimdiden yazar bölümünde gönderilen yazıların değerlendirilmesi okuma kültürünün gelişimine de katkı sağlamaktadır. En çok yer verilen bölümlerden biri de %66 oranıyla atasözü/deyimler bölümüdür. Bölümde hikayelerle deyimlerin anlamı verilmiştir. Türk ve dünya edebiyatına unsurlarına %25, okuma kültürü unsurları ve yazar tanıtımlarına ise %16 oranında yer verilmiştir. Bu bölümlerde kütüphane kurma hikayesine, yazarlık mesleğine, önemli edebiyat eser ve yazarlarına yer verilmiştir.

Türkiye Çocuk dergisinde %100 oranıyla en fazla yer verilen bölümlerden biri bilmece/tekerlemelerdir. Okur gönderilerine ise %50 oranında yer verilmiştir. Kitap ve yazar tanıtım bölümleri süreklilik göstermemiş, %16 oranında yer almıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinde okur gönderileri ve Türk ve dünya edebiyatı unsurlarına %100 oranında yer verilmiştir. Okur gönderileri *Hikayesi Senden* ve *Meraklı Sincap* bölümleri altında yer verilmiştir. Bu bölümlerde okurların hikayelerine, sorularına yer verilmiştir. Okuma kültürü unsurlarına %33 oranında yer verilmiştir. İlk Milli Kütüphane'nin açılışı, ilk çocuk dergisi Mümeyyiz'in yayınlanması, Dünya Çocuk Kitapları Haftası, Anadolu'da ilk kitabın basımı gibi bilgiler ile okuma kültürü unsuru örnekleri verilmiştir.

PTT Çocuk dergisinde kitap tanıtım bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. Okuma kültürü unsurlarına %58, Türk ve dünya edebiyatına unsurlarına ise %33 oranında yer verilmiştir. Antik kütüphane örnekleri, tarihi kütüphaneler, tarihi edebiyat eserleri bu

bölümlerde verilmiştir. Yazar tanıtımlarına 2 sayıda, okur gönderilerine ise yalnızca 1 sayıda yer verilmiştir.

Tablo 3. 3. İlkokul dönemi ve sonrası dergileri (2 Ayda 1 Yayınlananlar)

Dergi	Şiir	Masal	Hikâye	Çizgi Hikâye/Roman	Kelime Dağarcığı / Sözlük	Hikâye Tamamlama	Yazısız Çizgi Hikâye/Roman
<i>Araştırmacı Çocuk**</i>	1	-	7	7	-	-	7
<i>Yeni Nesil Dergi</i>	-	-	2	-	-	-	-
<i>Kardelen Çocuk***</i>	4	4	4	-	4	1	-
<i>Salıncak Çocuk</i>	-	-	6	-	6	-	-
<i>Kıptı</i>	6	6	6	-	6	6	6

Araştırmacı Çocuk dergisinde hikâye, çizgi roman/hikâye ve yazısız çizgi roman/hikâye türlerine %100 oranında yer verilmiştir. Şiir türüne ise yalnızca 1 sayıda yer verilmiştir.

Yeni Nesil dergisinde edebi tür olarak yalnızca hikâye türüne %16 oranında yer verilmiştir. Kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümlerine ise hiç yer verilmemiştir.

Kardelen Çocuk dergisinde şiir, masal, hikâye türlerine %100 oranında yer verilmiştir. Kelime dağarcığı/sözlük bölümü ise yine %100 oranındadır. Hikâye tamamlama bölümüne ise yalnızca 1 sayıda yer verilmiştir.

Salıncak Çocuk dergisinde edebi tür olarak yalnızca hikâye türüne yer verilmiştir. Hikâye türü incelenen sayılarında %100 oranında bulunmaktadır. Kelime dağarcığı/sözlük bölümü ise yine %100 oranında bulunmaktadır. Hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümlerine ise hiç yer verilmemiştir.

Kıptı dergisinde şiir, masal, hikâye türlerine %100 oranında yer verilmiştir. Kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümlerinde

ise bu oran yine %100'dür. Dergi içeriğinde yalnızca çizgi roman/hikâye türüne yer verilmemiştir.

Tablo 3. 4. İlkokul dönemi ve sonrası dergileri (2 Ayda 1 Yayınlananlar)

Dergi	Kitap Tanıtımı	Yazar Tanıtımı	Kütüphane Tanıtımı	Türk ve Dünya Edebiyatı Unsurları	Okuma Kültürü Unsurları	Okur Gönderileri	Atasözü/Deyimler Bilmece/Tekerleme
<i>Araştırmacı Çocuk**</i>	-	1	1	-	7	7	1
<i>Yeni Nesil Dergi</i>	3	1	-	1	3	-	-
<i>Kardelen Çocuk***</i>	4	1	-	-	4	4	4
<i>Salıncak Çocuk</i>	5	1	-	-	2	6	1
<i>Kıvrı</i>	6	5	1	6	6	-	6

**Araştırmacı Çocuk dergisi Aralık 2021-Ocak 2022 sayısı birlikte yayınlandığından 7 sayı olarak çıkmıştır.

***Kardelen Çocuk dergisi Mayıs 2022'de ilk sayısını yayınladığı için, 2022 yılında 4 sayı olarak çıkmıştır.

Araştırmacı Çocuk dergisinde okuma kültürü unsurları ve okur gönderileri bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. Kütüphane haftası dolayısıyla Nisan sayısının teması kütüphaneler olarak belirlenmiştir. Kongre Kütüphanesi, Milli Kütüphane tanıtımlarına yer verilmiştir. *Dewey Onlu Sınıflama* ve *LCC Kongre Kütüphanesi Sınıflandırma* sistemlerinden bilgiler verilmiştir. Neşeli Kütüphane posterleri yine bu sayıda yer almıştır. Okur gönderilerinde, çocukların çizimlerine ve etkinlik tasarımlarına yer verilmiştir. Yazar tanıtımı, kütüphane tanıtımı, atasözü/deyimler bölümleri ise yalnızca bir sayı ile sınırlı kalmıştır.

Yeni Nesil dergisinde kitap tanıtımı ve okuma kültürü unsurlarına %50 oranında yer verilmiştir. İlk karikatür dergisi hakkında bilgiler, Anıtkabir Kütüphanesi'ndeki eserlere yönlendirmeler gibi örneklerle bu unsular desteklenmiştir. Dünya edebiyatından

yazar ve eser örneklerine de yer verilmiştir. Yazar tanıtımı bölümü ise yalnızca bir sayıda bulunmaktadır.

Kardelen Çocuk dergisinde kitap tanıtımı, okuma kültürü unsurları, okur gönderileri ve atasözü/deyimler bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. *Kebikeç* kavramı, Türk edebiyatından yazar ve eser örnekleri, etimoloji bölümlerine yer verilmesiyle bu unsurlar desteklenmiştir. Okur gönderileri bölümlerinde, okurların hikayelerine, mektuplarına, resimlerine yer verilmiştir. Yazar tanıtımı bölümü ise yalnızca bir sayı ile sınırlı kalmıştır.

Salıncak Çocuk dergisinde okur gönderileri bölümü %100, kitap tanıtımı bölümlerine ise %83 oranında yer verilmiştir. Okur gönderilerine *Salıncak Üyeleri* ve *Salıncaktan Kareler* bölümleri altında, okurların tanıtımlarına ve fotoğraflarına yer verilmiştir. Okuma kültürü unsurlarına iki sayıda yer verilirken, yazar tanıtımı ve atasözü/deyimler bölümleri yalnızca bir sayıda yer almıştır.

Kıptı dergisinde kitap tanıtımı, Türk ve dünya edebiyatı unsurları, okuma kültürü unsurları ve atasözü/deyimler bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. Her sayıda bölümler edebi türler altında sınıflandırılmıştır. Türk ve dünya edebiyatından eser ve yazar örneklerine yer verilmiştir. Yazar tanıtımı bölümleri ise %83 oranında yer almaktadır. Kütüphane tanıtımına ise bir sayıda yer verilmiştir. Dergide yalnızca okur gönderileri bölümüne yer verilmemiştir.

Tablo 3. 5. İlkokul dönemi ve sonrası dergileri (3 Ayda 1 ve daha az sıklıkla yayımlananlar)

Dergi	Şiir	Masal	Hikâye	Çizgi Hikâye/Roman	Kelime Dağarcığı / Sözlük	Hikâye Tamamlama	Yazısız Çizgi Hikâye/Roman
<i>Gökkuşakı</i>	-	-	4	3	-	-	-
<i>Şeker Çocuk</i>	-	-	-	4	-	-	-
<i>Sıncap Orman</i>	1	-	4	4	-	-	-
<i>Parımpar</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>Tez-Koop-İş Çocuk</i>	4	-	3	-	-	-	-

<i>Aile Çocuk</i>	1	-	4	4	2	-	-
<i>Özel Eğitim</i>	2	2	2	2	1	-	-
<i>Vefa Çocuk</i>	3	-	3	3	-	-	-

Gökkuşak dergisinde hikâye türüne %100, çizgi roman/hikâye türüne ise %75 oranında yer verilmiştir. Şiir ve masal türüne hiç yer verilmemiştir. Kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümleri de bulunmamaktadır.

Şeker Çocuk dergisinde yalnızca çizgi roman/hikâye verilmiştir. Yıl boyunca yayınlanan bütün sayılarda %100 oranında çizgi roman/hikâye türüne yer verilmiştir. Şiir, masal ve hikâye türlerine hiç yer verilmemiştir. Kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümleri de bulunmamaktadır.

Sincap Orman dergisinde hikâye ve çizgi roman/hikâye türlerine %100 oranında yer verilmiştir. Şiir türüne yalnızca bir sayıda yer verilirken, masal türüne hiç yer verilmemiştir. Kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümleri de bulunmamaktadır.

Parimpar dergisinde edebi tür örneklerine yer verilmemiştir. Tarihi bilgilerin verildiği, bilgilendirici metin türleri kullanılmıştır. Kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümleri de bulunmamaktadır.

Tez-Koop-İş Çocuk dergisinde şiir türüne %100 oranında yer verilirken, hikâye türüne %75 oranında yer verilmiştir. Masal ve çizgi roman/hikâye türlerinde ise örnekler bulunmamaktadır. Kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümlerine de hiç yer verilmemiştir.

Aile Çocuk dergisinde hikâye ve çizgi roman/hikâye türlerine %100 oranında yer verilmiştir. Şiir türü ise yalnızca bir sayıda görülmektedir. Kelime dağarcığı/sözlük bölümlerine %50 oranında yer verilirken, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümlerine ise hiç yer verilmemiştir.

Özel Eğitim dergisinde şiir, masal, hikâye ve çizgi roman/hikâye türlerine %100 oranında yer verilmiştir. Kelime dağarcığı/sözlük bölümüne ise yayınlanan iki sayıdan

birinde verilmiştir. Hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümlerine ise yer verilmemiştir.

Vefa Çocuk dergisinde şiir, hikâye ve çizgi roman/hikâye türlerine %100 oranında yer verilmiştir. Masal türünde ise örnek bulunmamaktadır. Kelime dağarcığı/sözlük, hikâye tamamlama ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümlerine hiç yer verilmemiştir.

Tablo 3. 6. İlkokul dönemi ve sonrası dergileri (3 Ayda 1 ve daha az sıklıkla yayımlananlar)

Dergi	Kitap Tanıtımı	Yazar Tanıtımı	Kütüphane Tanıtımı	Türk ve Dünya Edebiyatı Unsurları	Okuma Kültürü Unsurları	Okur Gönderileri	Atasözü/Deyimler Bilmece/Tekerleme
<i>Gökkuşakı</i>	-	-	-	-	3	4	1
<i>Şeker Çocuk</i>	3	-	-	1	3	-	-
<i>Sincap Orman</i>	-	-	-	1	1	4	-
<i>Parımpar</i>	-	2	-	3	2	-	-
<i>Tez-Koop-İş Çocuk</i>	-	-	-	2	4	3	1
<i>Aile Çocuk</i>	1	-	-	2	4	3	1
<i>Özel Eğitim</i>	-	1	-	2	2	2	2
<i>Vefa Çocuk</i>	3	1	-	-	3	3	-

Gökkuşakı dergisinde okur gönderilerine %100, okuma kültürü unsurlarına %75 oranında yer verilmiştir. Okur gönderilerinde gönderilen okur fotoğrafları verilmiştir. *Milli Kütüphane* web sitesinin tanıtımı, *Çocuklara Eğlence ve Eğitim Portalı* örnekleri okuma kültürünü destekleyici unsurlardır. Atasözü/deyimler bölümüne ise bir sayıda yer verilmiştir.

Şeker Çocuk dergisinde kitap tanıtımı bölümlerine %75 oranında yer verilmiştir. Okuma kültürü unsurlarına yer verilen oran %75 iken, Türk ve dünya edebiyatı

unsurlarından örnekler yalnızca bir sayıda yer almıştır. Gezi yazısında antik kütüphane bilgilerine yer verilmesi, hikayelerde kitap okuma vurgusunun yapılması, bilgilendirici metinlerde hikâye kitaplarından örnekler verilmesi okuma kültürü unsurlarını desteklemiştir.

Sincap Orman dergisinde en fazla yer verilen bölümlerden biri okur gönderileridir. Bütün sayılarında okur gönderilerine yer verilmiştir. Türk ve dünya edebiyatı ile okuma kültürü unsurlarına birer sayıda yer verildiği görülmektedir. Halk edebiyatından örnekler, edebi eser örnekleriyle okuma kültürü unsurları desteklenmiştir.

Parimpar dergisinde yazar tanıtımı bölümlerine %50 oranında yer verilmiştir. Türk ve dünya edebiyatı unsurlarına %75, okuma kültürü unsurlarından örnekler ise %50 oranında yer almıştır. Matbaanın gelişimi ve ilk örnekleri, tarihte yer alan edebi eser ve yazarlarından örnekler, halk edebiyatı ve ozanlarının tanıtılmasıyla bu unsurlar desteklenmiştir.

Tez-Koop-İş Çocuk dergisinde okuma kültürü unsurlarına %100 oranında yer verilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün kitaba verdiği önem ilgili yazılara yer verilmesi; takip ettiği çocuk dergisine değinilmesi ve bu konuda yaptığı toplumsal çalışmalara yer verilmesi okuma kültürü unsurlarını desteklemiştir. Okur gönderilerine %75 oranında yer verilmiştir. Okur gönderileri bölümünde çocuk okurların fotoğraflarından oluşturulmuş karikatürlerine yer verilmiştir. Türk ve dünya edebiyatı unsurlarına %50 oranında yer verilirken, atasözü/deyimler bölümüne yalnızca bir sayıda yer verilmiştir. Atasözü/deyimler anlatılırken Türk edebiyatı eser isimlerinden örnekler verilmiştir.

Aile Çocuk dergisinde okur gönderilerine %75 oranında yer verilmiştir. Bu bölümlerde okurların gönderdikleri resimler, şiirler, fotoğraflar yer almıştır. Türk ve dünya edebiyatı unsurlarından örneklere %50 oranında yer verilirken okuma kültürü unsurları %100 oranında yer almıştır. Dünya edebiyatı masallarından örnekler, Türk edebiyatı önemli eser ve şairlerinden verilen örnekler bu unsurları desteklemektedir. Kitap tanıtımı ve atasözü/deyimler bölümlerine ise yalnızca bir sayıda yer verilmiştir.

Özel Eğitim dergisinde Türk ve dünya edebiyatı ve okuma kültürü unsurlarına, okur gönderileri ile atasözü/deyimler bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. Türk ve dünya edebiyatı eserlerinden örnekler sunulmuştur. Okur gönderilerinde gönderilen şiirlere, hikayelere, yazılara yer verilmiştir. Atasözü/deyimler bölümünde ise hikayeler aracılığıyla öğretim amaçlanmıştır. Yazar tanıtımı ise bir sayıda yer almıştır.

Vefa Çocuk dergisinde kitap tanıtımı ve okur gönderileri bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. Okur gönderilerinde, okurların gönderdiği resimler ve hikayeler yer almıştır. Okuma kültürü unsurlarına yayınlanan üç sayıda da yer verilmiştir. Kitap okumanın önemine değinen metinler, tarihi kütüphanelerden bilgiler, edebiyat dünyasındaki gelişmelerden haberlerle bu unsurlar desteklenmiştir. Yazar tanıtımı bölümüne ise yalnızca bir sayıda yer verilmiştir.

Tablo 3. 7. Okul Öncesi Dergileri

Dergi	Şiir	Masal	Hikâye	Çizgi Hikâye/Roman	Kelime Dağarcığı / Sözlük	Hikâye Tamamlama	Yazısız Çizgi Hikâye/Roman
<i>Meraklı Minik</i>	-	-	-	10	-	-	-
<i>Minika Çocuk</i>	12	1	12	12	-	-	-
<i>Şeker Ağacı</i>	-	12	12	-	12	-	11
<i>Yavru Kırlangıç</i>	-	-	12	-	-	-	-
<i>Diyanet Cim</i>	9	-	12	5	-	5	-
<i>Bilge Minik</i>	3	-	-	-	-	12	-
<i>Rüzgargülü</i>	1	11	11	-	-	-	-
<i>Yuvamız İstanbul</i>	-	-	4	-	-	-	-

Meraklı Minik dergisinde çizgi roman/hikâye bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. Şiir, masal, hikâye türlerine ise hiç yer verilmemiştir.

Minika Çocuk dergisinde şiir, hikâye ve çizgi roman/hikâye türlerine %100 oranında yer verilmiştir. Masal türüne ise yalnızca bir sayıda yer verilmiştir.

Şeker Ağacı dergisinde masal ve hikâye türlerine %100 oranında yer verilmiştir. Şiir ve çizgi roman/hikâye türlerine ise hiç yer verilmemiştir. Kelime dağarcığı/sözlük bölümleri %100, yazısız çizgi roman/hikâye bölümlerine ise %91 oranında yer

verilmiştir. Okul öncesi döneme hitap eden dergiler arasında yazısız çizgi hikâye/roman bölümlerine yer veren tek dergidir.

Yavru Kırlangıç dergisinde yer verilen tek edebi tür hikayelerdir. Hikayelere %100 oranında yer verilmiştir. Ancak şiir, masal ve çizgi roman/hikâye türlerine ve incelenen diğer bölümlere hiç yer verilmemiştir.

Diyanet Cim dergisinde en çok yer verilen edebi tür hikayeler olmuştur. Hikayelere %100 oranında yer verilirken şiir türüne %75, çizgi roman/hikâye türüne %41 oranında yer verilmiştir. Kelime dağarcığı/sözlük ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümleri hiç yer almazken hikâye tamamlama bölümü %41 oranında yer almıştır.

Bilge Minik dergisinde yer verilen tek edebi tür şiirler olmuştur. Şiirlere %25 oranında yer verilmiştir. Kelime dağarcığı/sözlük ve yazısız çizgi roman/hikâye bölümlerine hiç yer verilmemiştir. Ancak hikâye tamamlama bölümlerine her sayısında yer veren tek okul öncesi dönem dergisidir.

Rüzgargülü dergisinde masal ve hikâye bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. Çizgi roman/hikâye türüne hiç yer verilmezken şiir türüne ise yalnızca bir sayıda yer verilmiştir.

Yuvamız İstanbul dergisinde %100 oranında hikayelere verilmiştir. Ancak şiir, masal, çizgi roman/hikâye türlerine hiç yer verilmemiştir.

Tablo 3. 8. Okul Öncesi Dergileri

Dergi	Kitap Tanıtımı	Yazar Tanıtımı	Kütüphane Tanıtımı	Türk ve Dünya Edebiyatı Unsurları	Okuma Kültürü Unsurları	Okur Gönderileri	Atasözü/Deyimler Bilmece/Tekerleme
<i>Meraklı Minik</i>	8	-	-	-	2	12	1
<i>Minika Çocuk</i>	6	-	-	-	1	12	-
<i>Şeker Ağacı</i>	-	-	-	-	3	12	1
<i>Yavru Kırlangıç</i>	-	-	-	-	1	-	12

<i>Diyanet Cim</i>	-	-	-	-	-	9	-
<i>Bilge Minik</i>	-	-	-	-	-	-	7
<i>Rüzgargülü</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>Yuvamız İstanbul</i>	4	-	-	-	3	-	-

Meraklı Minik dergisinde kitap tanıtımı bölümlerine %66 oranında, okur gönderileri bölümlerine ise %100 oranında yer verilmiştir. Okur gönderilerinde dergi etkinliklerinin uygulandığı fotoğraflara ve okurların sorularına yer verilmiştir. Okuma kültürü unsurlarına %16 oranında, atasözü/deyimlere ise yalnızca bir sayıda yer verildiği görülmektedir.

Minika Çocuk dergisinde kitap tanıtımı bölümlerine %50 oranında, okur gönderilerine %100 oranında yer verilmiştir. Kitap tanıtımı bölümünde okul öncesine döneme yönelik ilk kitapların başlığı altında kitapların tanıtımlarına yer verilmiştir. Okur gönderilerinde ise çocuk postası başlığı ile okurların fotoğraf ve resimlerine yer verilmiştir. Okuma kültürü unsurlarına ise yalnızca bir sayıda yer verilmiştir. Görsel etkinliklerle hikâye tamamlama bölümlerine yer verilmiş olması, okul dönemde çocukların görsel algılarının ve okuma kültürü gelişimi açısından önemlidir.

Şeker Ağacı dergisinde okur gönderilerine %100 oranında yer verilmiştir. Okuma kültürü unsurlarına ise %25 oranında yer verilmiştir. Masal bölümlerinde içinde kitap okuma ve kütüphane geçen anlatımlarla bu unsurlar desteklenmiştir. Atasözü/deyimlere uygun davranış ve konuşma üslubunun anlatıldığı bölümde bir sayıda yer verilmiştir.

Yavru Kırlangıç dergisinde bilmece/tekerleme bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. Okuma kültürü unsurlarına ise yalnızca bir sayıda yer verilmiştir. Ayn eğlencesi başlığı altında çocuklara önerilerin verildiği bölümlerde sen de bir masal öğren ve anlat, sen de bir şarkı/tekerleme öğren ve söyle gibi yönergelerle okuma kültürü unsurları desteklenmiştir.

Diyanet Cim dergisinde okur gönderilerine %75 oranında yer verilmiştir. Okur gönderilerinde çocukların fotoğraf ve resimlerine yer verilmiştir. Kitap, yazar ve kütüphane tanıtımı bölümlerine ise yer verilmemiştir.

Bilge Minik dergisinde incelenen bölümlerden yalnızca bilmece/tekerleme bölümlerine yer verilmiştir. Bu bölüme %58 oranında yer verildiği görülmektedir.

Rüzgargülü dergisinde bu bölümdeki hususların herhangi birine yer verilmemiştir.

Yuvamız İstanbul dergisinde kitap tanıtımı bölümlerine %100 oranında yer verilmiştir. Okuma kültürü unsurları da %75 oranında desteklenmiştir. Hikayelerin içinde kitap okuma saatleri düzenlenmesi, çocuk kitaplarından bahsedilmesi bu unsurların desteklendiğini göstermektedir.

Dergilerin bölümleri incelendiğinde 32 dergiden 25 dergide -%78 oranında- hikayelere yer verildiği görülmüştür. İncelenen dergilerde en çok hikâye türüne yer verildiği görülmektedir. Bu tespiti doğrular şekilde Kıymaz ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada da hikâye türünün diğer türlere göre fazla sayıda yer aldığı belirtmiştir.¹²⁶ Hikâye bölümleri hemen hemen her sayıda tekrar eden bölümlerdir. Hikayelerin içeriği çoğunlukla yayınlandığı ayda ele alınan konular etrafında şekillenmiştir. Hayvanlar, mevsimler, belirli gün ve haftalar ya da çocuklara kazandırılmak istenen davranışlar, öğütler vb. Okul öncesi döneme yönelik dergilerde hikâye bölümlerinin görselleri ön plana çıkmaktadır. Hedeflediği yaş grubu itibariyle kısa metinler görsellerle kurgulanmıştır. Rüzgargülü dergisi hikâye bölümlerindeki çizimleriyle öne çıkan okul öncesi dergilerden biridir. 7 yaş ve sonrasına hitap eden dergilerde de hikayelerde görsellerden yararlanılmıştır. *Diyanet Çocuk*, *Kardelen*, *Özel Eğitim* dergilerinde güzel örnekleri sunulmuştur. Hikâye bölümleri dergilerin büyük bir kısmında hikâye dizisi olarak devam etmiştir. Hikayeler çoğunlukla imzalı olarak yayınlanmıştır. *Yavru Kırlangıç*, *Yuvamız İstanbul* gibi okul öncesi dergilerinde, temaya uygun kısa imzasız hikayeler bulunmaktadır.

Çizgi hikâye/roman bölümleri dergilerin en dikkat çeken bölümlerindendir. Okuma rahatlığı sunması, görsellerin bolluğu çocukların bu türe olan ilgilerini çekmektedir. Çalışma kapsamındaki dergilere baktığımızda %59 oranında çizgi hikâye/roman örneği bulunmaktadır. Bunlar genelde dizi olarak devam eden bölümlerdir. Bir sonraki sayıda neler olacağı, kahramanların neler yaşayacağı okurlar tarafından merak edilen, heyecan uyandıran metinlerdir. Günümüz çocuk dergilerinin ötesinde eski çocuk dergilerinde de sıkça rastlanan bir türdür. Alabaş'ın 2018 yılında yaptığı çalışmasında 1943-1950 yılları arasında yayımlanan sayılarını incelediği *Çocuk Haftası* dergisinde de

¹²⁶ Mustafa Said Kıymaz, Necati Kıymaz ve Çetin Yıldız, "Sürekli Çocuk Yayınlarında Edebî Türlerin Dağılımı" *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi*, (2018), s. 17-19.

çizgi roman türünün her sayısında yer aldığını ifade etmiştir.¹²⁷ Tanrıkulu çalışmasında en fazla işlenen hikâye edici türün çizgi romanlar olduğunu, günümüz çocuk dergilerindeki çizgi roman örneklerinin eski çocuk dergilerinde yer alan karmaşık resimlerin yerine, daha yalın resimlerle bilgi veren, biyografi yazılarının ya da tarihi olayların anlatıldığı yazıların çizgi roman haline getirilmiş hali olarak yorumlamıştır.¹²⁸ Altunbay ve Önal çizgi romanları; görselliğin yoğun, metnin az olduğu, belli bir konu etrafında, görsel unsur ve onu destekleyen kısa cümlelerin art arda gelmesiyle görsel okuma becerisini geliştiren, okuma kültürü içinde kullanılan temel kaynaklardan biri olarak nitelendirmişlerdir.¹²⁹

“Masallar, Türkçemizin sözvarlığını ve anlatım yetkinliğini, çocuğun dünyasına özgü bir kurgu ve söylem içinde sunar.”¹³⁰ *Masal* türüne yer veren dergilere baktığımızda sadece 10 dergide bulunduğu görülmektedir. Bu dergiler arasında her sayısında bir masal bölümüne yer veren dergi sayısı 6 adettir. Çocuklar için hazırlanan yayınlarda masallara bu kadar az yer verilmesi üzücü bir durumdur. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklar için masalların büyüdü dünyasında hayal güçlerinin gelişmesi, soran sorgulayan çocukların yetiştirebilmesi için masalların önemli bir yeri vardır. Ancak okul öncesi dergilerine baktığımızda her sayıda masal türüne yer veren dergi oranının %25 olduğu görülmektedir.

“Çocuk edebiyatında şiir, çocukların dil becerilerini geliştirmelerinde, sözcüklerin sihrini ve dilin matematiğini kavramalarında önemli bir araçtır.”¹³¹ Sözcüklerin oluşturduğu ahenk, anlatım ve söylem zenginliği çocukların yaratıcılığına katkı sağlar. Bu yüzden çok küçük yaşlardan itibaren çocuklar şiir türüyle tanıştırılmalıdır. Çocuklar için yazılmış, çocuğa göre olan nitelikli şiirlere çocuk dergilerinde yer verilmelidir. İncelenen dergilere bakıldığında; 18 dergi en az bir sayısında şiirlere yer vermiştir. Ancak bütün sayılar değerlendirildiğinde her sayısında bir şiir bölümüne yer veren dergi oranı %28’dir. Bu verilere bakıldığında şiir türüne yeterince yer verilmediği görülmektedir. Tanrıkulu 2020 yılında 34 çocuk dergisi üzerinde yaptığı çalışmada az sayıda derginin

¹²⁷ Ramazan Alabaş, “Çocuk Haftası Dergisi ve Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26/5, (2018), s.1783.

¹²⁸ Fatih Tanrıkulu, “Çocuk Dergisi İçeriklerinin Derslerle İlişkilendirilebilirliği”, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XX/2, s.845-846.

¹²⁹ Müzeyyen Altunbay, Aydın Önal, “Kültürel Kimlik İnşasında Çizgi Roman: Karşılaştırmalı Bir İnceleme (Red Kit ve Tommiks Örneği)”, *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, V/16, (2018), s.335.

¹³⁰ Sedat Sever, *Çocuk ve Edebiyat*, Kök Yayıncılık, Ankara 2007, s. 143.

¹³¹ Hasan Güler, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2003, s.239.

şiiir türüne yer verdiğıine¹³², Yıldız ve Karaca'nın 2020 yılında 5 çocuk dergisi kapsamında yaptıkları çalışmalarda da şiiir türüne hiç yer verilmediğıi sonucuna ulaşmışlardır.¹³³ Bu çalışmalr bulgularımızı destekler niteliktedir.

Kitap tanıtım bölümleri 16 dergide bulunmakta, 8 derginin ise her sayısında bulunmaktadır. İncelenen dergilerinin geneline bakıldığında bu oran %50'dir. Hikayeler, romanlar, masal kitapları, oyun kitapları, şiiir kitapları gibi farklı türlerde tanıtımlar yapılmıştır. Tunagür'de yapmış olduğı çalışmada kitap tanıtım bölümlerine sıkça yer verildiğini belirtmiştir.¹³⁴ Çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığını kazandırmak adına kitap tanıtım bölümleri çok önemlidir. "Tanıtımlar hem okuma ortamı oluşturarak çocuğı yazınsal kültürle tanıştıracak hem de okumanın önemi ve değeri konusunda bilinç oluşturabilecek bölümlerdir. Tanınmış yerli-yabancı yazar ve şairlerle ilgili bilgiler sunarak çocuğın severek okuyabileceğıi kitapları seçmesine kılavuzluk edebilir."¹³⁵ Kitap tanıtımlarında, derginin hitap ettiğıi yaş aralığına dikkat edilmelidir. Yalnızca dergi temasına ve konuya uygun olması sebebiyle çocuklara göre olmayan yayınların verilmesi bölümün amacına hizmet etmeyebilir. Hem yerli hem yabancı edebiyat ürünlerine yer verilmelidir. Farklı türlere yer vermek çocukların edebi bakış açısını geliştirecektir. Kitabın künye bilgilerinin ayrıntılı verilmesi okuma kültürü unsurları açısından önem arz etmektedir. Yazarı, yayın tarihi, yayınevi, kaçınıcı basım olduğı, ISBN numarası, sayfa sayısı, sayfa boyutu, fiyatı gibi bilgilere yer verilmelidir. Bu kavramları bilmeyen okurlar için mini sözlükler oluşturabilir. Ayrıca bu bölümlerde çocuklar kütüphane kullanımı için teşvik edilebilir. Tanıtılan eserlerin bulunduğı kütüphanelerin tarama linkleri ya da karekodları verilebilir. Bu bilgiler doğrultusunda kaynaklara erişim için kütüphanecilerden yararlanılması da önemlidir.

Hikâye tamamlama bölümleri çocukların yazma, hayal gücü ve kurgulama becerilerini geliştirir. Dil gelişimine katkı sağlar. Ayrıca daha çok hikâye okuma ve üretme isteğini geliştirir. Bu bakımdan çocuk dergilerinde hikâye tamamlama bölümlerine yer verilmesi önemlidir. İncelenen dergilere bakıldığında, 6 dergide bu bölüme yer verildiğıi görülmektedir. 3 dergide her sayıda yer verilirken, diğeri 3 dergi de

¹³² Fatih Tanrıku, "Çocuk Dergisi İçeriklerinin Derslerle İlişkilendirilebilirliğı", *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XX/2, s.845-846.

¹³³ Derya Yıldız ve Şura Karaca, "Çocuk Dergileri Üzerine Bir İnceleme", *Journal of Language Education and Research*, 6/2, (2020), s.468.

¹³⁴ Muhammed Tunagür, "TSE Öncü Çocuk Dergisi Üzerine Bir İnceleme," *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 53, (2021), s.176.

¹³⁵ Beytullah Karagöz, "TRT Çocuk Dergisi'ndeki kitap tanıtımları üzerine betimsel bir inceleme", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, VIII/1, (2019), s. 532.

birkaç sayıda verilmiştir. Kıpırtı dergisinin bu bölümlerdeki zengin kurguları dikkat çekmektedir.

Yazısız çizgi hikâye/roman olarak adlandırılan, konuşma baloncukları ya da metinler olmadan bir kurgu çerçevesinde verilen görseller, tıpkı hikâye tamamlama bölümleri gibi çocukların yaratıcılıklarını geliştirmede önemli bir rol oynar. Norton, sözsüz resimli kitapların sözlü ve yazılı iletişim için mükemmel uyarıcılar olduğunu belirtmiştir.¹³⁶ Görsellerin verdiği mesajları algılayıp, kurgulananları zihin süzgecinden geçirip bir hikâye yaratma sürecine olanak sağlar. Özellikle okul öncesi dönemde bu bölümlerin ebeveynlerle birlikte incelenmesi dil gelişimine de yardımcı olur. Çalışma kapsamında yer alan 32 dergiden yalnızca 4 dergide bu bölüme yer verilmiştir. Özellikle okul öncesi dönemde yararlanılması gereken bölüm, incelenen dergilerin okul öncesine yönelik olan 1 adedinde mevcuttur.

Kelime dağarcığı/ Sözlük bölümlerine 10 dergide yer verilmiştir. Her sayıda yer vererek bu bölümde istikrarlı olan dergi sayısı ise 6 adettir. Bu bölümler bazen verilen bir metindeki sözcükleri içerirken, bazen de o sayıda seçilen kelimelerden oluşmaktadır. Sözlü dilde kelimeleri sıkça kullanmamıza rağmen anlamını ifade etmede çoğu zaman zorlanırsınız. Sözcük anlamının doğru kavranması, sözcük varlığının gelişmesi hem okuduklarımızı anlamada hem de sözlü anlatımda önemlidir. Bu yüzden çocuk dergilerinde bu bölümlere yer verilmesi önemlidir. Çocukların dil gelişiminin desteklenmesinde, dinlediklerini ve okuduklarını kavramalarında sözcük varlığının zengin olmasının etkisi fazladır.

Atasözü, deyim, bilmece ve tekerleme gibi söz kalıpları Türkçenin söz varlığını çocuklara benimsetmek bakımından önemlidir. Atasözü ve deyimler çocukların dil gelişime katkı sunması yanında, içinde yaşadığı toplumun kültürel yapısını ve manevi değerlerini tanımasında katkı sağlar. Bilmece ise çocukları hem eğlendirme hem de bilgilendirme konusunda yardımcı olmaktadır. “Bilmeceler, şiirsel bir anlatımla, çocukları dille kurgulanmış bir zekâ oyununa davet eder.”¹³⁷ Çocukların hem merak duygularını uyandıran hem de onları arayışa sokan bilmeceler dikkat çeken sözlü ve yazılı ürünlerdir. Tekerlemeler ise söylenişleriyle çocukların dikkatini çeker. Özellikle erken çocukluk döneminde dil gelişiminde önemi büyüktür.” Tekerlemelerin söylenişlerinde

¹³⁶ D. Norton ve S. Norton, *Through the Eyes of a Child: Introduction to Children's Literature*, 8.th edition, Boston MA. Prentice-Hall 2010, s.9.

¹³⁷ Sedat Sever, *Çocuk ve Edebiyat*, Kök Yayıncılık, Ankara 2007, s. 140.

sözcüklerin yarattığı uyum çocukları eğlendirir; okul öncesi dönemdeki çocuklara bazı kavramların öğretilmesine olanak sağlayan doğal bir öğretim gereci işlevini yüklenir.”¹³⁸ İncelenen dergilerin 10 adedinde bu bölümlere yer verildiği görülmektedir. 8 derginin ise yalnızca 1 sayısında bulunduğu saptanmıştır. Atasözleri ve deyimlerin bulunduğu hikayeler, atasözü ve deyim buldurma etkinlikleri gibi farklı içeriklerde yer almaktadır. Şahin ve Beştaş yaptıkları çalışmada, inceledikleri çocuk dergilerini atasözü ve deyim kullanımı bakımından yetersiz ve düzensiz bulmuşlardır.¹³⁹ Tanrikulu ise yaptığı çalışmada atasözleri deyimlerin genellikle kısa açıklamalar halinde, resimlerle hikayelerde ve çizgi romanlarda yer verildiğini belirtmiştir.¹⁴⁰ Bilmecelerin ise her dönemde çocukların ilgisini çektiği eski çocuk dergilerinde yer alan örneklerden anlaşılmaktadır.¹⁴¹

Dergi bölümleri incelendiğinde yazar tanıtımlarına yer verildiği de görülmüştür. 2 dergi bölüm olarak yer verirken, 10 dergide ise sadece meslek tanıtımlarında ya da biyografi bölümlerinde ele alındığı görülmüştür. Yazar tanıtımları günümüzde var olan yazarlarla gerçekleştirilen söyleşi ve röportajlar dışında geçmişte edebiyat dünyasında iz bırakmış yerli-yabancı yazarları da içermektedir. Yazar tanıtımları çocuklara sevdikleri yazarların hayatları, eserleri konusunda bilgi sahibi olmasına ya da tanımadıkları yazarlarla tanışmasına fırsat sağlar. Bu yüzden çocuk dergilerinde bu bölümlerin verilmesi önem arz etmektedir.

Dergilerde farklı türlere, zengin görsellere ve faydalı etkinliklere yer verildiği kadar edebiyat unsurlarının verilmesi de önemlidir. Hem Türk hem de dünya edebiyatında yer edinmiş eserler, yazarlar, kahramanlarla tanıştırılması çocuğun bu dünyayı tanımada etkili olur. *Karagöz ve Hacivat, Nasreddin Hoca, Köroğlu, Karacaoğlu, Aşık Veysel, Dede Korkut, Kaşgarlı Mahmud; Dîvânü Lugâti't-Türk, Süleyman Çelebi; Mevlid, Mevlâna; Mesnevi...* gibi edebiyatımızın seçkin örneklerine; *Ezop Masalları, Pinokyo, Andersen Masalları, Alice Harikalar Diyarında...* gibi dünya edebiyatından örneklerle 15 adet derginin içeriğinde yer verilmiştir. *Parimpar, Özel Eğitim, Kıpırtı ve Çamlıca Çocuk* dergilerinin her sayısında bulunduğu göze çarpmaktadır. Tüm dergilerle karşılaştırıldığında bu oran yalnızca %12'dir. Kırış 2007 yılında yapmış olduğu

¹³⁸ Sedat Sever, *Çocuk ve Edebiyat*, Kök Yayıncılık, Ankara 2007, s.139.

¹³⁹ Seçil Şahin ve Merve Beştaş, "Dil Eğitiminde Çocuk Dergilerinin Yeri: Atasözleri ve Deyimler", 3. *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (05- 07 Ekim 2011)*, (haz. Sedat Sever), ÇOGEM Yayınları, Ankara 2011, s.505.

¹⁴⁰ Fatih Tanrikulu, "Çocuk Dergisi İçeriklerinin Derslerle İlişkilendirilebilirliği", *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XX/2, s.845-846.

¹⁴¹ Ahmet Balcı, "Çocuklara Kiraat Dergisi", *Bilgi*, 68, (2014), s.35.

çalışmada sözlü edebiyat ürünlerine, Türk ve dünya edebiyatı eserlerine yer verilmediğini, çocuk dergilerinde ancak kaynaklardan yararlanarak köklü bir çocuk edebiyatı geleneğinin başlamasının mümkün olacağına değinmiştir.¹⁴²

Okuma kültürü unsurları çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığını kazandırmada etkili olması bakımından önemlidir. Çocuklar okuma eylemini yapılması gereken bir ödev ya da ceza gibi görmemeliler. Bunun bir yolu da erken yaşlardan itibaren bu durumun sevdirmesine, benimsetilmesine bağlıdır. Dergilerin içerisindeki metinler incelendiğinde, çocuklara kitapların bilgi kaynağı olduğu, kitap okumanın önemli ve faydalı olduğu vurgusu yapılan içeriklere yer verilmiştir. Kitap kulüplerinden, sınıfta yapılan okuma yarışlarından bahsedilen hikayeler verilmiştir. *Özel Eğitim Dergisi* ödüllü bulmaca etkinliğinde, kazananlara hediye olarak Mevlâna İdris'in *Romantik Tilki* kitabını hediye etmiştir. Ödül olarak bir kitabın gösterilmesi, çocukların kitaplara bakış açısında olumlu etkiler yaratacaktır. *Şeker Ağacı* dergisinde verilen bir hikâyede ormanda kütüphane kurulması, *TRT Çocuk Dergisi* bölümlerinde geçen Erdem çizgi dizisinin geçtiği mekânın kütüphane olması, *Kıptı Dergisi*'nde peynir şeklinde olan ilginç bir kütüphanenin tanıtılması gibi örnekler de okuma kültürü unsurları arasındadır. Bunların dışında etkinlik bölümlerinde ayraç yapımları, üç boyutlu kitap maketi yapımı gibi ince motor becerilerinin gelişime yönelik etkinliklerde okuma kültürü unsurlarını vurgulamaktadır. İncelenen dergilerde niceliksel olarak bir değer vermek gerekirse 27 derginin en az bir sayısında %84 oranında okuma kültürü öğelerine yer verildiğini görmekteyiz.

Çocuk dergilerinin belli aralıklarla yayınlanması, çocuklarda merak ve heyecan uyandırması, dergileri takip etmelerini sağlar. Şüphesiz *okur gönderileri* bölümlerinin buna etkisi büyüktür. Eski çocuk dergilerinde yayınlanan okur mektupları bu bölümün okuyucular üzerindeki etkisini güçlendirmektedir.¹⁴³ Çocuklar dergilere gönderdikleri içerikler ile dergiye bağ kurmuş olurlar. Onlarda artık derginin bir parçası konuma gelirler. İncelenen dergilerde %71 oranında okur gönderilerine yer verilmiştir. Okur gönderilerinin içinde; mektuplar, fotoğraflar, çizimler, hikayeler, gözlem yazıları gibi

¹⁴² Fatma Kırış, *Türkiye Çocuk ve Ebe Sobe Dergilerinin Edebiyat ve Eğitim Değerleri Açısından İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2007, s. 136.

¹⁴³ Ahmet Balcı, "Bir Okuma Materyali Olarak Çocuk Dergileri Ve Çocuklara Rehber", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13/13, (2003), s.332.

gönderiler mevcuttur. Günümüz çocuk dergilerinde bu bölüm daha çok fotoğraf ve okuyucu resimlerinden oluşmaktadır.¹⁴⁴

Reklam ve tanıtım sayfaları incelendiğinde, 13 adet dergide bulunduğu görülmektedir.

Tablo 3. 9. Reklam ve tanıtım sayfaları içeren dergiler

Yayınevi, Kitap, Kitap Fuarı Reklamları İçeren Dergiler	Marka Reklamları İçeren Dergiler
Altın Çocuk	Bilge Çocuk
Çamlıca Çocuk	Bilge Minik
Diyanet Çocuk	Minikago
Diyanet Cim	Minika Çocuk
Özel Eğitim	Türkiye Çocuk
Mavi Fidan	
Rüzgargülü	
Şeker Ağacı	

Genelde yayınevleri tarafından çıkarılan dergilerde kendi yayınlarının tanıtımları yapılmıştır. Reklamı yapılan kitap, dergi gibi yayınların, yayımlanan derginin yaş aralığına dikkat edilmesi yapılan reklamların niteliğini artıracaktır. Marka reklamlarında; banka, market, çocuk giyim mağazası, çocuk bezi, operatör şirketleri gibi markaların reklam ve tanıtımlarına yer verilmiştir. Basılı yayının gerektirdiği maddi problemlerin reklamları bir ihtiyaç haline getirmesi muhtemeldir. Ancak yine de çocuklara nitelikli yayınlar sunabilmek adına reklam içeriklerine dikkat edilmesi önemlidir. Çocuk

¹⁴⁴ Fatih Tanrikulu, “Çocuk Dergisi İçeriklerinin Derslerle İlişkilendirilebilirliği”, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XX/2, s.845-846.

dergilerinde gıda reklamlarına maruz kalmanın etkilerini araştıran çalışmada, bu tür reklamlara maruz kalmanın gıda seçimleri üzerinde etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.¹⁴⁵

Çocuk dergilerinde etkinlik sayfaları olarak adlandırılan bölümler, çocukların dikkatini çeken bölümlerin başında gelmektedir. Bu bölümlerde; bulmaca, kelime oyunları, ev deneyleri, sanat etkinlikleri, oyunlar yer almaktadır. Her bölümde olduğu gibi bu bölümde çocukların gelişim seviyelerine göre hazırlanması gereklidir. İncelenen dergilerin hepsinde benzer şekilde bu bölümlere yer verildiği belirtilmiştir. Bulmaca ve kelime oyunları; çocukların dil gelişimine, satranç sudoku zekâ soruları gibi etkinlikler sayısal yetenekleri başta olmak üzere bilişsel gelişimlerine, ev deneyleri ve sanat etkinlikleri ince motor, bilişsel ve duyuşsal gelişimlerinin gelişimine, oyunlar kaba motor ve duyuşsal gelişimlerine destek olmaktadır. Özellikle okul öncesi döneme hitap eden dergilerin içeriğinin yarısından fazlası bu bölümlerden oluşmaktadır. Çocuklara göre, çizim ve görselleriyle nitelikli iyi hazırlanmış etkinlikler çocukların eğlenirken öğreneceği bölümler haline gelmektedir. Bu bölümlerde de okuma kültürü ve kütüphane algısı öğelerine yer verilmiştir. Diyanet Cim dergisinde verilen kütüphanede labirent oyunu, PTT Çocuk dergisinde kitap okuyan çocuk eşleştirme, Bilge Çocuk dergisinde raf düzenleme zekâ soruları gibi etkinlikler hazırlanmıştır. Hem görsellerle hem de etkinlik kurgularıyla kültür unsurları çocuklara benimsetilebilir. Okul öncesinde kitap, kütüphane gibi kavram eşleştirmeleri, daha ileri yaşlarda yazar kitap eşleştirmeleri gibi etkinlikler okuma kültürü ve kütüphane algısının kazandırılmasında etkili olabilir.

Bilim Çocuk, Araştırmacı Çocuk, Yeni Nesil, Gökkuşuğı, Aile Çocuk, Vefa dergilerinde web sitesi tavsiyesi, YouTube köşeleri, karekod bağlantıları gibi uygulamalar kullanılmıştır. Bu uygulamaların çocuk dergilerinde güvenilir kaynaklardan verilmesi, çocuklarda dijital okuryazarlık ve bilgi okuryazarlığı süreçlerinin desteklenmesini sağlayabilir.

3.2. ELE ALINAN TEMALARA GÖRE DEĞERLENDİRME

Tema, yazarın ele aldığı konu çerçevesinde okuyucuya iletmek istediğı ana fikirdir. TDK güncel sözlüğüne göre tema ya da izlek; “bir edebî eserde işlenen konunun anlamca ortaya koyduğu ana yönelim” olarak tanımlanmıştır. Sever’e göre tema, çocuk

¹⁴⁵ Sandra C. Jones, and Lisa Kervin, "An experimental study on the effects of exposure to magazine advertising on children's food choices", *Public health nutrition*, 14/8, (2011), s.1343.

yapıtlarında insana özgü duyguları çocuklarda yaşatabilmelidir.¹⁴⁶ Temaların seçiminde çocukların ihtiyaç ve gelişimlerinin göz önünde bulundurulması gerekir.

Literatüre bakıldığında çocuk yayınlarında tema ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Aydın'ın Türk edebiyatındaki ödüllü çocuk romanlarında temalar üzerine yaptığı çalışmasında, eğitim ve sanatla ilgili temalarda en fazla geçen temanın okuma teması olduğu, en fazla kitap okuma temasının işlendiğini kitabı sırayla gazete, dergi, ansiklopedi, sözlük ile yazım kılavuzunun izlediğini belirtmiştir.¹⁴⁷ Turhan, Baş ve Karaca-Turhan, dört yayınevinin kitap katalogları üzerinden inceledikleri çalışmada, Türk çocuk kitaplarında en çok *erdemler* teması bulunduğunu, *okuma kültürü* temasının ise çocuk kitaplarında az veya çok az yer almakta olduğunu belirtmiştir.¹⁴⁸ Karagözoğlu Ashyüksel'in 18 adet resimli çeviri çocuk edebiyatı eserinin okuma kültürü temasını işleniş bakımından incelediği çalışmada; eserlerde okuryazarlık, okuma eylemi, kitap sevgisi ve kütüphane alışkanlığı temalarının çocuğa göre bir yaklaşımla ele alındığını, eserlerin çocuklarda kitap, kütüphane ve okuma eylemine ilişkin olumlu algılar oluşturacak bir içeriğe sahip olduğunu belirtmiştir.¹⁴⁹ Yıldız ve Karaca'nın çocuk dergileri üzerine yaptıkları çalışmada, incelenen dergilerde belirli bir temaya yer verilmediğini, birçok temadan yararlanıldığını, en çok yer verilen temaların *uzay* ile *bilim* ve *teknoloji* temaları kullanıldığını belirtmişlerdir.¹⁵⁰

Dergi sayılarının içeriği yalnızca tema konularından oluşmamaktadır. Burada tema ile belirtilen, dikkat çekilen o sayıdaki konuyu ifade etmektedir. Bu temaları belirleme esasında, dış kapaktaki başlıklar dikkate alınmıştır.

Tablo 3. 10. Temalarına göre dergiler

Dergi	Kitap/ Kütüphane/ Okuma/ Edebiyat	Bilim ve teknoloji	Aile, Toplum, İlişkiler	İyilik/ Merhamet/ Yardımlaş ma	Tarih	Hayvanlar Alemi
-------	--	-----------------------	----------------------------	---	-------	--------------------

¹⁴⁶ Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem Yayınları, İzmir 2013, s.129.

¹⁴⁷ Elif Aydın, *Türk Edebiyatındaki Ödüllü Çocuk Romanlarında Temalar (1948-2016)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya 2019, s.527.

¹⁴⁸ Osman Turhan, Bayram Baş ve Fatma Karaca Turhan, "Türk Çocuk Edebiyatında Tema: Kitap Katalogları Üzerine Bir İnceleme", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, (2021), s.39.

¹⁴⁹ Mehlika Karagözoğlu Ashyüksel, "Çocuk Edebiyatında Okuma Kültürü: Resimli Kitaplar Üzerinden Tematik Bir Değerlendirme." *Tyb Akademi Dil Edebiyat & Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, (2022), s.53.

¹⁵⁰ Derya Yıldız and Şura Karaca "An Investigation On Children's Magazines/Çocuk Dergileri Üzerine Bir İnceleme" *Journal of Language Education and Research*, 6/2, (2020), s.469.

Bilim Çocuk		3				2
Meraklı Minik		3	1			3
MinikaGo		3				3
Minika Çocuk		2	1			6
Mavi Fidan	1		1	1		
Şeker Ağacı			1	1		
Mavi Kırlandıç		1	5	3		
Yavru Kırlandıç						12
Araştırma-cı Çocuk	1	2			1	1
Diyanet Çocuk			2	3		
Diyanet Cim				6		
Bilge Çocuk	1	3				1
Bilge Minik		1				2
TRT Çocuk		3				1
Altın Çocuk	1		1	4		
Türkiye Çocuk		4	1			

<i>Yeni Nesil Dergi</i>		2				1
<i>Çamlıca Çocuk</i>	1	2			2	
<i>Rüzgargülü</i>			1			1
<i>PTT Çocuk</i>						1
<i>Gökkuşağı</i>	2					
<i>Salıncak Çocuk</i>		1	3			1
<i>Şeker Çocuk</i>						1
<i>Parimpar</i>					3	
<i>Tez-Koop-İş Çocuk</i>			1			
<i>Kıpırtı Çocuk</i>	4					
<i>Vefa Çocuk</i>			3			
<i>Yuvamız İstanbul</i>			1			1
Dergi	Oyun/Sanat/ Eğlence	Doğa ve Çevre/ Mevsimler	Uzay/ Astronomi	Belirli gün ve Haftalar	Din	Sağlık ve Beslenme
<i>Bilim Çocuk</i>		1	2	1		3
<i>Meraklı Minik</i>	1	3	1			
<i>MinikaGo</i>		4	1			1
<i>Minika Çocuk</i>		1				2

<i>Mavi Fidan</i>		2		1	6	
<i>Şeker Ağacı</i>		7		2	1	
<i>Mavi Kırangıç</i>	1	1		1		
<i>Araştırmacı Çocuk</i>		1				1
<i>Diyanet Çocuk</i>				3	4	
<i>Diyanet Cim</i>		2		1	3	
<i>Bilge Çocuk</i>		5	1			1
<i>Bilge Minik</i>		6	2			1
<i>TRT Çocuk</i>	1	3	1	3		
<i>Altın Çocuk</i>		1			5	
<i>Türkiye Çocuk</i>	2		1	2		2
<i>Yeni Nesil Dergi</i>		2				1
<i>Kardelen Çocuk</i>		2		2		
<i>Çamlıca Çocuk</i>		1	2			3
<i>Rüzgargülü</i>		5	2		1	1
<i>PTT Çocuk</i>		1	1	9		

<i>Gökkuşağı</i>				1		1
<i>Salıncak Çocuk</i>					1	
<i>Şeker Çocuk</i>		1		2		
<i>Sincap Orman</i>		4				
<i>Tez-Koop-İş Çocuk</i>		1		2		
<i>Özel Eğitim</i>		2				
<i>Aile Çocuk</i>		2		2		
<i>Yuvamız İstanbul</i>		1		1		

Bilim Çocuk dergisinin bilim ve teknoloji ile sağlık ve beslenme ; *Meraklı Minik* dergisinin bilim ve teknoloji, hayvanlar alemi ile doğa ve çevre/mevsimler ; *MinikaGo* dergisinin doğa ve çevre/mevsimler ; *Minika Çocuk* dergisinin hayvanlar alemi ; *Mavi Fidan* dergisinin din ; *Şeker Ağacı* dergisinin doğa ve çevre/mevsimler ; *Mavi Kırlangıç* dergisinin aile, toplum, ilişkiler ; *Yavru Kırlangıç* dergisinin hayvanlar alemi ; *Araştırmacı Çocuk* dergisinin bilim ve teknoloji ; *Diyanet Çocuk* dergisinin din ; *Diyanet Cim* dergisinin iyilik/merhamet/yardımlaşma ; *Bilge Çocuk* dergisinin doğa ve çevre/mevsimler ; *Bilge Minik* dergisinin doğa ve çevre/mevsimler ; *TRT Çocuk* dergisinin bilim ve teknoloji, doğa ve çevre/mevsimler, belirli gün ve haftalar ; *Altın Çocuk* dergisinin din ; *Türkiye Çocuk* dergisinin bilim ve teknoloji ; *Yeni Nesil* dergisinin bilim ve teknoloji ; *Çamlıca Çocuk* dergisinin sağlık ve beslenme ; *Rüzgargülü* dergisinin doğa ve çevre/mevsimler ; *PTT Çocuk* dergisinin belirli gün ve haftalar ; *Gökkuşağı* dergisinin kitap/okuma ; *Salıncak Çocuk* dergisinin aile, toplum, ilişkiler ; *Şeker Çocuk* dergisinin belirli gün ve haftalar ; *Parimpar* dergisinin tarih ; *Tez-Koop-İş* dergisinin belirli gün ve haftalar ; *Kıpırtı Çocuk* dergisinin kitap/okuma/edebiyat ; *Vefa Çocuk* dergisinin aile, toplum, ilişkiler ; *Yuvamız İstanbul* dergisinin aile, toplum, ilişkiler, doğa ve çevre/mevsimler ile belirli gün ve haftalar temalarında yoğunlaştığı görülmüştür.

Dergi sayılarında ele alınan temalara bakıldığında en fazla yer verilen temalar; doğa çevre/mevsimler, hayvanlar, belirli gün ve haftalar olduğu saptanmıştır. Doğa çevre/mevsimler konuları %21 oran ile 59 adet dergi sayısında tespit edilmiştir. Sırasıyla 37 sayı ile hayvanlar alemi ve 33 sayı ile belirli gün ve haftalar en çok işlenen temalardır. Demirdal da çalışmasında dergilerde ele alınan konuların genellikle bilim, doğa, hayvanlar, insanların yaşadıkları yerler gibi evrensel ve günlük yaşama uygun konular olduğunu belirtmiştir.¹⁵¹ Yıldız ve Karaca çocuğun estetik gelişimi açısından kitap, tiyatro, film öneri bölümlerinin gerekliliğine, belirli gün ve haftaların farkındalık oluşturmaları açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir.¹⁵² Belirli gün ve haftalar çoğu dergide bölüm ya da tema olarak kullanılmıştır. Ancak kütüphane haftasına değinen yalnızca 4 dergi olmuştur; *MinikaGo*, *PTT Çocuk*, *Kıptı Çocuk*, *Araştırmacı Çocuk* bu dergilerdir. *Araştırmacı Çocuk* dergisi bu hafta dolayısıyla Nisan-Mayıs sayısında dergide tema olarak kullanmıştır. Sevgisunar'ın 1987 yılında kutlanan kütüphane haftası sonrası ele aldığı çalışmasında Kütüphane Haftası'nın basında yeterli olgunluğa erişmediği sonucuna ulaşmıştır.¹⁵³ Günümüzde bu durumun güncel çocuk dergilerinde aynı durumda olduğu söylenebilmektedir. Kütüphane haftası, insanlara kütüphanenin özü, önemi ve onu kullanarak ne kazanılması gerektiği hakkında bilgi vermek için ayrılmış bir haftadır. Aina, Okusaga, Taiwo ve Ogundipe'ye (2011) göre, 1981'den beri Nijerya Ulusal Kütüphanesi ülkedeki okuyucu tanıtım kampanyasına sponsorluk yapmaktadır. Bu, Nijerya'daki okuma kültürünü canlandırma stratejilerinin bir parçası olarak yapılmaktadır.¹⁵⁴

Tez kapsamında ele alınan dergilerin 2022 yılında yayımlanan tüm sayıları incelendiğinde, 275 adet dergi sayısından yalnızca 7 adet dergi sayısında okuma kültürü ve kütüphanelerin tema olarak ele alındığı görülmektedir. Dergi sayıları incelendiğinde okuma kültürü ve kütüphanelere yönelik farklı içeriklere yer verilmiştir. *Gökkuşak* dergisinin iki sayısında bu temaya yer verildiği görülmektedir; ancak içeriği incelendiğinde verilen başlığın yalnızca kapak temasını yansıttığı anlaşılmıştır. Diğer dergi sayılarında; kitap okuma yöntemleri, okuma alışkanlığı edinme yolları, hızlı okuma

¹⁵¹ Ayşegül Demirdal, *Çocuk Dergilerinin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde 2019, s.144.

¹⁵² Derya Yıldız and Şura Karaca "An Investigation On Children's Magazines/Çocuk Dergileri Üzerine Bir İnceleme" *Journal of Language Education and Research*, 6/2, (2020), s.474.

¹⁵³ M. Kemal Sevgisunar, "Basında Kütüphane, Kütüphanecilik ve XXIII. Kütüphane Haftası", *Türk Kütüphaneciliği*, I/2, (1987), s.95.

¹⁵⁴ Juliet C. Alex-Nmecha, Millie N. Horsfall. "Reading Culture, Benefits, and the Role of libraries in the 21st century." *Library Philosophy and Practice*, NA-NA, (2019), s.1-11.

teknikleri gibi birçok içerik sunulmuştur. Kütüphaneler ile ilgili bölümlerde dünyada ve ülkemizde bilinen kütüphanelerin tanıtımı yapılmıştır. Bunlar, kütüphaneleri tanıtmak için gayret gösteren girişimlerdir. Ancak Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı 1295 adet halk kütüphanesi bulunmaktadır. Bunlardan 21 tanesi bebek ve çocuk kütüphanesidir.¹⁵⁵ Belediyelere ve üniversitelere bağlı birçok kütüphane bulunmaktadır. Dergi okurlarını kütüphaneler konusunda bilgilendirmek, kütüphane kullanımını özendirmek için dergilerin her sayısında bir bölüm kütüphane tanıtımına yer verebilecek kadar malzeme mevcuttur. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, kütüphanelere ayrılan sayıların yetersiz olduğu söylenebilir.

Kütüphaneler ile ilgili bölümler çoğunlukla ansiklopedik bilgilerden oluşmaktadır. Bu bölümler hazırlanırken kütüphanecilerden yararlanılması faydalı olacaktır. Çocuklara yalnızca ansiklopedik bilgiler değil, kütüphanelerde yapılan etkinlikler, onlara sunulan koleksiyonlar hakkında da bilgiler verilmesi çocukların ilgi ve merakını cezbedecektir. Birçok mesleğin tanıtıldığı dergi sayıları bulunmaktadır; 32 özgün başlıklı, 275 adet sayıda kütüphanecilere ya da kütüphanecilik mesleğine hiç yer verilmemiştir. Bu konuda kütüphanecilerin de dergilerle iş birliği halinde olması faydalı olacak, bu durum Kütüphanecilik mesleği adına da kazanım sağlayacaktır.

Tema olarak ele alınan sayılar ve dergiler dışında kütüphane ögesine belirli bölümlerde yer verilmiştir. Genel olarak bakıldığında kütüphane algısı; kitaplık, raf, evde oluşturduğumuz kitap köşesi olarak sunulmuştur. Bu algıdan dolayı olsa gerek, raf düzenleme yöntemlerinde ya da verilen oyun etkinliklerinde yalnızca türe göre dizilme önerileri verilmiştir. *Araştırmacı Çocuk* dergisinde verilen bölümde *Dewey Onlu Sınıflama Sistemi* ve *Kongre Kütüphanesi Sınıflama Sistemi*'nden bahsedilmiştir. Bu bilgilerin verilmesi kütüphane kullanımını artırmak amacıyla önemlidir. Zira araştırmalarda kullanıcıların kütüphane kullanımını bilmedikleri için çekindikleri ve kütüphanelerden uzak kaldıkları bilgisi ortaya çıkan sonuçlardandır.

Tablo 3. 11. Okuma kültürü ve kütüphane temaları

Mavi Fidan	Sayı 55 / Aralık	Açılsın Kitaplar, Saçılsın İnci Mercanlar
-------------------	---------------------	---

¹⁵⁵ *Halk Kütüphaneleri ve Merkez Teşkilat Yıllık İstatistik Bülteni*, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Nisan 2024.

Araştırmacı Çocuk	Sayı 47/ Nisan- Mayıs 2022	Aklım Okuduklarımda Kaldı
Bilge Çocuk	Sayı 73 / Eylül	Türkiye'nin En Güzel Kütüphaneleri
Altın Çocuk	Sayı 247/ Eylül	Okuyorum, Yazıyorum, Ben Bunu Hep Yapıyorum
Çamlıca Çocuk	Sayı 68/ Şubat	Kitapların Dünyasına Yolculuk
Gökkuşuğu	240. Sayı/ Mart	Okuyalım Okutalım
Gökkuşuğu	242. Sayı/ Eylül	Kitap Okumak Aydınlatır

İncelenen dergilerde, belirli konuların daha ağır bastığı görülmüştür. Bu dergileri tematik çocuk dergileri olarak kabul edebiliriz. *Parimpar* dergisi; çocuklara tarihi konularda bilgiler vermek, tarih bilinci aşlamak amacıyla hazırlanmaktadır. Bu yüzden bölüm içeriği tarihi konulardan oluşmaktadır. *Yeni Nesil* dergisi de çocukları bilsem sınavlarına hazırlamak, sayısal yeteneklerini geliştirmek ve desteklemek amacıyla hazırlanmıştır. TÜBİTAK tarafından yayımlanan *Bilim Çocuk* ve *Meraklı Minik* dergileri de bilim dergisi niteliğindedir. Diğer bir dergimiz, *Sincap Orman Dergisi* de çocukları ormanlar konusunda bilinçlendirmek ve orman sevgisini kazandırmak amacıyla çıkarılmaktadır. Dergi sayılarındaki konularda bu çerçevede oluşturulmuştur. Tematik olarak sayılmasa da dini bilgi ve öğretilerin ağırlıkta olduğu dergilerde saptanmıştır. Bu dergilerin amacı çocuklara dini değerleri öğretmek ve benimsetmektedir. Çalışma kapsamımızdaki; *Salıncak*, *Altın Çocuk*, *Mavi Fidan*, *Şeker Ağacı*, *Diyanet Çocuk*, *Diyanet Cim* dergileri dini içerikli dergilerdir. Bunların dışında *Bilge Çocuk*, *Bilge Minik*, *Rüzgargülü*, *Türkiye Çocuk*, *Vefa Çocuk* dergilerinde de dini içeriklere yer verilmiştir. *Kıptırtı* ve *Kardelen* dergileri ise edebi türler çerçevesinde hazırlanmıştır.

3.3. KULLANILAN GÖRSELLERE GÖRE DEĞERLENDİRME

Çocuk dergileri görsel açıdan zengin olmasından dolayı çocuklar tarafından ilgi görmektedir. Özgün ve nitelikli görsel içerikler çocuklarda sanat ve estetik kaygısının oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlar. “Okurken sıkıcı gelebilecek tasvirlerin resimlerle anlatılması çocuğun yorum gücünü geliştirir, estetik olarak beğenisi gelişir, olayların hızla gelişmesini sağlar ve sonuçta okuma alışkanlığı kazandırmaya hizmet eder.”¹⁵⁶

Çocuk, metinlerle birlikte verilen görsellerle hayal gücünü geliştirir, hikâyenin içine girer. “Nitelikli resimler metnin iletisini tamamlar, metinde sözcüklerle anlatılmayanları, çizgi ve renklerin diliyle çocuğa aktarır; çocuğun kurgusuna koşturarak çocuğu eğlendirir, düşündürür, heyecanlandırır.”¹⁵⁷ Çocuk dergilerindeki görsellerin metinde anlatılmak istenenleri çocukların zihninde yaşatabilmesi gereklidir.

Çocuklar için üretilen yayınlardaki görsellerin birçok işlevi bulunmaktadır. Karadağ Türkçe ders kitaplarının resimlemelerini incelediği çalışmasında, resimlerin sanatsal niteliklerinin yanında okuma kültürünü desteklemesi öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına yardımcı olacağını, farklı yaşam alanları resimlenirken okuma kültürünü geliştirecek, okuma eylemi, kitap ve diğer okunabilir içeriklerin yer almasının gerekliliğini belirtmiştir.¹⁵⁸

Çocuk dergileri de görsel içeriğinin zengin olması sebebiyle araştırmalara konu edinilmiştir. Oruç ve Ateş’in TRT Çocuk Dergisini inceledikleri araştırmalarında derginin fotoğraf, çizgi roman, infografik, konu tabanlı resim, animasyonel resim ve karikatürler gibi resim çeşitlerinin kullanıldığını belirtmişlerdir.¹⁵⁹ Çalışma kapsamında incelenen dergilerin 8 tanesi okul öncesi döneme hitap eden dergilerdir. Bu dergilerde görsel içeriklere daha fazla yer verilmiştir. Yıldız ve Karaca’ya göre, dergilerin sayfa düzeninde resim ve yazıların belli oranları bulunmakta, hitap ettiği grubun yaş seviyesi yükseldikçe sayfalardaki resim oranı azalmakta, yazı oranı artmaktadır.¹⁶⁰

¹⁵⁶ Damla Kaya, “Çocuklara Yönelik Dergi Ve Kitaplarda Tipografi Sorunları”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2015, s.18.

¹⁵⁷ Sedat Sever, “Çocuk Kitaplarında Dilsel ve Görsel Duyarlık” I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları (haz.: Sedat Sever), AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TÖMER Dil Öğretim Merkezi Yayını, Ankara 2000, s.645.

¹⁵⁸ Özkan Karadağ, “Okuma Kültürüne Katkıları Bakımından Türkçe Ders Kitaplarının Resimlemeleri (İllüstrasyonları)”, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 2013, IX/2, s.92.

¹⁵⁹ Hüseyin Ateş ve Şahin Oruç, “Ders Materyali Olarak TRT Çocuk Dergisinin Sosyal Bilgiler Programı Açısından İncelenmesi”, *Uluslararası Ders Kitapları Ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, II/1, (2019), s.101.

¹⁶⁰ Derya Yıldız and Şura Karaca "An Investigation On Children's Magazines/Çocuk Dergileri Üzerine Bir İnceleme" *Journal of Language Education and Research*, 6/2, (2020), s.472.

İncelenen dergilerin kapak sayfalarında okuma kültürü ve kütüphane algısı öğelerinin verildiği sayılar mevcuttur. (Şekil 3.1.) Kapaktaki görseller dergi içeriği hakkında ilk izlenimi verir. Bu yüzden kapak sayfasındaki görsellerin verdiği mesajların çocuklara ulaşması önemlidir.

Şekil 3. 1. Dergi kapak sayfaları

Okuma kültürü ve kütüphane öğeleri, kapak sayfaları dışında dergi içeriğinde de bulunmaktadır. Kitaplar, kitap okuyan çocuk, kitaplık görselleri en sık gözlemlenen görsellerdir. Birçoğu metinlerde geçen olaylarla birlikte kurgulanmıştır. *Minika Çocuk* dergisinde bir çocuğun annesinin yatmadan önce kitap okuması görseli, verdiği mesaj açısından güzel bir örnektir. *Bilge Çocuk* dergisinde anlatılan bir hikâyede ev görselinde babanın bir köşede kitap okuması çocukların zihninde olumlu etkiler bırakacaktır. (Şekil 3.2.)

Şekil 3. 2. Dergi örnek görseller

Ufuk açan, düşündürten kitap, okuma temalı görsel örnekler de bulunmaktadır. *PTT Çocuk* dergisinde kitap açan çiçekler, *Kıpırtı* dergisinde kitaptan ışık saçan kafa görseli ve yine aynı dergide kitaplarla dolu yolculuk görselleri düşündürten, güzel mesajlar veren okuma kültürü öğeleridir. (Şekil 3.3.)

Şekil 3. 3. Dergi örnek görseller

Kütüphanelerin tanıtıldığı, kütüphaneler ilgili hikayeler, etkinlikler ya da bilgilendirme amaçlı metinlerin bulunduğu bölümlerde kütüphane görselleri kullanılmıştır. Kütüphane tanıtımlarında, tanıtılan kütüphanelerin fotoğrafları verilmiştir. Genel olarak hikâye ve diğer metinlerde kullanılan görsellere bakıldığında kütüphane algısı olarak kitaplık, birkaç raf topluluğu gibi görsel öğelerden meydana gelmektedir. Yılmaz ve Çakmak (2020) Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarında

ve Resimlerinde Kütüphane Algıları adlı araştırmasında, kütüphane deyince öğrencilerin akıllarına gelen ilk şeyin kitap ve raf olduğu, kütüphaneye özellikle kitap okumak ve ders çalışmak için gittikleri ancak bu durumun sınırlı bir algı olduğunu, öğrencilerin çoğunda kütüphaneci olgusunun oluşmadığını, kütüphane kullanma alışkanlığının gelişmemesi sebebiyle yazılı anlatım ve resimlerinde kütüphanenin işlevsel özelliklerinden çok mekânsal özelliklerine yer verdiklerini belirtmişlerdir.¹⁶¹

Minika Çocuk dergisinde geçen hikâyede çocuk kahraman görseli *salonumuzdaki kütüphanemiz* olarak adlandırmıştır. *Altın Çocuk* dergisinde köye kurulan bir kütüphane hikayesinde de görsellere yer verilmiştir. (Şekil 3.4.) *Çamlıca Çocuk* dergisinde kütüphanede geçen bir hikâyede kullanılan görselde bir kütüphane binasında kütüphaneci ve kullanıcının görseli verilmiştir. Kütüphanecinin güler yüzlü olması olumlu bir etki bırakmaktadır. *Araştırmacı Çocuk* dergisi okuma kültürü ve kütüphaneleri ele aldığı temada dergi yanında neşeli kütüphane posterini eklemiştir. Posterde bir kütüphane binasına bakıldığında yapılan etkinliklere, kütüphane bölümlerine yer verilmiştir. (Şekil 3.5.)

Şekil 3. 4. Dergi örnek görseller

Şekil 3. 5. Dergi örnek görseller

¹⁶¹ Malik Yılmaz ve Nermin Çakmak "Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında ve resimlerinde kütüphane algıları." *Türk Kütüphaneciliği*, XXXIV/4, (2020), s.767.

SONUÇ

Okuma kültürünün gelişimi, erken çocukluk döneminde çocuk edebiyatıyla güçlü bağların kurulmasını gerektirmektedir. Bu dönemde çocukların nitelikli çocuk edebiyatı ürünleriyle tanıştırılması önemlidir. Çocuğa göre olan, çocuğa okuma sevgisi ve alışkanlığını benimsetebilecek edebi ürünlerin varlığı bu bakımdan önem arz eder. Çocuk dergileri de birçok farklı edebi türü çocuklara sunma olanağı sağlayan süreli yayınlardır. Hem içeriği hem de belirli aralıklarla okuyuculara ulaşması sayesinde merak uyandıran çocuk dergilerinin, okuma kültürü kazandırma ve doğru kütüphane algısı sağlamada bir araç olarak kullanılma fikrinin değerlendirilmesi amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Üç bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümünde, *okuma kültürü* ve *kütüphane algısı* kavramlarına değinilmiş, okuma kültürü unsurları ve okuma kültürü kazandırma araçları belirtilmiştir. Okuma kültürü kazandırmada çocuk dergilerinin yeri ele alınmıştır. Daha önce yapılan araştırmalarda kütüphane algısı üzerinde durulmuş ve doğru kütüphane algısı sağlamada çocuk dergilerinin rolü irdelenmiştir.

İkinci bölümde, ülkemizde ve dünyadaki çocuk dergilerinin tarihsel gelişimi ve günümüzdeki durumu hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışma kapsamında incelenen 32 güncel çocuk dergisinin künye bilgileri, içerik özetleri ve tema başlıkları hakkında veriler sunulmuştur.

Üçüncü bölümde, belirlenen bölümlere göre, ele alınan temalar ve görseller açısından döküman analizi yapılmıştır. Bölümlere göre yapılan incelemede, *Şiir*, *Masal*, *Hikâye*, *Çizgi Hikâye/Roman*, *Kelime Dağarcığı/Sözlük*, *Hikâye Tamamlama*, *Yazısız Çizgi Hikâye/Roman*, *Kitap Tanıtımı*, *Yazar Tanıtımı*, *Kütüphane Tanıtımı*, *Türk ve Dünya Edebiyatı Unsurları*, *Okuma Kültürü Unsurları*, *Okur Gönderileri*, *Atasözü/Deyimler*, *Bilmece/Tekerleme* başlıkları ölçüt alınmıştır. Ele alınan temalara göre yapılan analiz de okuma kültürü ve kütüphane temaları irdelenmiş, *Kitap/Kütüphane/Okuma/Edebiyat*, *Bilim ve teknoloji*, *Aile*, *Toplum*, *İlişkiler*, *İyilik/Merhamet/Yardımlaşma*, *Tarih*, *Hayvanlar Alemi*, *Oyun/Sanat/Eğlence*, *Doğa ve Çevre/Mevsimler*, *Uzay/Astronomi*, *Belirli gün ve Haftalar*, *Din*, *Sağlık* tema başlıkları dağılımı belirlenmiştir.

Türkiye’de 2022 yılında yayımlanan 32 çocuk dergisi hakkında şu saptamalarda bulunulmuştur:

- Dergilerin 10 adedi TÜBİTAK, Diyanet, TRT gibi kamu kurumları, 7 adedi sivil toplum kuruluşları, 7 adedi medya kuruluşları, 7 adedi eğitim merkezleri tarafından ve 1 adedi de banka yayını olarak çıkarılmıştır.
- 32 derginin 11 adedi dini içeriklidir ve 5 adedi de tematik dergi olarak nitelendirilebilir.
- Dergilerde en çok yer verilen türlerden birinin hikâye bölümleri olduğu saptanmıştır. 32 dergiden 25 tanesinde hikâye türlerine yer verilmiştir. İnceleme kapsamında tüm dergilere bakıldığında %78 oranında hikâye bölümleri bulunmaktadır. *Mavi Fidan, Mavi Kırlangıç, Diyanet Çocuk, Bilge Çocuk, Altın Çocuk, Çamlıca Çocuk, Araştırmacı Çocuk, Kardelen Çocuk, Salıncak Çocuk, Kıpırtı, Gökkuşaağı, Sincap Orman, Aile Çocuk, Özel Eğitim, Vefa Çocuk, Minika Çocuk, Şeker Aağı, Yavru Kırlangıç, Diyanet Cim, Rüzgargülü ve Yuvarımız İstanbul* dergileri her sayıda hikâye bölümlerine yer vermiştir. Hikâye bölümlerinde, dizi halinde devam eden bölümler çoğunlukta olmakla birlikte müstakil hikayeler de yer almıştır. Okul öncesi döneme hitap eden dergilerde hikâye bölümlerinde görsel oranı artmıştır.
- Hikâye türünden sonra en çok yer verilen tür çizgi roman/hikâye bölümleridir. Bütün dergilerin oranına bakıldığında %59 oranında çizgi roman/hikâye bölümleri bulunmaktadır. *Bilim Çocuk, MinikaGo, Mavi Fidan, Mavi Kırlangıç, Diyanet Çocuk, Bilge Çocuk, TRT Çocuk, Altın Çocuk, Türkiye Çocuk, Çamlıca Çocuk, Araştırmacı Çocuk, Şeker Çocuk, Sincap Orman, Aile Çocuk, Özel Eğitim, Vefa Çocuk ve Minika Çocuk* dergileri her sayıda çizgi roman/hikâye türü örneğine yer vermişlerdir. Çizgi roman/hikâye bölümlerinin çoğunluğu yıl boyu devam eden öykülerden oluşmaktadır.

- Dergilerde en az yer alan edebi türlerden birinin şiir bölümleri olduğu görülmüştür. Her sayıda şiir türüne yer veren dergilerin toplam içinde oranı %28'dir. *MinikaGo*, *Mavi Fidan*, *Türkiye Çocuk*, *Kardelen Çocuk*, *Kıptırtı*, *Tez-Koop-İş*, *Özel Eğitim*, *Vefa Çocuk* ve *Minika Çocuk* dergileri her sayıda şiir türüne yer veren dergilerdir.
- Şiir bölümlerinden sonra en az yer verilen edebi tür masal bölümleridir. Her sayıda masal türüne yer veren dergi oranı %18'dir. *Mavi Fidan*, *Kardelen Çocuk*, *Kıptırtı*, *Özel Eğitim*, *Şeker Ağacı* ve *Rüzgargülü* dergileri her sayısında masal türüne yer veren dergilerdir. Özellikle okul öncesi dergilerinde yer alması önemli olan masal türü, 8 adet okul öncesi dergisinden yalnızca 2 adedinin (*Şeker Ağacı* ve *Rüzgargülü*) her sayısında mevcuttur.
- Kelime dağarcığı/sözlük bölümlerinin çocuk dergilerinde bulunması önemlidir. İncelenen dergilerin her sayısında bu bölümlerin yer aldığı dergi oranı %18 olarak görülmektedir. *Bilim Çocuk*, *TRT Çocuk*, *Kardelen*, *Salıncak Çocuk*, *Kıptırtı*, *Şeker Ağacı* dergileri her sayısında bu bölümlere yer veren dergilerdir.
- Hikâye tamamlama ve yazısız çizgi hikâye/roman bölümlerinin çocukların okuma, yazma ve kurgu becerilerini artırarak eleştirel okuryazarlık ve okuma kültürü sürecine katkı sağlamaktadır. Ancak çalışma kapsamında incelenen dergiler sonucunda bu bölümlere yer veren dergilerin sınırlı olduğu görülmüştür. Hikâye tamamlama bölümlerine her sayısında yer veren dergi oranı %9 iken, yazısız çizgi hikâye/roman bölümlerine her sayısında yer veren dergi oranı ise %12'dir. *Çamlıca Çocuk*, *Kıptırtı* ve *Bilge Minik* dergileri hikâye tamamlama bölümlerine her sayısında yer veren dergilerdir. *MinikaGo*, *Araştırmacı Çocuk*, *Kıptırtı* ve *Şeker Ağacı* dergileri ise yazısız çizgi hikâye/roman bölümlerine istikrarlı bir şekilde yer veren dergilerdir. Her iki bölüme de yer veren tek derginin *Kıptırtı* dergisi olduğu görülmüştür.

- Kitap tanıtımı bölümleri çocuk dergilerinde yer alan bölümlerden biridir. Çocukların kitap okumaya özendirilmesi, farklı çocuk kitaplarını keşfetmelerini sağlaması ve ebeveynlere de nitelikli çocuk kitaplarının tanıtımının yapılması bakımından önem arz etmektedir. İncelenen dergilerin yarısında bu bölümlere rastlanmakta ancak her sayısında bu bölüme yer veren dergi oranı %25 tir. Çoğu çocuk dergisinin reklam ve tanıtım bölümlerinde de kitap tanıtımlarına yer verilmiştir. Ancak kitapların bir incelemesi niteliğinde, türü, sayfa sayısı, basım yılı gibi künye bilgilerinin verildiği, kapak sayfalarının ve yazarlarının tanıtıldığı kitap tanıtımı bölümleri değerlendirilmiştir.
- Yazar tanıtımları çocukların kitapları sevmesinde, ilgi duymasında önemli faktörlerdendir. Çocuklar kendilerine yakın gördükleri, sevdikleri yazarların eserlerini okumaktan mutluluk duyarlar. Dergiler incelendiğinde yazar tanıtımı bölümlerine yeterince önem verilmediği görülmektedir. 32 dergiden 2 dergide istikrarlı bir şekilde yer almış, 10 dergide ise bir iki sayıda yer almıştır. *MinikaGo* ve *Kıptı* dergileri bu bölüme yer veren dergilerdir.
- Kütüphane tanıtımları, çocukların erken yaşlardan itibaren kütüphane kullanım alışkanlığının artması bakımından önem arz etmektedir. Dergilerin içeriklerinde, gezi yazılarında, biyografilerde ya da şehir tanıtımlarında kütüphanelere dair bilgiler verilmiştir. Ancak bunlar direkt kütüphane tanıtımı olarak yer almayan içeriklerdir. Çalışma kapsamındaki dergilere bakıldığında, 4 adet derginin bir sayısında kütüphane tanıtımına yer verildiği görülmektedir. *Diyanet Çocuk*, *Bilge Çocuk*, *Araştırmacı Çocuk* ve *Kıptı* dergisi kütüphane tanıtımına içeriğinde yer veren dergilerdir.
- Okuma kültürü, kütüphane, okuma, kitap sevgisi gibi tema başlığının verildiği 7 dergi sayısı yer almaktadır. Ancak dergilerde tema olarak yer almasa da bölüm içeriklerinde, yazılı metinlerde ve görsellerde ve

etkinliklerde okuma kültürü unsurlarına yer verilmiştir. *Kardelen Çocuk* dergisinde *kebikeç* kavramına yer verilmesi, *Bilge Çocuk* dergisinde kitap ayracı etkinliğine yer verilmesi, *Araştırmacı Çocuk* dergisinde üç boyutlu kitap etkinliği gibi bölümlerin yer alması bu unsurları örneklerle desteklemiştir. Okuma kültürü unsuru örneklerine her sayıda yer veren dergilerin oranı %21 dir. *Araştırmacı Çocuk*, *Kardelen Çocuk*, *Kıpırtı*, *Tez-Koop-İş*, *Aile Çocuk*, *Özel Eğitim*, *Vefa Çocuk* dergileri bütün sayılarında okuma kültürü unsuru örneklerine yer veren dergilerdir.

- Okuma kültürü edindirme sürecinde edebiyatın önemi yadsınamaz. Erken dönemlerden itibaren hem dünya hem de Türk Edebiyatı'nın örneklerinin çocuklara tanıtılması önemlidir. İncelenen dergilere bakıldığında Türk ve dünya edebiyatı unsuru örneklerine her sayıda yer veren dergilerin oranı %9 dur. *Çamlıca Çocuk*, *Kıpırtı*, *Parimpar* dergileri her sayıda bu unsurları destekleyen örneklere yer vermişlerdir.
- Okur gönderileri çocuk dergilerinin en dikkat çeken bölümlerinden biridir. İncelenen dergilerin okur gönderileri bölümleri incelendiğinde farklı içeriklerin olduğu görülmüştür. Çoğunlukla okur fotoğrafları, resimleri, isim ve şehir bilgileri yer almıştır. Bunların yanında, okur yazılarına, şiirlerine, sorularına yer veren okur gönderisi bölümleri de yer almaktadır. Dergilerin geneline bakıldığında okur gönderilerine her sayıda yer veren dergilerin oranı %56 dır. *Bilim Çocuk*, *MinikGo*, *Mavi Fidan*, *Diyanet Çocuk*, *Bilge Çocuk*, *Trt Çocuk*, *Altın Çocuk*, *Çamlıca Çocuk*, *Araştırmacı Çocuk*, *Kardelen Çocuk*, *Salıncak Çocuk*, *Gökkuşığı*, *Sincap Orman*, *Özel Eğitim*, *Vefa Çocuk*, *Meraklı Minik*, *Minika Çocuk*, *Şeker Ağacı* dergileri her sayıda okur gönderisi bölümüne yer veren dergilerdir.
- Okuma kültürü sürecinin önemli bir aşamalarından biri de dil öğrenimidir. Dil kurallarının yanı sıra söz varlığı da önem arz etmektedir. Atasözü, deyimler, tekerlemeler, bilmece, deyişler Türkçe'nin söz varlığı unsurlarındandır. Çocuk dergilerinde bu unsurlara yer vermek önemlidir.

İncelenen dergilerde bu unsurlara ait bölümlere yer verilmiştir. Her sayıda bu bölümlere yer veren dergilerin oranı %21 dir. *Diyanet Çocuk, Bilge Çocuk, Türkiye Çocuk, Kardelen Çocuk, Kıpırtı, Özel Eğitim, Yavru Kırlangıç* dergileri bu bölümlere her sayıda yer veren dergilerdir.

- İncelenen dergilere bakıldığında en çok işlenen temalar mevsimler, doğa, çevre, hayvanlar ile belirli gün ve haftalar olarak analiz edilmiştir.
- Belirli gün ve haftalar en çok işlenen temalar arasında olmasına rağmen Kütüphane Haftası'na değinen 4 derginin olduğu görülmüştür.
- Kütüphane tanıtımlarına yeterince yer verilmediği, yer alan bölümlerde ise kütüphanecilik unsurlarının geliştirilmesi gerektiği saptanmıştır.
- Dergilerde kullanılan görsellerin salt çoğunluğu özgün içerikler olarak sunulmuştur.
- Okuma eylemi, kitap ve kütüphane görsellerinin kullanımına yer verilmiştir. Ancak doğru kütüphane algısı oluşturabilmek adına kütüphane görsellerinin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
- İncelenen dergilerden 13 adedinde reklam ve tanıtım sayfalarına yer verildiği görülmüştür. 8 adedinde kitap, yayınevi vb. tanıtımlara yer verilirken, 5 adedinde daha çok ebeveynlere yönelik tüketim malzemelerinin reklamlarına yer verilmiştir. Çocuk dergilerinin çocuk edebiyatı ürünlerinin bir parçası olduğu düşünüldüğünde, sunulan içeriklerde dikkat edilmesi önem arz etmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen 32 derginin büyük bir kısmının, okuma kültürü kazandırma ve doğru kütüphane algısı kazandırmaya yönelik gayret içerisinde bulunduğu gözlenmiştir. Çalışma sonunda araştırmanın hipotezi olan “çocuk dergileri, çocuklara okuma kültürü kazandırma ve doğru kütüphane algısı oluşturmaya katkı sağlayacak bir araç olarak değerlendirilebilir” önermesi kapsamında çocuk dergilerinin söz konusu konuya yönelik içeriklerinin mevcut olduğu görüşmüştür.

Bu tez çalışması dahilinde okuma kültürü kazandırma ve doğru kütüphane algısı sağlamada dergilere yönelik bir doküman analizi yapılmıştır. Bu çalışmaya dayanarak;

- Çocuk dergilerinin çocuklara okuma kültürü ve doğru kütüphane algısı kazandırma konusundaki başarı yüzdesi içinse yeni çalışmalar yapılmalıdır.
- Bir başka çalışmanın kapsamı ise çocukların dergilere olan yaklaşımları ve dergileri okuyan çocuklardaki değişimin ölçülmesi olabilir. Böylece çocuk dergilerinin okuma kültürü kazandırma ve doğru kütüphane algısı sağlamada işlevi anlaşılabilecektir.

KAYNAKÇA

- Alabaş, Ramazan, “Çocuk Haftası Dergisi ve Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26/5, (2018), 1765-1784.
- Alarm, Halis, “Kütüphaneciliğin Tarihçesi ve İlk Kütüphaneler”, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 16 (2001), 295-308.
- Alex-Nmecha, Juliet C., Millie N. Horsfall. "Reading Culture, Benefits, and the Role of libraries in the 21st century." *Library Philosophy and Practice*, NA-NA, (2019), s.1-11.
- Alpay, Meral, “Türk Çocuk Edebiyatı”, *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları*, 8-9 (1980), 167-191.
- Alpay, Meral, *Kütüphanecilik Terimleri*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1973.
- Alpay, Nagihan, Muhammed Recep Okur,” Okul öncesi dönemdeki 5-6 yaş çocuklarının görsel okuryazarlık durumlarının ve dijital öğrenme içeriklerinin incelenmesi”, *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, VII/3 (2021), 1-34.
- Altunbay, Müzeyyen, Önal, Aydın, “Kültürel Kimlik İnşasında Çizgi Roman: Karşılaştırmalı Bir İnceleme (Red Kit ve Tommiks Örnekleme)”, *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, V/16, (2018), 333-349.
- Altunbay, Müzeyyen, Üstten, Aliye Uslu, “Okuma kültürünün bir göstergesi olarak kitaplık ve kütüphane kullanımı üzerine bir araştırma”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8/3, (2020). s. 916-930.
- Anabritannica*, VII, (2004), “Dergi”

- Ateş, Hüseyin ve Oruç, Şahin, “Ders Materyali Olarak TRT Çocuk Dergisinin Sosyal Bilgiler Programı Açısından İncelenmesi”, *Uluslararası Ders Kitapları Ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, II/1, (2019), 76-103.
- Aydın, Elif, Türk Edebiyatındaki Ödüllü Çocuk Romanlarında Temalar (1948-2016), (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya 2019.
- Balcı, Ahmet, “Bir Okuma Materyali Olarak Çocuk Dergileri Ve Çocuklara Rehber”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13/13, (2003), 319-349.
- Balcı, Ahmet, “Çocuklara Kıraat Dergisi”, *Bilig*, 68, (2014), 25-42.
- Bayis, Sibel, 4. 5. 6. ve 7. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin Okuma ve Kütüphane Kullanım Alışkanlıklarının İncelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2010.
- Bromann, Jennifer “Letting Go: How one librarian weeded a children’s magazine collection”, *School Library Journal*, July, (2022), 44-46.
- Bolu Yıllığı 1967*, haz. Vahap Tunçer, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1968.
- Büyükoğlu, Tubanur; Bülent Yılmaz, “Çeşitli Değişkenlerin Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Düzeyleri Üzerine Etkisi”, *Bilgi Yönetimi Dergisi*, VI/1 (2023), 146-178.
- Ciravoğlu, Öner, *Okul öncesi çocuk edebiyatı*, İstanbul 2000.

Coşkun, Eyyüp, “Okumanın Hayatımızdaki Yeri ve Okuma Sürecinin Oluşumu”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 11 (2002), 231-244.

Çatalcalı, Ayşe, *Dergicilik*, Kriter Yayınevi, İstanbul 2017.

Demir, Kenan, “Osmanlı’da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849-1923)”, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2016), 71-112.

Demircan, Candemir, “Türkiye’deki Çocuk Kütüphanelerinin Halk Kütüphanelerine Devredilmelerinden Önceki Niceliksel Durum (1995-2000), Görüşler/ Opinion Paper/” *Türk Kütüphaneciliği*, 20/2, (2006), 177-194.

Demirdal, Ayşegül, *Çocuk Dergilerinin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde 2019.

Demirel, Özcan, *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2002.

Dilek-Kayaoğlu, Hülya, *Sürekli Yayınların Yönetimi*, Selenge, İstanbul 2008.

Dilidüzgün, Selahattin, *Çağdaş Çocuk Yazını Yazın Eğitime Atılan İlk Adım*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2003.

Dökmen, Üstün, *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*, MEB Yayınları, İstanbul 1994.

Elbir, Bilal ve Bağcı, Can, “Birinci ve İkinci Kademe Okuma Eğitimi Üzerine Yapılan Lisansüstü Çalışmaların Değerlendirilmesi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, (2013), 229-247.

- Erdil, Melike, “Türkiye Cumhuriyeti’nin Latin Harfleriyle Çıkan İlk Çocuk Dergisi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, II/1 (2018), 28-53.
- Ergin, Akif, *Öğretim Teknolojisi İletişim*, Anı Yayıncılık, Ankara 1998.
- Gezmen, Başak, “Bir Eğitim Aracı Olarak Çocuk Dergileri: Mavi Kırangıç Çocuk Dergisi”, *Erciyes İletişim Dergisi*, VI/1, (2019), 59-80.
- Göğüş, Beşir, *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazım Eğitimi*, Gül Yayınevi, Ankara 1978.
- Gönenç, Aslı,” Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 29 (2007), 63-78.
- Güleryüz, Hasan, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2003.
- Güneş, Firdevs, “Görsel Okuma Eğitimi”, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, II/1 (2013), 1-17.
- Güneş, Firdevs, “Okuma–Yazma Öğretiminde Cümlelerin Önemi”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 13 (2003), 39-48.
- Jones, Sandra C., and Kervin, Lisa, "An experimental study on the effects of exposure to magazine advertising on children's food choices", *Public health nutrition*, 14/8, (2011), 1337-1344.
- Karadağ, Özkan, “Okuma Kültürüne Katkıları Bakımından Türkçe Ders Kitaplarının Resimlemeleri (İllüstrasyonları)”, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 2013, 9/2, 84-93.

Karagöz, Beytullah,” TRT Çocuk Dergisi’ndeki Kitap Tanıtımları Üzerine Betimsel Bir İnceleme”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(1), 2019, 512-537.

Karagözoğlu Aslıyüksek, Mehlika, “Okuma Kültürü Kazandırmada Bir Araç Olarak Edebiyat: Annie Silvestro’nun Kütüphane Tavşanı Örneği” *Arşiv Dünyası*, IX, (2022), 1-9.

Karagözoğlu Aslıyüksek, Mehlika, “Çocuk Edebiyatında Okuma Kültürü: Resimli Kitaplar Üzerinden Tematik Bir Değerlendirme” *TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, XXXIV/34 (2022), 38-54.

Karagözoğlu Aslıyüksek, Mehlika, “Giriş”. *Okuma kültürü ve kütüphaneler*, Ed. Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, Hiperyayın, İstanbul 2021.

Karagözoğlu Aslıyüksek, Mehlika, “Kütüphane Kültürünün Geliştirilmesinde Bir Araç Olarak Çizgi Diziler: Molly Of Denali Örneği”, *Arşiv Dünyası*, X/2 (2023), 54-67.

Karagözoğlu Aslıyüksek, Mehlika,” Çocuklara Okuma Kültürü Kazandırmada Çocuk Kütüphanelerinin Rolü ve Önemi”, *Çocuk ve Okuma Kültürü*, Akademisyen Kitabevi, Ankara 2021, 63-69.

Kasten, Wendy C., Kasım Yıldırım, *Okuma ve Yazma Eğitimi: Tek Başıma Öğrenemem ki*, Pegem Akademi, Ankara 2013.

Kaya, Damla, “Çocuklara yönelik dergi ve kitaplarda tipografi sorunları”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,) Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2015.

- Kaya, Meral, “Okuma Kùltürü ve Çocuk Edebiyatı” *Türk Dili Dergisi*, (756), 2014, 608-622.
- Keseroğlu, Hasan. S., *Kataloglama Kuralları 2*, Mep Kitap, İstanbul 2006.
- Kıravi, Zühal, Toplumda Kùtùphane ve Kùtùphaneci Algısı: Erzurum İli Örneği, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı 2020.
- Kırış, Fatma, *Türkiye Çocuk ve Ebe Sobe Dergilerinin Edebiyat ve Eğitim Değerleri Açısından İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2007.
- Kıymaz, Mustafa Said, Kıymaz, Necati, Yıldız, Çetin, "Sürelî Çocuk Yayınlarında Edebî Türlerin Dağılımı" *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi*, 2018.
- Kızılaslan, Duygu, “Bilgi Okuryazarlığı ve Üniversite Kùtùphaneleri: Bilgi Okuryazarlığı Planı Hazırlama Unsurları”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Korkutan, Kadir, Kadir Kaplan,” Eleştirel düşünme ve eleştirel okuryazarlık bağlamında Paulo Freire: Ezilenlerin Pedagojisi” *Turkish Studies- Education*, XVII/1 (2022), 141-158.
<https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.50609>
- Köroğlu, İbrahim Şamil, Yeni Medya Çağında Okuma Kùltürünün Dönüşümü: Türkiye’deki Kitap Yayıncılığı Profesyonellerinin Güncel Yaklaşımları ve Yeni Eğilimleri (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı,
İstanbul 2021.

Mohammed, Ibrahim, "Reading Culture: A Panacea For Educational Development To Students In Tertiary Institutions: A Case Study Of Isa Kaita College Of Education Dutsinma, Katsina State" *International Journal of Innovative Language, Literature & Art Studies*, XII/2, April-June, (2024), s.55-60.

Norton, D., Norton, S., *Through the Eyes of a Child: Introduction to Children's Literature*, 8.th edition, Boston MA. Prentice-Hall 2010.

Nyam, S. S., "The School Library and Promotion of Reading Culture", *Delta Library Journal*, IX/1/2, (2015), s. 4–45.

Oğuzkan, A. Ferhan, *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2000.

Oğuzkan, A. Ferhan, "Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri" *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, İstanbul, 1987.

Oğuzkan, A. Ferhan, *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örnekler Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2001.

Okay, Cüneyd, *Eski Harfli Çocuk Dergileri*, Kitapevi, İstanbul 1999.

Okay, Cüneyd," Eski Harfli Çocuk Dergileri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, IX/7 (2006), 511-518.

Ögel, Ülkü, *Kütüphane Kaygısı: Bilkent Üniversitesi Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011.

Ötüken, Adnan, *Bibliyotekçinin Elkitabı*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1947.

Özdemir, Emin, *Eleştirel Okuma*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2013.

Sever, Sedat, “Çocuk Kitaplarında Dilsel ve Görsel Duyarlık” I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları (Yay. Haz.: S. Sever), AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TÖMER Dil Öğretim Merkezi Yayını, Ankara 2000, s.631-646.

Sever, Sedat, “Türkçe Öğretiminin Çözölemeyen Sorunları”, *Varlık*, 1189 (2006), 8-16.

Sever, Sedat, *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, Tudem Yayınları, İzmir 2013.

Sevgisunar, M. Kemal, “Basında Kütüphane, Kütüphanecilik ve XXIII. Kütüphane Haftası”, *Türk Kütüphaneciliği*, I/2, (1987), 95-100.

Sevmez, Hasan, Türkçe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlığı ve Kütüphane Kullanımı Üzerine Bir İnceleme (Sü Eğitim Fakültesi Örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2009.

Sibel Dal, İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Eleştirel Okuryazarlık Uygulamaları: Bir Eylem Araştırması, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir 2012.

Suat Urgan ve Fadime Yiğit, “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları”, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, II/10 (2014), 184-198.

Şahin, Seçil ve Beştaş, Merve,” Dil Eğitiminde Çocuk Dergilerinin Yeri: Atasözleri ve Deyimler”, 3.Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (05- 07 Ekim

2011), (haz. Sedat Sever), ÇOGEM Yayınları, Ankara 2011, 499-508.

Şahinbaş, Seniha, Yazılı Alman Basınında Gençlik Basını (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul 1991.

Şimşek, Hüseyin, “XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine”, *Milli Eğitim Dergisi*, 151, (2001), 1-9.

Şirin, Mustafa Ruhi, *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış: Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir*, Uçan At Yayınları, İstanbul 2019.

Şirin, Mustafa Ruhi, *Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Ders Notları*, Marmara Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü, İstanbul 2012.

Tanrıkulu, Fatih, “Çocuk Dergisi İçeriklerinin Derslerle İlişkilendirilebilirliği”, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XX/2, 837-852.

Tarak Bayrak, Özlem, Süreli Yayınların Bilimsel Araştırmalar İçin Önemi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı, İstanbul 1997.

Topuz, Hıfzı, *Türk Basın Tarihi II: Mahmut'tan Holdinglere*, İstanbul: Remzi Kitabevi 2015.

Tunagür, Muhammed, "TSE Öncü Çocuk Dergisi Üzerine Bir İnceleme," *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 53, (2021): 155-182.

Turhan, Osman; Baş, Bayram ve Karaca Turhan, Fatma; “Türk Çocuk Edebiyatında Tema: Kitap Katalogları

Üzerine Bir İnceleme”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 31-58.

Türkben, Tuncay, “Çocuk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığı Üzerindeki Etkilerinin Öğretmen Adaylarının Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi”, *Ekev Akademi Dergisi*, 77 (2019), 363-388.

Tüzel, Sait, “Görsel Okuryazarlık”, *TÜBAR*, 27 (2010), 691-705.

Ungan, Suat, Fadime Yiğit, “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları”, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, II/10 (2014), 184-198.

Ünal, Fulya Topçuoğlu, Yiğit, Arzu “Çocuklarda Okuma Kültürünün Oluşmasında Ailenin Etkisi”, *International Journal of Language Academy*, 2/4, (2014), s.308-322.

Yalçın, Alemdar, Gıyasettin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002.

Yaşar, Şeyma, *İlk Çocuk Dergilerinden Mümeyiz*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İstanbul 2001.

Yıldız, Derya, “Türkiye’de Çocuk Dergiciliğinin 100 Yılı”, *Türkiye Çocuk Yıllığı 2023: 100 yılın Çocukluk Tarihi*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul 2024, 2002-2023.

Yıldız, Derya and Karaca, Şura "An Investigation On Children’s Magazines/Çocuk Dergileri Üzerine Bir İnceleme" *Journal of Language Education and Research*, 6/2, (2020), 455-477.

Yılmaz, Arif, “Okulöncesi Çocuklara Yönelik Kütüphane Hizmetlerinin Önemi ve Başarılı Bir Kütüphane

Örneği”, *Türk Kütüphaneciliği*, XXII/2 (2008), 169-186.

Yılmaz, Bülent, “Çocuklarda Okuma Kültürünü Geliştirmede Ebeveyn ve Öğretmenin Rolü”, *Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu*, Eğitim Sen Yayınları, Ankara 2009, 133-140.

Yılmaz, Bülent, “Çok Kültürlü Toplumlarda Etnik Azınlık Çocuklarının Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları”, *Türk Kütüphaneciliği*, XIV/4 (2000), 451- 465.

Yılmaz, Bülent, “Okuryazarlık ve Okuma Alışkanlığı Üzerine”, *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, III/1 (1989), 48-53.

Yılmaz, Bülent, *Eğitim Politikası ve Kütüphane*, TKD Ankara Şubesi, Ankara 2004.

Yılmaz, Bülent, *Okuma alışkanlığında halk kütüphanelerinin rolü*, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, Ankara 1993.

Yılmaz, Malik ve Çakmak, Nermin "Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında ve resimlerinde kütüphane algıları." *Türk Kütüphaneciliği*, XXXIV/4, (2020), 744-772.

Yılmaz, Kürşad, *Eleştirel ve Analitik Düşünme*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2020.

Yiğitbaşı, Kübra Güran, “Türkiye’de Çocuk Dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği”, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2014), 37-56.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Cricketmedia web sitesi, <https://cricketmedia.com/>
[Erişim tarihi: 01.07.2024]

Halk Kütüphaneleri ve Merkez Teşkilat Yıllık İstatistik Bülteni, T. C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Nisan 2024.

İBB Sosyal Hizmetler,
<https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/sayfadetay.aspx?ID=17> [Erişim tarihi: 01.07.2024]

şimşek, Hüseyin, "Çocuk Dergileri ve Gazeteleri",
Maarif Ansiklopedisi,
<https://turkmaarifansiklopedisi.org.tr/cocuk-dergileri-ve-gazeteleri/#yazar-2> (Erişim Tarihi: 08.08.2024).

Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim tarihi: 26.06.2024]

Türkiye İstatistik Kurumu, <https://data.tuik.gov.tr/>
[Erişim tarihi: 10.07.2024]

EKLER

Çalışmaya Dahil Edilen Dergiler

Bilim Çocuk Dergisi, Sayı: 289-300, 2022.

Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 181-192, 2022.

Minikago Dergisi, Sayı: 61-72, 2022.

Minika Çocuk Dergisi: 61-72, 2022.

Mavi Fidan Dergisi, Sayı: 44-55, 2022.

Şeker Ağacı Dergisi, Sayı: 25-36, 2022.

Mavi Kırlangıç Dergisi, Sayı: 263-274, 2022.

Yavru Kırlangıç Dergisi, Sayı: 34-44, 2022.

Araştırmacı Çocuk Dergisi, Sayı: 45-51, 2022.

Diyanet Çocuk Dergisi, Sayı: 498-509, 2022.

Diyanet Cim Dergisi, Sayı: 13-24, 2022.

Bilge Çocuk Dergisi, Sayı: 65-76, 2022.

Bilge Minik Dergisi, Sayı: 65-76, 2022.

TRT Çocuk Dergisi, Sayı: 136-147, 2022.

Altın Çocuk Dergisi, Sayı: 239-250, 2022.

Türkiye Çocuk Dergisi, Sayı: 1139-1150, 2022.

Yeni Nesil Dergi, Sayı: 3-8, 2022.

Kardelen Çocuk Dergisi, Sayı: 1-4, 2022.

Çamlıca Çocuk Dergisi, Sayı: 67-77, 2022.

Rüzgargülü Dergisi, Sayı: 12-22, 2022.

PTT Çocuk Dergisi, Sayı: 36-47, 2022.

Gökkuşığı Dergisi, Sayı: 240-243, 2022.

Salıncak Çocuk Dergisi, Sayı: 84-89, 2022.

Şeker Çocuk Dergisi, Sayı: 211-213, 2022.

Sincap Orman Dergisi, Sayı: 129-132, 2022.

Parimpar Dergisi, Sayı: 12-14, 2022.

Tez-Koop-İş Çocuk Dergisi, Sayı: 6-9, 2022.

Özel Eğitim Dergisi, Sayı: 7-8, 2022.

Kıpırtı Çocuk Dergisi, Sayı: 2-5, 2022.

Vefa Çocuk Dergisi, 1-3, 2022.

Yuvamız İstanbul Dergisi, 23-26, 2022.

